

MASTEROPPGAVE

Emnekode: SO330S

Navn: Marlene Andrea Daleng

«Vi ødelegger faktisk det vi ønsker å oppleve».

En kvalitativ studie av potensialer og paradokser i
DNTs bærekraftarbeid.

Dato: 17.05.2022

Totalt antall sider: 65

Sammendrag.

Denne oppgaven handler om hvilke erfaringer og holdninger ansatte og frivillige i Den Norske Turistforeningen har rundt organisasjonens arbeid for å være en bærekraftig friluftsansettelse. Problemstillingen som utforskes er *hvordan erfarer ansatte og frivillige i DNT at friluftsansettelsen jobber med bærekraftig utvikling i sin organisasjon?*

Forskningsspørsmål er hvordan arbeider DNT med bærekraftig utvikling? Hvordan oppfattes innholdet i DNTs bærekraftstrategi og hvordan implementerer frivillige ledere strategien i de lokale foreningene? Og hvilke potensialer og paradokser oppstår i DNTs arbeid for å være en bærekraftig friluftsansettelse? For å få svar på spørsmålene har jeg gjennomført kvalitative forskningsintervju. Til sammen gjennomførte jeg seks intervjuer med ansatte og frivillige i DNT om implementeringen av organisasjonens bærekraftstrategi. Datamaterialet blir tolket i lys av ADKAR-modellen og teorier om perfekt og realistisk bærekraft.

Oppgavens hovedfunn svarer til forskningsspørsmål 1, hvor DNT sier at helt siden organisasjonen ble grunnlagt har de jobbet for et enkelt friluftsliv, samtidig som organisasjonen ser utfordringen med egen drift i dagens samfunn. De seks informantene opplever at organisasjonens implementering av bærekraftstrategien kan være med på å styrke organisasjonens utviklingsarbeid for å være en bærekraftig friluftsansettelse. Alle informantene anser bærekraftig utvikling innen friluftsliv som nødvendig da de opplever at aktivt friluftsliv ikke nødvendigvis er bærekraftig. Informantene opplever at friluftsliv og reiseliv kan gjøres mer bærekraftig enn det gjøres i dag, og for at DNT skal kunne være til inspirasjon og motivasjon for bærekraftige holdninger og valg må organisasjonen starte med å endre egen adferd.

Andre funn er informantenes erfaringer om at det er et stort paradoks innen friluftsliv og bærekraft. Det har vært en tendens til å tenke på det enkle friluftslivet som bærekraftig i seg selv, men informantene viser at DNT som organisasjon står i spagaten mellom det å skaffe flere medlemmer og kunne tilby dem turer, hytter og stier, og det å bevare naturmangfold og den uberørte naturen slik at man ikke ødelegger for fremtidige generasjoner.

Alle informantene var enige om at nærhet til naturen, og hyppig, riktig bruk av natur og friluftsliv øker tilknytningen til naturen, under slagordet at man tar vare på det man er glad i.

Abstract

This paper is about which experiences and attitudes employees and volunteers in Den Norske Turistforening (DNT) have about the organizations work to be a sustainable outdoor-association. The thesis that is explored in this paper is how DNT works with sustainable development within its organization? Sub-questions are how the content of the sustainability strategy is being perceived as well as how volunteers implement the strategies in the local unions. Which potentials and paradoxes occurs in DNT's work to be a sustainable outdoor association? To answer these questions, I have conducted qualitative research interviews. In total, I have interviewed six employees and volunteers in DNT on the implementation of the organizations sustainability strategy. The material is interpreted in light of the ADKAR model and theories on perfect and realistic sustainability.

The main finding in this paper corresponds to research question 1; where DNT says that since the foundation of the organization it has strived for a simple outdoor life. Simultaneously, the organization sees the challenge with its own operation within today's society. The six informants experience that the implementation of the sustainability strategy can be a part of strengthening the organizations developmental work to become a sustainable outdoor organization. Every informant consider sustainable development in outdoor life as necessary as they experience that an active outdoorlife is not necessarily sustainable. The informants experience that outdoorlife and tourism can be made more sustainable that it is done today. For DNT to be a source of inspiration and motivation for sustainable choices, they need to set the bar.

Other findings are the informants' experience of the huge paradox within outdoor life and sustainability. The simple outdoor life has often been looked at as sustainable in itself. However, the informants show that DNT as an organization is caught between acquiring more members and be able to offer them tours and cabins, and preserving biodiversity and the unspoilt nature so as not to ruin it for future generations.

What every informant acknowledged, was that closeness to nature and frequent, correct use of outdoor life increases the connection to nature and under the slogan that you take care of what you love.

Forord.

Etter fire år med masterstudie, ved siden av full jobb og familieliv er jeg ydmyk og stolt over å si at jeg klarte det. Bærekraft, bærekraftig utvikling og det grønne skiftet er jeg over gjennomsnittet opptatt av, og jeg var derfor aldri i tvil om at masteroppgaven min skulle være innenfor dette området. At jeg endte med å bevege meg innenfor friluftsliv er heller ingen overraskelse, da det beste jeg vet er lyden av livet ute i naturen. Det er da jeg føler meg gladest, friskest og mest i live!

I løpet av masterstudie har jeg utviklet meg mye som menneske, samtidig som jeg har lært mye om lederskap, samskaping og endring. Jeg setter stor pris på innsikten og engasjementet jeg har fått utviklet videre gjennom spesielt LESAB-prosjektet på Nord universitet.

Jeg vil starte med å gi en stor takk til de seks informantene i DNT som var så rause og delte av sin tid, sine erfaringer og sine meninger og som har gjort hele denne masteroppgaven. Jeg setter stor pris på engasjementet deres i DNT, og for all hjelp med masteroppgaven min.

Jeg ønsker å takke Anne Tjønndal for fremragende veiledning, kunnskap og engasjement. Uten deg hadde ikke masteroppgaven blitt det den er i dag. Jeg vil takke Kenneth for at du har vært en enorm støtte gjennom hele prosessen, Sarah for at du alltid har tro på meg og ellers venner og familie som har heiet på meg hele veien.

Min største takknemlighet går til dere Oliver og Matheo. Dere er mammas største inspirasjon og motivasjon. Takk for tålmodigheten - vi klarte det sammen.

Lillestrøm, Mai 2022

Marlene Andrea Daleng

Tabell og figuroversikt

Tabell 1 - En oversikt over kategorier og koder.....	37
Figur 1 - FNs 17 bærekraftsmål	1
Figur 2 - de seks bærekraftsmålene DNT har prioritert i sin bærekraftstrategi	7
Figur 3 - DNTs delmål 1-6	8
Figur 4 - DNTs delmål 7-9.....	9
Figur 5 - DNTs delmål 10-13	10
Figur 6 - DNTs delmål 14-20.....	11
Figur 7 - ADKAR modellen.....	20
Figur 8 - Perfekt og realistisk bærekraft.....	24
Figur 9 - En oversikt over informantene	30

Forkortelser

ADKAR – Awareness, Desire, Knowledge, Ability, Reinforcement

DNT – Den Norske Turistforening

FN – De Forente Nasjoner

ILO – International Labor Organization

LESAB – Ledelse, Samskaping og Bærekraft i norske organisasjoner

NIMBY – Not In My Back Yard

NSD – Norsk Senter for Forskningsdata

PROSCI – Professional Science

Innholdsfortegnelse

1.0 Bakgrunn	1
1.1 FN bærekraftsmål og frivillig sektor	2
1.2 Oppgavens problemstilling og struktur	4
2.0 Kontekstuellet bakteppe: bærekraft i DNT	6
3.0 Tidligere forskning	13
3.1 Bærekraft i frivillige organisasjoner	13
3.2 Friluftslivets klimaavtrykk	14
3.3 Nærhet til naturen og bærekraftig livsstil	16
4.0 Teori	20
4.1 ADKAR modellen	20
4.2 Perfekt og realistisk (lokal) bærekraft	22
5.0 Metode	25
5.1 Vitenskapsteoretiske betraktninger	25
5.2 Valg av metode	26
5.3 Rekruttering og strategisk utvelgelse	27
5.4 Utforming av intervjuguide	30
5.5 Datainnsamlingsprosessen	32
5.6 Databehandling og analyse	34
5.7 Kategorier og koding	36
5.8 Kvalitetsvurderinger	37
5.8.1 Etske hensyn	38
5.8.2 Pålitelighet og troverdighet	39
5.8.3 Validitet og bekreftbarhet	39
5.8.4 Overførbarhet	40
5.8.5 Forskerrefleksivitet	41
6.0 Analyse	43
6.1 Forståelse av bærekraft blant informantene i DNT	43
6.2 Nasjonale strategier – lokale og frivillige tilpasninger	44
6.3 DNT og friluftsliv som bærekraftaktør	52
6.4. Friluftsliv og bærekraft- et paradoks?	56
7.0 Avslutning	62
7.1 Hovedfunn	62
7.2 Innspill til videre forskning	64
Litteraturliste	66
Vedlegg	72
Vedlegg 1. Informasjonsskriv angående min studie sendt per epost til informanter	73
Vedlegg 2. Intervjuguide brukt i intervjuene	76
Vedlegg 3. Intervjuguide brukt i pilotintervjuet	79
Vedlegg 4. Meldeskjema til NSD	81

1.0 Bakgrunn

FNs klimarapporter fra 2021 og 2022 viser at klimaendringene går raskere og blir mer intense (IPCC 2021, IPCC 2022). Rapportene understreker at menneskelig påvirkning på klimaet har ført til at den globale oppvarmingen går raskere enn før og er uten sidestykke sammenlignet med de siste 2000 årene (IPCC 2021). FNs generalsekretær Antonio Guterres sier rapporten fra 2021 er «kode rød» for menneskeheten, og selv om vi klarer å begrense utslippene vil temperaturstigningen allikevel få katastrofale konsekvenser for livet på jorda (Leigland, 2021). For å begrense skaden menneskeskapt klimaendringer medfører jorda ble FNs bærekraftsmål vedtatt i 2015 (FN sambandet 2021). FNs bærekraftsmål beskrives av FN som verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030 (FN sambandet 2021). Arbeidsplanen består av 17 mål og 169 delmål som skal fungere som en felles global retning for land, næringsliv og sivilsamfunn og vises i figur 1:

Figur 1 - FNs 17 bærekraftsmål

Introduksjonen av bærekraftsmålene medførte også en økt bevissthet av sammenhengen mellom de tre områdene verdenssamfunnet må jobbe på samtidig for å stoppe klimaendringene: 1) klima og miljø, 2) økonomi og 3) sosiale forhold (FN sambandet 2021). Dette blir ofte kalt de tre dimensjonene i bærekraftig utvikling (Iversen 2021).

Den første dimensjonen av bærekraftig utvikling, klima og miljø, handler om at verden står ovenfor en klimakrise, der menneskelige klimagassutslipp skaper global oppvarming og klimagassutslippene varmer opp havet og lufta, ødelegger hele økosystemer, bidrar til at arter utrykkes for godt og henger sammen med tapet av verdens naturmangfold (FN sambandet 2021). FNs naturpanel melder at naturmangfoldet, slik som ville dyr og økosystemer, aldri før har vært så truet som det er i dag. I Norge er det nå 211 arter som trues av klimaendringer, og på rødlista over arter som holder på å bli utrydningstruet, og det er en dobling fra 91 arter i 2015 (FN sambandet 2021). Den andre dimensjonen av bærekraftig utvikling, økonomi, handler om å sikre økonomisk trygghet for mennesker og samfunn. Økonomisk vekst kan være viktig for utvikling, spesielt for fattige land (FN sambandet 2021). Den tredje dimensjonen, sosiale forhold, handler om å sikre at alle mennesker får et godt og rettferdig grunnlag for et anstendig liv. Menneskerettighetene er det viktigste utgangspunktet for dette (FN sambandet 2021). I denne oppgaven er fokuset på bærekraft i dimensjonen klima og miljø.

Bærekraftig utvikling defineres som en utvikling som tilfredsstiller dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstille sine behov (Iversen 2021). Samtidig legger definisjonen vekt på at det finnes grenser for hva naturen kan levere i dag, uten at det går utover hva den kan levere i fremtiden (FN sambandet 2021). I dag fungerer ofte begrepet bærekraft som et trendord som omringer oss fra alle kanter og sektorer. Bærekraft, klimaendringer, Co2 utslipp og fotavtrykk diskuteres «overalt», og sektorer og næringsliv verden over må ta stilling til hvordan de skal jobbe med bærekraft. Spesielt i media, er det et større fokus på den offentlige og private sektor, og frivillig sektor får mindre oppmerksomhet når det gjelder bærekraftig utvikling.

1.1 FN bærekraftsmål og frivillig sektor

I juni 2021 presenterte regjeringen en handlingsplan for å nå FNs bærekraftsmål innen 2030 (Meld. St. 40, 2020-2021), og viste til at sivilsamfunnet har en betydelig rolle i arbeidet med bærekraftsmålene, nasjonalt og globalt. Både kulturliv, idrettsforeninger, menigheter og frivillige organisasjoner arbeider målrettet. Betydningen er særlig stor for arbeidet med de sosiale og miljømessige dimensjonene av bærekraftsmålene, der sivilsamfunnet mobiliserer store ressurser. Frivillighet Norge oppfordrer offentlig sektor, det private næringslivet og lokale myndigheter til å trekke inn frivillige organisasjoner som samarbeidspartnere i arbeidet med bærekraftsmålene (2021). FNs bærekraftsmål fra 2016 har satt bærekraft på dagordenen

for alle sektorer i samfunnet, men forskningsområdet innenfor frivillige organisasjoner er fortsatt under utvikling. En bærekraftig utvikling forutsetter et mangfold av aktører, også frivillige, som har kapasitet til å engasjere seg og delta i samfunnsutviklingen. I *Bærekraftig utvikling* av Holden og Linnerud (2021) argumenteres det for at det sivile samfunnet er et viktig og kanskje avgjørende supplement og korrektiv til offentlig og privat sektor i denne utviklingen. En definisjon på aktørene i frivillig sektor er enkeltmennesker og de organisasjonene som enkeltmennesker etablerer og slutter seg til, og der aktørens motivasjon er preget av frivillighet, engasjement og demokratisk deltakelse (Holden og Linnerud 2021, s. 284). International Labor Organization (ILO) definerer frivillig arbeid som: "ikke-obligatorisk arbeid, det vil si den tiden en person bruker på å utføre en eller flere aktiviteter – for eksempel gjennom en organisasjon - uten å ta betalt (Frivillighet Norge 2021). Holden og Linnerud (2021) argumenterer for at frivillig sektor og sivilsamfunnet ikke har de samme virkemidlene eller ressursene som andre sektorene har, men at de har en stemme og kan foreta valg som kan påvirke de offentlige og private aktørene i en mer bærekraftig retning. For å påvirke andre sektorer, skjer det gjennom ulike typer deltakelse, for eksempel å stemme ved stortingsvalg og kommunevalg, melde seg inn i foreninger eller organisasjoner, demonstrere i demonstrasjonstog eller underskriftskampanjer eller annen form for politisk deltakelse. Sivilsamfunnet har videre makt som forbrukere, der enkeltmennesket kan etterspørre mer bærekraftige varianter av produkter og tjenester, eller kjøpe *annerledes* og ikke minst *færre* produkter og tjenester enn det vi gjør i dag. Hver dag tas valg som sender signal til bedriftene om hva, hvordan og hvor mye de skal produsere, og dermed påvirker valgene til sivilbefolkningen også konsekvensene for miljø, rettferdighet og forholdene for verdens fattige (Holden og Linnerud 2021). I denne forbindelse kommer man tilbake til hva som er de rette valgene, og sier hvem? (Holden og Linnerud 2021). Et problem for sivilbefolkningen er hvem man skal høre på? En av sivilsamfunnet sterkeste virkemidler med størst makt er å fungere som kjernen i større omveltninger i samfunnet gjennom kollektive bevegelser eller deltakelser (Holden og Linnerud 2021).

Tall viser at i Norge i 2020 tilsvarer den frivillige arbeidsinnsatsen i de frivillige organisasjonene 142 000 årsverk, og 63 % av befolkningen (over 15 år) har gjort frivillig arbeid i løpet av det siste året. 78 % av befolkningen i Norge er medlem i minst en organisasjon, og 48% er medlem i minst to (Frivillighet Norge 2021). Frivillighet Norge viser til over 300 medlemsorganisasjoner som sammen har mer enn 50 000 lokallag over hele Norge (2021).

Den Norske Turistforening (DNT) er Norges største friluftsforskningsorganisasjon med over 300 000 medlemmer (2022). Den frivillige organisasjonen består av 57 medlemsforeninger med tilknyttede lokallag langs hele Norge, de drifter 554 hytter og dekker 22 000 km med sti (DNT 2022). Den norske turistforeningen kategoriseres som *rekreasjon* og *sosiale foreninger* av Frivillighet Norge (2021). Dugnaden og frivilligheten er selve kjernen i organisasjonen for å bevare natur og kulturverdier og uten innsatsen fra de frivillige hadde friluftslivet sett ganske annerledes ut (DNT 2022).

Hvordan jobber Norges største friluftsforskningsorganisasjon med bærekraft i sin organisasjon, når de jobber over et stort areal, med så mange potensielle medlemmer å nå ut til, og så mange kilometer med natur som det ferdes jevnlig i? Det ønsket jeg med denne oppgaven å utforske.

1.2 Oppgavens problemstilling og struktur

Masteroppgavens formål er å utforske hvordan friluftsforskningsorganisasjonen DNT jobber med bærekraftig utvikling? Spesifikt er min problemstilling:

Hvordan erfarer ansatte og frivillige i DNT at friluftsforskningsorganisasjonen jobber med bærekraftig utvikling i sin organisasjon?

Dette vil jeg utforske gjennom intervju med ansatte og frivillige i DNT desember 2021 og januar-februar 2022. Problemstillingen setter fokus på og vil belyses av informantenes erfaringer, refleksjoner og perspektiver. I arbeidet med å operasjonalisere problemstillingen og konkretisere formålet med studien har jeg derfor ut fra datamaterialet, ut fra egen erfaring og med utgangspunkt i teoretiske perspektiv utarbeidet tre underliggende forskningsspørsmål:

1. Hvordan arbeider DNT med bærekraftig utvikling?
2. Hvordan oppfattes innholdet i DNTs bærekraftstrategi og hvordan implementerer frivillige ledere strategien i de lokale foreningene?
3. Hvilke potensialer og paradokser oppstår i DNTs arbeid for å være en bærekraftig friluftsforskningsorganisasjon?

Jeg har nå redegjort for bakgrunnen for oppgaven og gitt en kort beskrivelse av tema og aktualitet. Jeg har presentert problemstillingen og forskningsspørsmålene som underbygger studien. Videre er oppgaven strukturert i syv kapitler. I kapittel 2 vil jeg presentere et kontekstuell bakgrunnsved å presentere DNTs bærekraftstrategi og hvilke mål og delmål de har valgt å jobbe med i organisasjonen. I kapittel 3 vil jeg vise til tidligere forskning om

bærekraft i frivillige organisasjoner og friluftslivets klimaavtrykk. Masteroppgaven fortsetter i kapittel 4 med å presentere det teoretiske rammeverket bestående av ADKAR- modellen (PROSCI 2022) og teorien om perfekt og realistisk (lokal) bærekraft (Holden og Linnerud 2021). Videre er kapittel 5 metodekapittelet som fremstiller beskrivelser og drøftinger om prosessene knyttet til semistrukturert intervju, som er benyttet i denne studien for å generere data. I analysekapitlet som er kapittel 6 vil informantenes fortellinger bli analysert opp mot tidligere forskning og relevant teori. Avslutningsvis vil kapittel 7 trekke tråder mellom hovedfunnene og oppgavens problemstillinger. Til slutt vil jeg peke på noen elementer som hadde vært relevant å undersøke videre innen frivillig sektor, spesielt for organisasjoner og andre interessenter innen friluft- og reiseliv.

2.0 Kontekstuell bakteppe: bærekraft i DNT

Informasjonen nedenfor om bærekraft i Den Norske Turistforening, vil danne det kontekstuelle kunnskapsgrunnlaget for problemstillingene i denne studien. Kapittelet starter med en kort beskrivelse av DNT som organisasjon. DNTs bærekraftstrategi vil presenteres med de seks målene fra FNs bærekraftsmål som de har valgt å fokusere på i sitt arbeid. Deretter presenteres DNTs 20 egne mål som de med bakgrunn i de seks bærekraftsmålene fra FN har valgt å presentere som sine satsningsområder.

DNT er Norges største friluftsansjon med over 300 000 medlemmer og 57 lokalforeninger. Foreningens formål har helt siden grunnleggelsen i 1868 vært tuftet på det samme: å legge til rette for enkel og bærekraftig ferdsl i naturen (DNT 2022).

Formålspargrafen lyder slik: Den Norske Turistforening skal arbeide for et enkelt, aktivt, allsidig og naturvennlig friluftsliv og for sikring av friluftslivets natur- og kulturgrunnlag (DNT 2022).

Våren 2021 presenterte DNT en bærekraftstrategi for hvordan organisasjonen skal jobbe med FNs bærekraftsmål frem mot 2030. Strategien setter overordnede mål for egen drift og hvordan DNT skal gjøre det lettere å ta del i et natur- og klimavennlig friluftsliv. I strategien er det lagt opp til tre tydelige ambisjoner (DNTs bærekraftstrategi 2021, s 2):

- DNT skal redusere friluftslivets fotavtrykk
- DNTs hytte- og rutenett skal være Norges mest bærekraftige ferie- og fritidstilbud
- DNT skal være en tydelig stemme for friluftslivets interesser og vår felles naturarv

DNT fremmer at bærekraftige veivalg handler om å ta vare på natur og samtidig bidra til et mer klimavennlig samfunn (DNT 2022). Å tilrettelegge for et enkelt friluftsliv og bidra til å ta vare på naturen er DNTs viktigste bidrag til et lavutslippssamfunn. DNT ønsker å være en pådriver for bærekraftig produksjon og redusert forbruk av utstyr til friluftsliv, og tilbyr utleie- og utlansordninger, bruksalg og tilbud om reparasjon som har vært lovende og er et viktige miljø- og inkluderingstiltak (2022). Samtidig ønsker de å bidra til økt bruk av offentlig kommunikasjon og redusert transportbehov knyttet til friluftsliv. De har høye ambisjoner for bærekraftarbeidet sitt, og sier de i tråd med historien som en pioner innen bærekraft skal være en ledestjerne som skal inspirere medlemmene sine og samfunnet rundt dem også fremover

(DNT 2022). DNT har valgt å spesielt prioritere følgende seks av FNs bærekraftsmål i sin strategi og vises i figur 2 (DNTs bærekraftstrategi 2021 s. 6):

Figur 2 - de seks bærekraftsmålene DNT har prioritert i sin bærekraftstrategi

I strategien har DNT tatt utgangspunktet i disse seks målene, og utarbeidet 20 egne hovedmål som skal nås innen 2030. Innledningsvis forteller DNT at deres visjon er «Naturopplevelser for livet», for de livene som leves nå, og for kommende generasjoner. I strategien definerer DNT bærekraftige veivalg som handler om å ta vare på de grunnleggende behovene til mennesker som lever i dag, uten å ødelegge for fremtidige generasjoner, og er i tråd med FNs definisjon av begrepet (DNTs bærekraftstrategi 2021, Iversen 2021). Organisasjonen presiserer at de har vært en bærekraftspioner helt siden organisasjonen ble grunnlagt, og med hyttene har de drevet med delingsøkonomi i nesten 150 år. De har hatt som kjerneoppgave å tilrettelegge for et enkelt friluftsliv, og nevner dette som deres viktigste bidrag til et bærekraftig samfunn. DNT (2022) bruker bærekraftbegrepet innenfor miljø og sosiale forhold, og de argumenterer for at i et fremtidens lavutslippssamfunn trengs mer friluftsliv, ikke mindre. Ved å forbedre egen drift ønsker de å inspirere til å ta miljøsmarte valg i hverdagen og påvirke beslutningstakere i bærekraftig retning. Målene i bærekraftstrategien skal ligge til grunn for DNTs fremtidige veivalg, strategier og handlingsplaner og dette skal bidra til helhetlig arbeid og tydelig retning frem mot 2030 (DNTs bærekraftstrategi 2021).

Under den første kjernevirksomheten i bærekraftstrategien ligger ambisjonen om at DNT skal redusere friluftslivets fotavtrykk. Det samsvarer med mål 12 i FNs bærekraftsmål om ansvarlig forbruk og produksjon og mål 13 stoppe klimaendringene. Delmålene omfatter blant annet gjenvinning, ombruk og avfallsreduksjon og å innarbeide tiltak mot klimaendringer.

Figur 3 viser DNTs seks første delmål beskrevet i strategien (DNTs bærekraftstrategi 2021 s.10-11):

Figur 3 - DNTs delmål 1-6

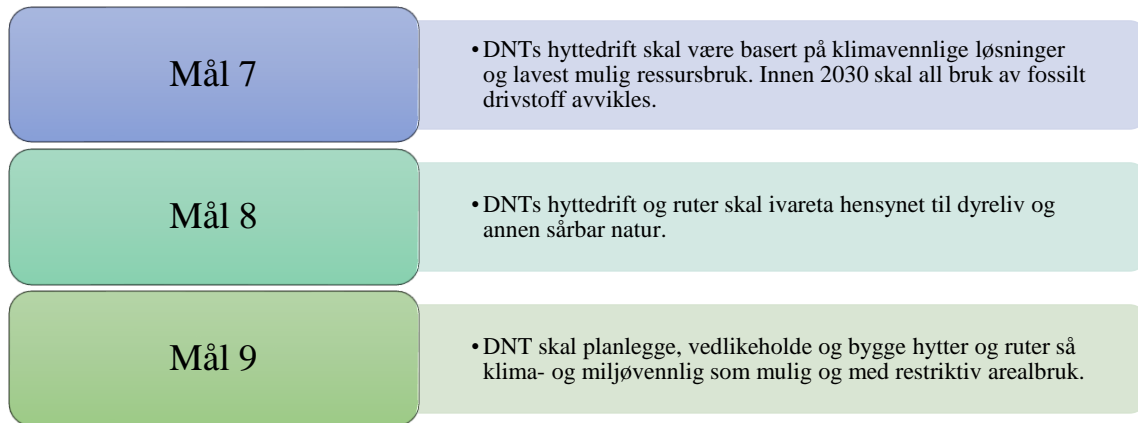
Mål 1	• DNT skal stimulere flest mulig til å bruke nærområdet, egen landsdel og eget land til aktivitet og friluftsliv i hverdag, helg og ferie
Mål 2	• DNT skal bidra til økt bruk av klimavennlig transport og redusert transportbehov knyttet til friluftsliv.
Mål 3	• DNT skal være en pådriver for bærekraftig produksjon og redusert forbruk av utstyr til friluftsliv.
Mål 4	• DNT skal fremme sporløs ferdsel.
Mål 5	• DNTs tilbud skal være inkluderende for alle alders- og samfunnsgrupper.
Mål 6	• DNT skal styrke frivilligheten, og gjenspeile mangfoldet i samfunnet. Nærfriluftsliv, grønne kollektivløsninger og utlånsordninger skal bidra til å redusere friluftslivets fotavtrykk.

DNT presenterer gode ideer som allerede er satt ut i livet, som *Buss til bushen*, et prosjekt som ble satt i gang i DNT Telemark i 2016 for å tilrettelegge for nærfriluftsliv med miljøvennlig transport (2022). Et annet eksempel er fra DNT hytta Gjendesheim i Jotunheimen som sommeren 2019 ønsket å få sine gjester til å ta bussen til fjells, og alle gjestene som kunne vise frem bussbilletten sin på Gjendesheim, fikk et gavekort på 100 kr til å bruke på hytta. DNT beskriver dette som *nudging*, å friste eller lokke folk til mer miljøvennlig adferd, et tiltak de sier ofte virker. Et tredje eksempel er Troms Turlag som satte opp egen toppturbuss for å tilby topptur entusiaster andre alternativer enn personbilen for å komme seg til toppturen på fjellet (DNTs bærekraftstrategi 2021 s.11).

Under den andre kjernevirksomheten er DNTs ambisjon at deres hytte- og rutenett skal være Norges mest bærekraftige ferie- og fritidstilbud (DNTs bærekraftstrategi 2021). DNTs delmål omfatter blant annet bærekraftig samfunnsplanlegging og kollektivtransport, reduksjon av matsvinn og avfall, fremme lokal kultur og lokal produksjon og beskytte og fremme bærekraftig bruk av økosystemer og stanse tap av artsmangfold. Delmålene i kjernevirksomheten samsvarer med FNs bærekraftsmål 11 Bærekraftige byer og

lokalsamfunn,12 Ansvarlig forbruk og produksjon,13 stoppe klimaendringer og 15 livet på land og ses i figur 4 (DNTs bærekraftstrategi 2021 s. 16-17):

Figur 4 - DNTs delmål 7-9.

Med diesel-kutt og sirkeløkonomi ønsker DNT med å ta miljøsmarte valg og hyttedeling utvikles som Norges mest bærekraftige ferie- og fritidstilbud (DNTs bærekraftstrategi 2021). I strategien viser DNT til at energiforbruket på deres hytter skal reduseres mest mulig, og de ønsker at Dieselaggregatene på de betjente hyttene skal fases ut. DNT skriver at det er et ambisiøst og kostbart mål, men at de ser på miljømessige gode bio-alternativer som en løsning som erstatning for fossilt drivstoff i påvente av nye teknologiske løsninger (2022). De ønsker å opprettholde og videreutvikle sitt hyttetilbud og rutenett basert på en delingsøkonomi, samtidig som de sikrer at økt bruk ikke fører til at sårbar natur og dyreliv blir ødelagt. DNT viser til eksempler på at de alt har startet arbeidet med å etablere klimavennlige løsninger, hvor for eksempel Strandalen turisthytte i Suldal har investert store penger i solcelleanlegg, på Skarvheimen mellom Jotunheimen og Hardangervidda er dieselaggregatet erstattet med et mikrokraftverk og går på ren vannkraft. Mange av DNTs betjente hytter har fokus på kortreist mat og lokale mattradisjoner og DNT trekker frem Schulzhytta i Trøndelag som har solcelleanlegg som eneste energikilde som rekker til brannvarsling, lys og lading, mens ved gir varme, og mat tilberedes på gass (DNTs bærekraftstrategi 2021 s.17).

Under den tredje kjernevirksomheten er DNT ambisjon å være en tydelig stemme for friluftsjakter og deres felles naturarv (DNTs bærekraftstrategi 2021). DNTs delmål omfatter blant annet det å beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, stanse tap av artsmangfold og å stimulere og fremme velfungerende partnerskap mellom

offentlig, privat og sivilsamfunn. Figur 5 viser delmålene som organisasjonen samsvarer med FNs bærekraftsmål 15 livet på land og 17 samarbeid for å nå målene (DNTs bærekraftstrategi 2021 s. 20-21):

Figur 5 - DNTs delmål 10-13

Mål 10	• DNT skal jobbe for å sikre rammevilkårene for et naturvennlig og bærekraftig friluftsliv.
Mål 11	• DNT skal være en pådriver for å bevare natur, friluftslivsområder og landskapskvaliteter.
Mål 12	• DNT skal jobbe for å redusere motorisert ferdsel i utmark, vassdrag og skjærgård slik at det fortsatt er mulig å oppleve naturen uforstyrret.
Mål 13	• DNT skal fremme friluftslivstradisjoner og DNTs kulturarv.

I denne delen skriver DNT om et landskap i endring, og hvordan en bit-for-bit-nedleggelse av norsk natur er en trussel mot norsk naturlov og følgelig også mot friluftslivet (DNTs bærekraftstrategi 2021). DNT ønsker å være en tydelig stemme for friluftslivinteresser og bevaring av natur- og naturverdier. Organisasjonen ønsker både bruk og vern av norsk natur og viser til eksempler hvor Bergen og Hordaland turlag var sterkt involverte i at vassdraget Øystesevassdraget i Hardanger ble vernet. Et annet eksempel DNT trekker frem er fra Gaustatoppen i Vestfold og Telemark fylke som hadde store utfordringer med søppelhåndteringen, og en merkbart positiv løsning ble å fjerne søppeldunkene på toppen, og selge vafler i miljøvennlige poser dekorert med turtips og en oppfordring til at folk måtte ta med seg eget søppel hjem. Det resulterte i merkbart mindre søppel i terrenget rundt det populære turmålet (DNTs bærekraftstrategi 2021). Et tredje eksempel er at DNT flytter en gammel hytte fra Rondane til Lillehammer, fordi at ved å fjerne stier og stiløyper til hytta vil ferdsel og menneskelige forstyrrelser bli redusert og målet er at villreinen i større grad skal gjenoppta beiteområder og trekkruter som har vært ute av bruk, og gi dyrene bedre levekår (DNTs bærekraftstrategi 2021 s. 21).

For å nå de tre ambisjonene sine, skriver DNT i strategien at de vil jobbe for å fremme systematisk miljøledelse, samarbeid og positiv kommunikasjon og viser til flere delmål for hvordan de skal nå ambisjonene, her vist i figur 6 (DNTs bærekraftstrategi 2021 s. 24-25):

Figur 6 - DNTs delmål 14-20

Mål 14	<ul style="list-style-type: none"> • DNT skal etablere felles styringsverktøy for systematisk miljøledelse, for å oppnå og synliggjøre kontinuerlig forbedring.
Mål 15	<ul style="list-style-type: none"> • DNT skal samarbeide med partnere og leverandører om strenge bærekrafts krav.
Mål 16	<ul style="list-style-type: none"> • DNTs kommunikasjon skal på en positiv måte inspirere til omlegging i retning av en mer bærekraftig livsstil.
Mål 17	<ul style="list-style-type: none"> • DNT skal delta aktivt og være løsningsorienterte i klima- og miljødebatten.
Mål 18	<ul style="list-style-type: none"> • DNT skal prioritere markedsføring av hytter, ruter og turområder som, basert på naturens premisser, tåler mer besøk. DNT skal ikke aktivt markedsføre tilbudet til utenlandske flybårne gjester.
Mål 19	<ul style="list-style-type: none"> • DNT skal ta i bruk digitale virkemidler som gjør det lettere å ta miljøvennlige valg.
Mål 20	<ul style="list-style-type: none"> • DNTs medlemsforeninger skal slutte seg til bærekraftiløftet, og det skal etableres forum for erfaringsutveksling av tiltak knyttet til bærekraftstrategien.

DNT trekker frem god økonomistyring, digitale verktøy og systematisk miljøledelse for å nå målene. Strategien forteller hvordan det i DNT skal utvikles et tilpasset opplegg for miljørapportering, hvordan det skal lages en lett tilgjengelig idebank som vil legge til rette for å dele gode ideer og god praksis på tvers av foreningene (DNTs bærekraftstrategi 2021). Det vil settes av ressurser i DNT sentralt til å følge opp arbeidet med miljøledelse og rapportering beskrives det, og DNT skal årlig rapportere på bærekraft ved å bruke et sett utvalgte måleparameter. Strategien viser til at langsiktige, bærekraftige løsninger ikke alltid er det rimeligste alternativet. DNT ønsker å ha en robust økonomi og nøktern, solid drift slik at de skal kunne velge bærekraftige løsninger, også i tilfeller det ikke er det økonomisk gunstigste (DNTs bærekraftstrategi 2021). DNT viser til at de ønsker å benytte seg av digitale virkemidlene som skal gjøre det lettere for organisasjonen å ta miljøvennlige valg (DNTs bærekraftstrategi 2021).

Bakerst i bærekraftstrategien er DNTs bærekraftsløfte. Her presenteres det at tiltakene som er nødvendig for å nå målene, skal utvikles i den enkelte forening, i samarbeid mellom foreninger og mellom foreninger og DNT sentralt. I dette ligger en forpliktelse til å følge opp målene på en måte som er tilpasset hver enkelt forenings størrelse og virksomhet, og til å gjennomføre egne tiltak. Foreningen forplikter seg også til å synliggjøre resultatene og bidra i erfaringsutveksling og -deling (DNTs bærekraftstrategi 2021).

3.0 Tidligere forskning.

I dette kapitlet presenteres tidligere forskning. Det er særlig tre forskningsfelt jeg anser som særlig relevante for min problemstilling om bærekraft i DNT. Disse forskningsfeltene er: 1) bærekraft i frivillige organisasjoner og 2) friluftslivets klimaavtrykk, og 3) nærhet til naturen og en bærekraftig livsstil. Kapitlet viser til trender i forskningsfeltet, og deres bidrag og rolle i bærekraftig utvikling.

3.1 Bærekraft i frivillige organisasjoner

Forskningslitteraturen om bærekraft og frivillige organisasjoner er nokså begrenset både i nasjonal og internasjonal kontekst. Forskingen på dette feltet har primært vært opptatt av økonomisk bærekraft med fokus på hvordan frivillige organisasjoner opprettholder driften.

I de siste tiårene har forskningsoppmerksomheten vært mer rettet mot økonomisk bærekraft i frivillige organisasjoner (f.eks Sontag- Padilla et al., 2012, Ceptureanu et al., 2018, Manetti og Toccafondi 2014, Shihua og Xiaochen 2021). En gjennomgående tendens fra studiene rettet mot økonomisk bærekraft ser ut til å vise hvordan frivillige organisasjoner overlever økonomisk, og er avhengige av finansiell støtte av profitt organisasjoner- både private og offentlige (Berg et al., 2021).

Et eksempel er Weerawardena et al., (2009) som i sin forskning gjennomførte flere casestudier av frivillige organisasjoner. Casestudiene ble gjennomført for å svare på forskningsspørsmålet om hvordan behovet for å bygge en bærekraftig organisasjon påvirker det strategiske fokuset, de operasjonelle strategiene og de sosiale verdiene i organisasjonene (Weerawardena et al., 2009). Studiene viser hvordan frivillige organisasjoners bidrag kan vise til varer og tjenester som det private næringslivet og den offentlige sektor ikke kan, de kan utvikle egenskaper og kunnskap, skape arbeidsplasser og fostre stier for sosial inkludering innenfor et økende konkurrerende miljø. Weerawardena et al., (2009) viser at frivillige organisasjoner betjener behov der hvor den private og den offentlige sektoren ikke gjør det, antakeligvis fordi det ikke er lønnsomt. Et viktig poeng i studien er at for en frivillig organisasjon er bærekraft primært evnen til å overleve for å fortsette å tjene sitt formål. Det kan antas at dette er en av årsakene til at frivillighet får mindre oppmerksomhet, i medier og i forskningen. Frivillige organisasjoner er ofte avhengige av myndighetene for å fortsette å tilby sine tjenester, siden de ikke kan leve av egen profitt (Weerawardena et al., 2009).

Singh og Mthuli (2020) har gjennomført en kvalitativ studie på strukturen i en stor frivillig organisasjon i Sør-Afrika og hvilke faktorer som påvirker organisasjonens overlevelse. De viser i sin forskning hvordan frivillige organisasjoner gjennom å overleve og ved å fortsette å tilby sine tjenester overfor sine medlemmer sørger for å fremstå som bærekraftig, eller økonomisk bærekraftig. Singh og Mthuli viser til at den sosiale bærekraften organisasjonen skaper foran profitt, er en av de viktigste karakteristikkene for en frivillig organisasjon, og kanskje selve kjernen innenfor frivillige organisasjoner, men samtidig at forskningen på frivillige organisasjoner og bærekraft primært handler om økonomisk bærekraft og overlevelse (2020).

I en lignende kvalitativ studie av forsker Iwu et al., (2015) undersøkte de hvilke kriterier frivillige organisasjoner evaluerer egen effektivitet på, og om bærekraft er en del av kriteriene. De mener bærekraft går utover økonomisk bærekraft og omfatter både monetære og ikke-monetære faktorer, som ifølge Iwu et al., (2015) er like viktige for å bestemme effektiviteten til en frivillig organisasjon. Bærekraftig utvikling dreier seg derfor om utvikling av den ideelle organisasjonen på en slik måte å sikre dens overlevelse inn i fremtiden (Iwu et al., 2015). Studien ser på bærekraft med en bred og moderne oppfatning, som innebærer overlevelse og utholdenhet gjennom et symbiotisk forhold til miljøet, samfunnet og økonomi. Iwu et al., (2015) hevder at frivillige organisasjoner ikke kan fokusere på økonomiske resultater alene, de må også sørge for at de hele tiden produserer en sosial verdi og bærekraft som fastsatt av deres sosiale oppdrag, som tjener som hovedårsaken til deres eksistens. Derfor, hvis en frivillig organisasjon har ressursene og omstendighetene til å la organisasjonen utvikle seg med suksess inn i fremtiden, kan den anses å være bærekraftig eller å utvikle seg bærekraftig (Iwu et al., 2015).

3.2 Friluftslivets klimaavtrykk

Forskningen på dette feltet har primært vært opptatt av klimaavtrykk i tradisjonelle friluftslivet og bærekraftige utfordringer knyttet til friluftsliv og andre fritidsaktiviteter. I Norge er forskningen ofte knyttet opp til miljøbelastninger i forbindelse med det norske idealet for friluftsliv – hytta, transport til og fra fritidsaktiviteter og tradisjonelt norsk friluftsliv.

I en nasjonal undersøkelse på starten av 2000-tallet ble miljøbelastningene fra norsk fritidsbruk kartlagt (Hille et al. 2007). Undersøkelsen viser at fritidsaktiviteter utgjør en

betydelig del av det samlede energiforbruket og klimaavtrykket til det norske folk. Det framkommer også at 'tradisjonelt friluftsliv' står for det tredje største energiforbruket av de til sammen 30 analyserte fritidskategoriene, større enn både oppussing og hjemmeunderholdning. Funnene til Hille et al., (2007) viser at friluftsliv medfører et stort klimaavtrykk både direkte (f.eks. gjennom transport til og fra turområder) og indirekte (f.eks. gjennom produksjon av friluftslivsutstyr). For eksempel anslås det at energiforbruket til å transportere seg til og fra friluftaktiviteter står for omtrent en tredjedel av det samlede energiforbruket i fritiden, og samtidig påvises det en sterk økning i forbruk av utstyr til friluftsliv (Hille et al., 2007).

Den nasjonale kartleggingen har senere blitt fulgt opp av Aall et al., (2011) som gjennom ulike casestudier forsøker å utvikle en bredere forståelse av mekanismene som ligger bak klimaavtrykket knyttet til fritidsaktiviteter. Samlet sett peker funnene til Aall et al., (2011) på fire hovedutfordringer for bærekraft i friluftsliv og andre fritidsaktiviteter: (1) økt volum og reisevirksomhet, (2) større krav til utstyr, (3) økt diversifisering av produkter og tjenester, og (4) økt bruk av miljøskadelige materialer og teknologier (f.eks. nanoteknologi for å gjøre klær vanntette, pustende og luktfrie). Denne utviklingen har resultert i et stadig økende klimaavtrykk forbundet med fritidsaktiviteter (Aall et al., 2011). Aall et al. mener noe av forklaringen skyldes et økende antall utendørsaktiviteter, som resulterer i mer reising og større innkjøp av friluftslivsutstyr, samt lite oppmerksomhet knyttet til de negative miljøpåvirkningene rundt fritidsaktiviteter (2011). Selv om friluftsliv virker å være en del av problemet med sitt store klimaavtrykk, kan det også være en del av løsningen gjennom å inspirere og gi læring som kan overføres til hverdagslivet (Aall et al., 2011, Hille et al., 2007).

Dannevig (2019) sine studier fant at det tradisjonelle «enkle» friluftslivet fører med seg store miljøkostnader som eksempelvis kan måle energiforbruket direkte gjennom å varme opp hytta, eller kjøre med bil på tur og indirekte måles ved produksjon og vedlikehold av hytta eller produsere friluftslivsutstyret. I 2005 sto fritidsforbruket for om lag 25% av den samlede energibruken utløst av privat utslipp i Norge (Dannevig 2019). Fritiden for nordmenn er derfor en viktig sektor når det gjelder energiforbruk og klimagassutslipp. Energiforbruket har økt fordi vi stadig reiser mer for å utøve friluftsliv, vi bruker stadig mer ting i utøvingen av friluftsliv og det norske idealet for friluftslivet – og da særlig hytteliv – har endret seg fra materielt enkelt, til praktisk enkelt (Dannevig 2019). Dannevig (2019) peker på at friluftsliv

ikke uten videre fører til en bærekraftig livsstil, selv om det kan fostre engasjement for naturvern i områder en har et forhold til.

3.3 Nærhet til naturen og bærekraftig livsstil

Det er de siste tiårene blitt publisert en rekke studier som undersøker forholdet mellom «naturtilknytning», «naturvennlig atferd» og «bærekraftig friluftsliv og reiseliv» (f.eks Dannevig og Aall 2018, Dannevig 2019, Høyem 2018, Sparks et al., 2014, Kesebir og Kesebir 2018). En gjennomgående tendens fra disse studiene er at naturtilknytning virker å være en viktig forutsetning for klimapositiv atferd og bærekraftig livsstil. Det virker som friluftaktiviteter representerer en viktig kontekst for å utvikle naturtilknytning (Dannevig & Aall 2018).

Kesebir og Kesebir (2017) så på hvordan bruken av naturrelaterte ord i det engelske språket og i kulturell konversasjon i populærkulturen har endret seg i perioden 1930 – 2014. Funnene deres viser at natur-relaterte ord og uttrykk har betydelig mindre plass i den engelske populærkulturen i dag enn i første halvdel på 1900-tallet. De argumenterer for at mindre bruk av natur-relaterte ord i kulturen er et resultat av en voksende frakopling fra naturen som følge av urbanisering og økende teknologiske fremskritt som fjerner mennesket fra naturen. Kesebir og Kesebir argumenterer for at funnene er av bekymring fordi menneskets trivsel og helse øker positivt når en er i kontakt med naturen, og at populærkulturen ikke bare *reflekterer* kulturen, men at den *former* den også (2017). Kesebir og Kesebir argumenterer for at tapet av den fysiske kontakten med naturen kombinert med et parallelt tap av symbolsk kontakt gjennom kulturen kan sette i gang en negativ loop som minker og reduserer interessen og takknemligheten for naturen og dermed distanserer mennesket fra naturen ytterligere (2017).

Sparks et al., presenterte i 2014 to studier hvor de i den første studien så på tilhørighet og tilknytning til naturen og i den andre studien så på hvordan tilknytningen til naturen har en sammenheng for folks intensjoner om å redusere personlig energiforbruk. I begge analysene er det en sammenheng mellom «naturtilknytning» og «naturvennlig adferd». To nylig publiserte metaanalyser oppsummer funnene fra 75 studier (Mackay & Schmitt, 2019) og 26 studier (Whitburn et al., 2019) om forholdet mellom «naturtilknytning» og «naturvennlig adferd». I begge analysene påvises det en moderat signifikant sammenheng (Sparks et al., 2014).

Nyere miljø-psykologisk forskning viser også at friluftsliv under gitte betingelser kan bidra til livsstilsendringer i bærekraftig retning (Dannevig 2019). Forskningen viser at friluftsliv fremmer den psykiske helsen og bidrar til en god følelsesmessig utvikling, og nyere hjerneforskning viser at de som lever i nærheten av skog er bedre i stand til å mestre stress (Dannevig 2019). Motsatsen til dette er at vi også kan lide under fravær av tilgang til natur. Både økofilosof, miljøpsykologer og miljøaktivister har kommet frem til at årsaken til at måten vi lever på fører oss til naturødeleggelser, tap av biologisk mangfold og global oppvarming, er at de fleste av oss har fjernet oss for mye fra naturen (Dannevig 2019). Dannevig knytter naturtilknytningen sammen med et verdisyn og et bestemt sett kulturelle preferanser som kan kalles for en økologisk bevissthet, og forutsetter en evne til empati for naturen, også ting i naturen som vi ikke kjenner gjennom egen erfaring (2019). Det henger også sammen med en sterk tilhørighet og følelsesmessig tilknytning til bestemte steder påpeker han. Forskerne mener at en slik økologisk bevissthet og naturtilknytning kan utvikles gjennom friluftslivsopplevelser (Dannevig 2019).

Et annet bidrag har undersøkt hva som betegner miljøvennlig friluftsliv (Høyem 2008). Høyem fremmer behovet for en slik tydeliggjøring i lys av manglende forståelse av begrepet og en utbredt norsk kulturell forståelse om at friluftslivet er bærekraftig i seg selv. Basert på litteratur som omhandler klimapositiv atferd, operasjonaliserer Høyem (2008) miljøvennlig friluftsliv som friluftslivsaktiviteter som innebærer: (1) Miljøvennlig forbruk ved utøvelse av friluftsliv (f.eks. fokus på gjenbruk av friluftslivsutstyr), (2) Miljøengasjement ved utøvelse av friluftsliv (f.eks. vise omsorg for naturen og rollemodell for andre), (3) Avfallsreducerende adferd ved utøvelse av friluftsliv (begrenset forsøpling og forurensing), og (4) Miljøvennlig transportadferd ved utøvelse av friluftsliv (f.eks. kollektivtransport eller bruk av nærområdet). Høyem viser gjennom sin forskning at en tro på at friluftslivet er miljøvennlig i seg selv, har gjort at både friluftslivsutøvere og folk som arbeider med friluftsliv i liten grad har reflektert over hva et miljøvennlig friluftsliv innebærer (2008). Hun peker på at forvaltningen, frivillige organisasjoner og andre som driver med tilrettelegging for friluftsliv, er viktige premissleverandører for hvordan opplevelser i natur skapes og bevisstgjøres, hva som blir oppfattet som riktig bruk av natur og for hvilken forståelse av natur de formidler til utøverne av friluftsliv. Det blir dermed sentralt at også disse premissleverandørene i større grad enn tidligere har en bevissthet rundt hva som ligger i miljørelevant adferd ved utøvelse av friluftsliv (Høyem 2008).

Andre undersøkelser viser at naturvern-holdninger som friluftsliv-interesserte har først og fremst er knyttet til de naturområder de har et forhold til, og at naturvernengasjementet først vekkes dersom naturområder i nabolag eller der man ferierer er truet. Dette kalles på engelsk for *not in my backyard* - NIMBY (Kaplan 2000, Devine-Wright 2012). Dette vises blant annet i motstand mot veibygging, vindmøller, kraftledninger og andre naturinngrep ofte føres an av lokale ildsjeler. Som motstanden mot kraftledningene i Hardanger i 2011 og 2012, og motstanden mot oljeboring i Lofoten og Vesterålen i starten først ble markert av miljøvernorganisasjoner ut fra et klimastandpunkt, mens den lokale motstanden stort sett fantes hos fiskerne som var bekymret for tilgang til fiskefeltene sine (Dannevig 2019).

Jacob Aall og Vestlandsforskning har forsket på bærekraft og *reiseliv* blant annet gjennom prosjektene «sustainable Destination Norway 2025» og «samspill for bærekraft» (Longvanes, og Årethun 2020). Et bærende element i «Sustainable Destination Norway 2025»- prosjektet var å utvikle en interaktiv scenariomodell for bærekraftig reiselivsutvikling. Modellen baserte seg på systemdynamisk modellering, gjennomført i flere runder for aktører i reiselivet der aktørene skulle nå følgende mål: øke antall utenlandske turister til Norge med 1 million innen 2025, beholde dagens nivå på overskudd etter skatt for norsk reiseliv samlet sett og redusere utslippene av klimagasser fra norsk reiseliv med 30 % innen 2025 (Longvanes og Årethun 2020). Funnene fra analysen understreker at den globale utviklingen i inntektsnivå og folketall er av stor betydning for utvikling av et bærekraftig reiseliv og at det er en klar konflikt mellom den trenden i reiselivsutviklingen i Norge og et langsiktig mål om karbonnøytralitet (Longvanes og Årethun 2020). Forskningen kjørte ulike scenarioutregninger på aktører fra reiselivssektoren, og det viste seg at nesten uansett hvilke valg disse gjorde for nasjonale tiltak, så nådde man målene om økning i antall utenlandske turister og vedvarende økning i overskudd for næringen, men utslippene av CO₂ var umulig å få ned (Longvanes og Årethun 2020).

Prosjektet «samspill for bærekraft» omfattet fire ulike case: 1) Cruiseturisme (forskning på integrering av miljøhensyn i forbindelse med planlegging av ny cruise-kai ved to lokaliteter i Sogn og Fjordane: Olden og Aurland). 2) Naturvern og turisme (forskning på integrering av reiselivshensyn i forbindelse med opprettelse av Breheimen nasjonalpark). 3) Bærekrafts sertifisering av reiselivsdestinasjoner (forskning på hvorvidt dette prosjektet klarte å integrere bærekraftshensyn i det generelle reiselivsarbeidet og reiselivsutviklingen i Lærdal kommune) og 4) Hyttebygging (forskning på integrering av bærekraftshensyn i utbyggingen av hyttefelt i Stryn kommune) (Longvanes, og Årethun 2020). Analysene av casene viste at de

økonomiske hensynene og interessene har fått forrang framfor de økologiske og globale bærekraftshensyn og den økologiske bærekraften ble svekket til fordel for et lokalt og økonomisk bærekraftsperspektiv (Longvanes og Årethun 2020).

Flere har også forsket på naturtilknytning i spesielt norsk og nordisk friluftsliv (Beery 2012, Hofman et al., 2019) og sett nærmere på hvordan den nordiske tilhørigheten til naturen arter seg. Andre har sett nærmere på hvordan klimaendringer vil påvirke menneskers bruk av friluftsliv mot 2060 (Askew og Bowker 2018), og Aall og Dannevig presenterte i 2021 et foredrag om hvordan friluftsliv er en årsak, et offer og en del av løsningen på klimautfordringene.

Det er mye forskning på tilknytning til naturen ved bruk av friluftsliv, reiseliv, og naturvennlig adferd. Det er derimot mangel på forskning på hvordan frivillige friluftslivsorganisasjoner jobber med bærekraftsmålene, både nasjonalt og internasjonalt. Det viser et behov i samfunnet for mer kunnskap om bærekraft i frivillige organisasjoner. Denne oppgaven er et bidrag til dette feltet.

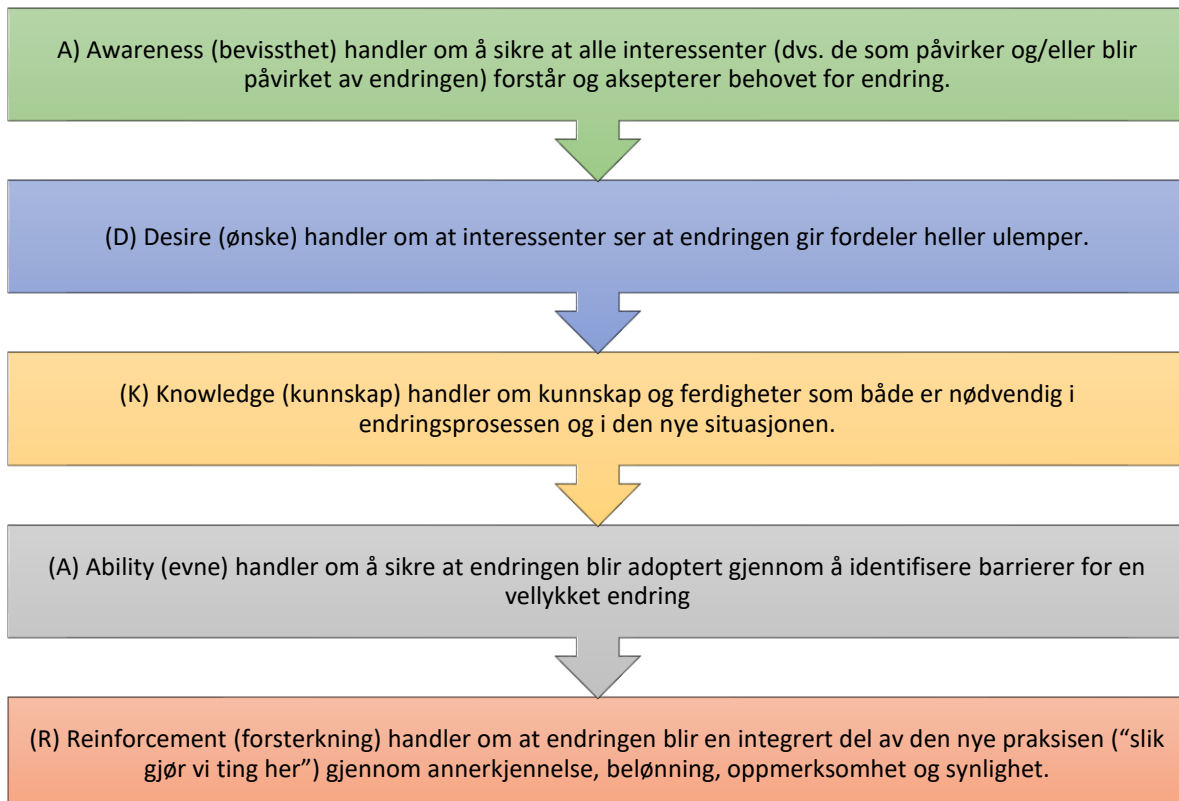
4.0 Teori

I dette kapittelet vil jeg presentere mitt teoretiske rammeverk. For å analysere hvordan friluftsforskningsorganisasjonen DNT jobber med bærekraftig utvikling i sin organisasjon benytter jeg Amundsens (2021) redegjørelse av ADKAR-modellen i kombinasjon med Holden og Linneruds (2021) teoretiske perspektiver på perfekt og realistisk bærekraft i lokale kontekster.

4.1 ADKAR modellen

Amundsen (2021) presenterer ADKAR modellen i sin bok *Lederskap for bærekraftig endring*. ADKAR-modellen ble først utviklet av selskapet Professional Science (PROSCI), (PROSCI, 2022). PROSCI er en virksomhet som forsker på beste praksis innen endringsledelse og har utviklet ADKAR modellen som skisserer de viktigste forutsetningene for å muliggjøre bærekraftig endring. ADKAR er et akronym, der navnet kommer av fem sekvensielle trinn som definerer de viktigste forutsetningene for en vellykket endringsprosess i en organisasjon (Amundsen 2021). A-en står for bevissthet (Awareness), D-en står for ønske (Desire), K-en står for kunnskap (Knowledge), A-en står for evne (Ability) og R-en står for forsterkning (Reinforcement). De fem trinnene i ADKAR-modellen beskrives i Figur 7 (Amundsen 2021: 80).

Figur 7 - ADKAR modellen

Styrken til ADKAR modellen er at den kan tilpasses til de spesifikke behovene som enhver endring krever. Det er forskjeller i kompleksiteten mellom en endring som sikter mot global påvirkning i en flerkulturell organisasjon, og en lokal endring begrenset til et mindre geografisk område (Amundsen 2021).

ADKAR kan deles inn i tre hovedfaser: 1) forberede endringen, 2) bygg endringsfundamentet og 3) etabler endringen i organisasjonen (Amundsen 2021). Hensikten med fase 1 er å starte endringsreisen på riktig måte. Her defineres behovet for endring, under de to sekvensielle trinnene A (bevissthet) og D (ønske). Dette inkluderer å identifisere mennesker som har innvirkning på eller blir påvirket av endringen, å forstå konteksten til de berørte organisasjonene og vurdere forskjellige typer påvirkninger de vil bli utsatt for i forbindelse med endringen, å vurdere beredskapen til de berørte enhetene når det gjelder å gjennomføre endringen og å identifisere og involvere sponsorer og viktige påvirkere (Amundsen 2021). I konteksten av DNT kan dette innebære å forstå og vurdere hvordan forskjellige foreninger og hytter rundt om i landet vil bli berørte av endringene og bevisstgjøre seg hvordan endringen vil ha betydning på ulike områder innad i organisasjonen og utad til turglade nordmenn og turister. Hvordan vil endringene påvirke antall medlemmer DNT har, og vil det påvirke om organisasjonen får nye medlemmer? Hvor mange hytter benytter seg i dag av dieselaggregat?

Fase 2 i ADKAR inkluderer å engasjere seg i sponsorer, påvirkere og gjennom dette sette dem i stand til å være forbilder som støtter forandringen. Her bygges endringsfundamentet under de sekvensielle trinnene K (kunnskap), og A (evne). Det inkluderer også å formidle kunnskapen som kreves for å få ny adferd, utarbeide og formidle en overbevisende historie om endringen, installere strukturer, prosesser og systemer som forsterker ny adferd og sikre tilbakemeldinger gjennom aktiv sponsordialog og undersøkelser (Amundsen 2021). I en frivillig organisasjon som DNT kan fase 2 være på design-stadiet, som at ambassadører engasjeres, bærekraftstrategien skapes og formidles, og går ut til alle de 57 foreningene. Her bygges og formes kunnskapen som skal ta DNT mot et mer bærekraftig 2030.

Fase 3 i ADKAR inkluderer å forankre de nye måtene å jobbe på med mål om å gjøre det til organisasjonens DNA. Her etableres endringen under trinnet R (forsterkning). Det handler om å måle i hvilken grad interessentene adopterer de nye måtene å arbeide på for å øke endringsgevinsten, å etablere nøkkelindikatorer for prestasjon og å måle, visualisere og skape positiv oppmerksomhet rundt fremdrift og resultater (Amundsen 2021). Dette kan for

eksempel være at DNT sentralt følger opp bærekraftstrategien i foreningene, og måler om og i så fall hvordan endringen finner sted, og gjør den til en del av den daglige virksomheten i organisasjonen.

4.2 Perfekt og realistisk (lokal) bærekraft

Holden og Linnerud (2021) presenterer teorien om perfekt og realistisk (lokal) bærekraft i boka *Bærekraftig utvikling, en idé om rettferdighet*. De trekker frem seks grunner til at bærekraftig endring bør skje lokalt, samt i regionale og nasjonale organisasjoner.

1. For det første fordi de fleste handlinger i hverdagens organisasjonsliv skjer lokalt.
2. For det andre er det på lokale nivåer, både private, offentlige og frivillige, at en finner mange av virkemidlene som skal følge opp globale (og nasjonale) bærekraftsmål.
3. For det tredje er det på lokalt nivå en finner innbyggere, bedrifter og politikere som er best egnet til å finne de mest effektive og kreative løsningene for sine nærmiljø. Basert på historiske, geografiske og kulturelle omstendigheter er det ikke sikkert Tokyo, Thule og Tolga benytter, eller burde benytte seg av, de samme metodene for å halvere utslippene av klimagasser.
4. For det fjerde gir eierskap til løsningene størst mulighet til å faktisk nå sine mål.
5. For det femte kan lokale aktører fungere som prøvekaniner for å teste ut nye og innovative tiltak og løsninger.
6. For det sjette kan de lokale aktørene legge press på de nasjonale myndighetene.

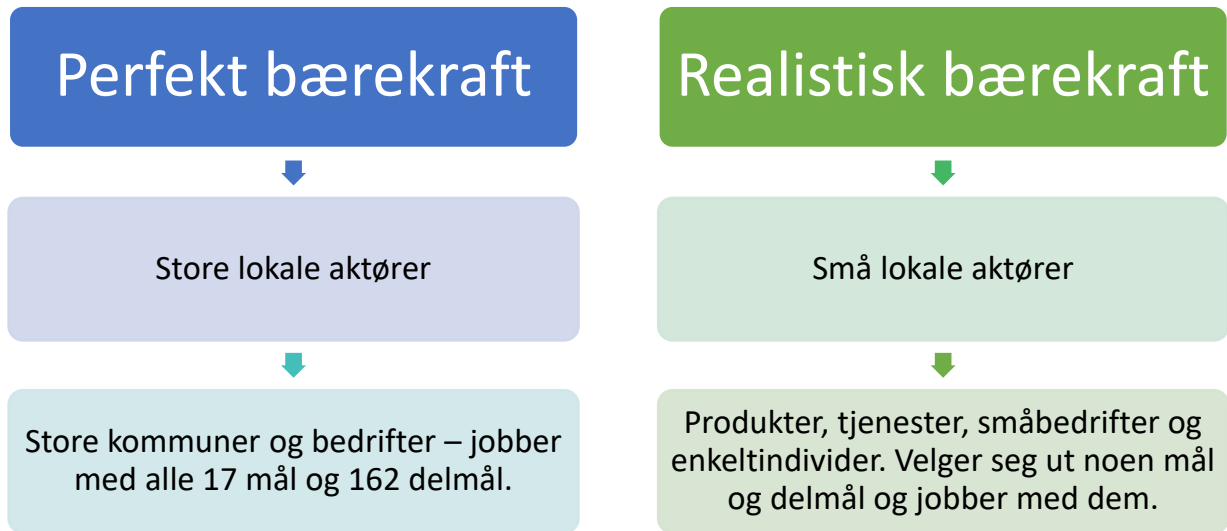
Holden & Linnerud (2021) argumenterer for at organisasjoners arbeid med bærekraft i dag ofte foregår på den måten at man plukker ut noen bærekraftsmål som man synes passer til organisasjonen. Slike strategier beskrives ofte for grønnvasking, og med denne bakgrunn lanserer Holden og Linnerud (2021) begrepene perfekt og realistisk bærekraft, som to måter å gå mer systematisk til verks. Ved perfekt bærekraft knytter Holden og Linnerud (2021) mål, måloppnåelse, målkonflikt og utvidet ansvar til teorien. Med begrepet perfekt bærekraft er utgangspunktet store aktører og alle bærekraftsmålene, der målen er en perfekt oppnåelse av målet (Holden og Linnerud 2021). I perfekt bærekraft er *målet* at alle 17 bærekraftsmål skal inkluderes. Dersom noen delmål ikke benyttes, skal det begrunnes og redegjøres for.

Måloppnåelse er at alle målene skal knyttes opp til konkrete nasjonale måloppnåelser. Enten som krav fra myndigheter i bransjen, eller krav fra bransjen selv. *Målkonflikt* er at det skal eksplisitt redegjøres for om arbeidet med måloppnåelse på ett område kommer i konflikt med måloppnåelse på andre områder. *Utvidet ansvar* er at det skal tydelig redegjøres for i hvilken

grad en legger til rette for at andre lokale aktører kan nå sine mål. Det gjelder uavhengig om en har innfridd målene selv. Det kan bety å hjelpe kommuner, bedrifter eller grupper med mindre ressurser (Holden og Linnerud 2021).

I motsetning til perfekt bærekraft handler *realistisk* bærekraft om at man ikke kan forvente at mindre lokale aktører med færre ressurser og muligheter kan følge opp 17 mål og 162 delmål, og for de aller minste lokale aktørene – som inkluderer produkter og tjenester – kan det være et svært begrenset sett med mål som de realistisk kan forholde seg til (Holden og Linnerud 2021). Så heller enn å søke det perfekte starter en med å rette opp i det det som er galt der man er. Likt kan en rette opp i ikke-bærekraftige praksiser når en kommer over dem, heller enn å vente på perfekt bærekraft. Det er to grunner for å åpne opp for en mer realistisk tilnærming til bærekraft ifølge Holden og Linnerud (2021); den ene er at ikke alle globale bærekraftsmål er relevante for enhver lokal aktør. Hva skal Alta kommune gjøre for å bevare truede arter i Sør- Amerika? Eller hva skal regnskapskontoret gjøre for å øke demografisk deltakelse i Kina? Den andre grunnen er at selv om det skulle være relevant, så er det slett ikke sikkert at en har mulighetene og ressursene som trengs for å gjøre noe med det. Lokal bærekraft må slik ha en relevans- og mulighetsvurdering. Dersom det legges opp til at perfekt bærekraft er målet, uten forutsetningene for å nå det målet, kan det i tillegg resultere i en større sjanse for at en blir nedtrykt, umotivert og kanskje også uvillig til å fortsette mot målet. Ved realistisk bærekraft knytter Holden og Linnerud (2021) relevans, muligheter, målkonflikter og utvidet ansvar til teorien. *Relevansen* i realistisk bærekraft ligger i at alle 17 bærekraftsmål skal vurderes og er i utgangspunktet like viktige. Dersom noen mål eller delmål ikke er relevante skal dette begrunnes. *Mulighetene* i realistisk bærekraft er at for hvert relevante bærekraftsmål skal aktøren jobbe med ting som gir best mulig progresjon mot nasjonal måloppnåelse innenfor hvert mål, ved å følge krav fra myndighetene eller bransjens egne krav. *Målkonflikten* i realistisk bærekraft er at så langt det lar seg gjøre, skal den lokale aktøren vurdere sine valg med tanke på eventuelle negative konsekvenser for andre bærekraftsmål. *Utvidet ansvar* i realistisk bærekraft er at bedriften bør gjennomføre et eller flere tiltak som bidrar til at andre aktører med mindre ressurser og muligheter kan nå sine bærekraftsmål (Holden og Linnerud 2021). En beskrivelse av perfekt og realistisk bærekraft oppsummeres i Figur 8 (Holden og Linnerud 2021 s.143):

Figur 8 - Perfekt og realistisk bærekraft

5.0 Metode

Innledningsvis vil jeg i dette metodekapittelet redegjøre for hvilke vitenskapsteoretiske aspekter som karakteriserer mitt masterprosjekt om hvordan friluftsforskningsorganisasjonen DNT jobber med bærekraftig utvikling i sin organisasjon. Dette kapitlet redegjør videre for de metodiske fremgangsmåtene som er benyttet for å belyse forskningsspørsmålet, med tilhørende styrker og svakheter og med utgangspunkt i studiens problemstillinger. Først presenteres valg av forskningsmetode. Deretter beskrives fremgangsmåten for rekruttering av utvalget, gjennomføring av intervju og analyse av dataene. Avslutningsvis i dette kapitlet vil jeg reflektere over noen etiske betraktninger i arbeidet.

5.1 Vitenskapsteoretiske betraktninger

Når en forsker skal utforme et forskningsprosjekt, må hun forholde seg til en rekke rammer og valg, i tillegg til et grunnleggende epistemologisk spørsmål: *Hvilken type kunnskap er det mulig å ha om det temaet som skal studeres?* (Aase og Fossåskaret 2018). På et mer grunnleggende nivå dreier det seg også om hvilke typer erkjennelse og innsikt som ligger innenfor kunnskapsområdene i samfunnsforskningen. Aase og Fossåskaret (2018) trekker frem to motstridene syn innenfor en lang og stadig pågående debatt i vitenskapsteorien om hva kunnskap er, hvordan kunnskap dannes og hvilke kriterier som må oppfylles for at kunnskapen skal kunne anses som gyldig eller sann. Dette kaller de teorien om sammenfall (correspondence) og teorien om sammenheng (coherence) (Aase og Fossåskaret 2018). Teorien om sammenfall mener at det finnes en objektiv virkelighet utenfor menneskenes kulturelle kunnskap. Vår tanke og fornuft hevdes å være mer eller mindre perfekt speilbilde av en ytre objektiv virkelighet (Aase & Fossåskaret 2018). Teorien om sammenheng sier at den ytre verden blir konstruert etter menneskers kulturelle kunnskap og etablerer relasjonen mellom de to. Forskningstradisjoner som positivisme og realisme sverger til teorien om sammenfall, mens fenomenologi, konstruktivisme, hermeneutikk, kulturanalyse og postmodernisme har sin base i teorien om sammenheng (Aase og Fossåskaret 2018). Fordi kvalitative studier konsentrerer seg om å få tak i informantenes tanker, holdninger, erfaringer og meninger i en bestemt sosial kontekst (Thagaard 2018), og min studie er opptatt av ansatte og frivillige i DNT sine oppfatninger og opplevelser til jobb med bærekraft i organisasjonen, er teori om sammenheng mest relevant her.

Forskerens vitenskapelige forankring har betydning for hva det søkes informasjon om, og danner et utgangspunkt for forståelsen som utvikles i forskningen (Thagaard 2018). Kvalitative metoder er blitt flittig brukt innen alle vitenskapsteoretiske paradigmer. Symbolsk interaksjonisme og andre empiriske retninger som entomologi, baserer seg på et fenomenologisk vitenskapssyn som tar utgangspunkt i den subjektive opplevelsen og søker å oppnå en forståelse av den dypere meningen i enkeltpersoners erfaringer. Sentralt i fenomenologien står ønsket om å forstå og beskrive fenomener og omverden på grunnlag av informantenes perspektiv og erfaringer (Thagaard 2018). En forståelse av hvilke tanker, opplevelser og erfaringer ansatte og frivillige i DNT har rundt DNTs bærekraftstrategi og bærekraftarbeid, er ikke data jeg har direkte tilgang til. Det er data som konstrueres gjennom samhandling. Det er ikke selve innholdet i strategien som er relevant, men hvordan innholdet tolkes av ansatte og frivillige i DNT. Min kunnskapsutvikling i denne masteroppgaven bygger derfor på et konstruktivistisk ståsted, fordi dette fremhever at individer søker og utvikler mening i deres erfaringer og opplevelser – og at disse setter rammene for kunnskap og forståelse (Thagaard 2018). Konstruktivisme er en samlebetegnelse for vitenskapsteoretiske ståsted som bygger på en antagelse om at vår erkjennelse av verden består av sosiale konstruksjoner av virkeligheten, konstruert av de som deltar i bestemte sosiale sammenhenger (Thagaard 2018). Dette er i tråd med mitt mål om å oppnå kunnskap om hvordan ansatte og frivillige i DNT oppfatter, erfarer og skaper mening knyttet til de aktivitetene de deltar innad i DNT. Thagaard (2018) fremhever at et konstruktivistisk perspektiv på kvalitativ metode fremhever at interaksjonen mellom forskeren og forskningsdeltakerne preger forskningsresultatene. Dette formidles i min studie som et samspill mellom informantenes fortellinger, og mine tolkninger som forsker.

5.2 Valg av metode

Innenfor samfunnsforskning er kvalitativ og kvantitativ de to hovedtypene for forskning (Tjora 2021). Hvilken metode som velges får stor betydning for innsamlingsprosessen og resultatene. Dataene er kvantitative hvis de er målbare og kan kategoriseres slik at man kan telle opp hvor mange som gir ulike svar. Eksempelvis hvor mange nordmenn som har benyttet seg av en DNT hytte i løpet av 2021. Dette kalles gjerne harddata (Larsen 2010). Kvalitative data sier noe om kvalitative egenskaper – altså ikke tall-festbare hos informantene eller undersøkelsespersonene. Denne type mykdata fokuserer på meninger, opplevelser, forventninger og holdninger (Larsen 2010). Kvalitative metoder benyttes vanligvis ved

induktive tilnæringsmåter hvor problemstillingen ofte er uklar og en ikke ønsker å teste ut teorier gjennom hypotesetesting. Tilnæringsmåten tilsier at måten er å få en helhetsforståelse av temaet (Larsen 2010). Kvantitative data er en hypotetisk-deduktiv tilnæringsmåte som vurderer holdbarheten av teorier gjennom hypotesetesting. I slike studier har forskeren en presis problemstilling (Larsen 2010).

Hvordan DNT sentralt jobber med FNs bærekraftsmål kan utforskes både kvantitativt og kvalitativt. I mitt masterprosjekt benytter jeg kvalitativt intervju som metode da det er en hensiktsmessig og fruktbar metode for å oppnå en forståelse av sosiale fenomener (Thagaard 2018). Etersom jeg som forsker er interessert i å studere erfaringer, opplevelser, meninger og tanker benytter jeg et semistrukturert intervju som egner seg godt for å produsere kunnskap fra personers opplevelser (Tjora 2021). Semistrukturert, delvis strukturert tilnærming i et intervju er når temaene er fastsatt på forhånd, mens rekkefølgen av temaene bestemmes underveis. Slik kunne jeg følge informantens fortelling, samtidig som jeg sørget for å få informasjon om temaene som var fastlagt på forhånd (Thagaard 2018).

5.3 Rekruttering og strategisk utvalgelse

Valg av informanter er et viktig tema innen kvalitativ intervjuforskning. Et utgangspunkt er at antallet informanter ikke kan være for stort fordi både gjennomføringen av intervjuene og bearbeidingen av dem er en tidskrevende prosess (Dalen 2011). Samtidig må intervjumaterialet være av en kvalitet som gir tilstrekkelig grunnlag for tolkning og analyse, og en sentral tematikk innen kvalitative intervjuer er at forskeren må være bevisst på hvilke utvalg resultatene i en studie er basert på, samt hvilke situasjoner de kan overføres til (Dalen 2011). Hovedregelen for utvalg i kvalitative intervjustudier er at man prøver å velge informanter som av ulike grunner vil kunne uttale seg på en reflektert måte om det aktuelle temaet. Dette kalles et strategisk utvalg (Tjora 2021). Informantene er ikke tilfeldig utplukket for å representere en populasjon, slik som ofte er tilfellet i kvantitativ forskning, men forutsetter at forskeren har innsikt og en viss kulturkompetanse i fenomenet som utforskes. Om man studerer en omstillingsprosess i en organisasjon er det hensiktsmessig å intervju de som har blitt berørt av endringene, de som har hatt et spesielt ansvar i forbindelse med prosessen, eller de som har hatt et spesielt engasjement i organisasjonen (Dalen 2011).

For å belyse min problemstilling om hvordan friluftsgeselskapet DNT jobber med bærekraftig utvikling i sin organisasjon var mine utvalgsriterier følgende: 1) informantene

jobbet i, eller var tilknyttet DNT som ansatt eller frivillig og 2) noen av informantene var en del av ledelsen, administrasjonen eller andre utøvende grener i organisasjonen som var med å utarbeide bærekraftstrategien til organisasjonen. Som en forberedelse til valg av informanter kartla jeg miljøet i DNT gjennom oppsøkende virksomhet på DNTs nettside (Dalen 2011). Slik tilnærmet jeg meg innsikt i administrasjon, ledelse og de ulike ledd i organisasjon. Jeg fant frem til utvalget som sto bak utarbeidelsen av bærekraftstrategien og der fant jeg flere informanter jeg anså som aktuelle til min studie (Tjora 2021). Den sentrale ledelsen i DNT ble kontaktet gjennom e-post og jeg fortalte om mitt prosjekt. Etter kort tid fikk jeg svar og det ble avtalt en digital samtale slik at jeg kunne fortelle mer om prosjektet. Under den digitale samtalen opplyste min kontaktperson tidlig om aktuelle informanter hen mente jeg burde ta kontakt med for å få svar på mine spørsmål, inkludert flere av de informantene jeg på forhånd selv hadde valgt ut som aktuelle. Videre utover i datainnsamlingsprosessen var det i tillegg flere av de andre informantene som tipset meg om andre aktuelle informanter. Denne måten å innhente informanter på betegnes ofte som snøballmetoden (Dalen 2011). I den digitale samtalen med hen i ledelse sentralt anbefalte hen meg i tillegg til å kontakte ulike DNT foreninger, både store, medium og små, for å få et nyansert bilde på hvordan utvalget for bærekraft har jobbet med strategien, og hvordan de ulike foreningene jobber videre med den innenfor sine rammevilkår og forutsetninger. Dette fikk meg til å utvide mine utvalgsriterier til å også inkludere at informantene måtte være fordelt mellom sentrale og lokale nivå i DNT. I tillegg ble jeg i min innledende kartlegging av organisasjon observant på DNT UNG, Norges største friluftsansisasjon for ungdom mellom 13 og 26 år. DNT UNG deltar aktivt i DNTs bærekraftarbeid med blant annet slagordet «Miljøvett er fett», og de står blant annet bak Miljøvettreglene (Oliversen 2016) og har som motsvar til Black Friday arrangert Grønn fredag, som nasjonal byttedag (Nordbø 2021). Dette gjorde at jeg bevisst ønsket å inkludere informanter fra DNT UNG for å belyse forskningsspørsmålet siden de viser et sterkt miljøengasjement. Gjennom en slik kartlegging opparbeidet jeg meg mer kompetanse på DNT som førte til at jeg endret utvalgsriteriene til følgende:

1. At informantene jobbet i eller var tilknyttet DNT som ansatt eller frivillig
2. At noen av informantene var knyttet til ledelsen, administrasjonen eller andre utøvende grener i organisasjonen som var med å utarbeide bærekraftstrategien til organisasjonen
3. At informantene var fordelt mellom sentrale og lokale ledd og nivåer, og mellom store, mellomstore og små foreninger

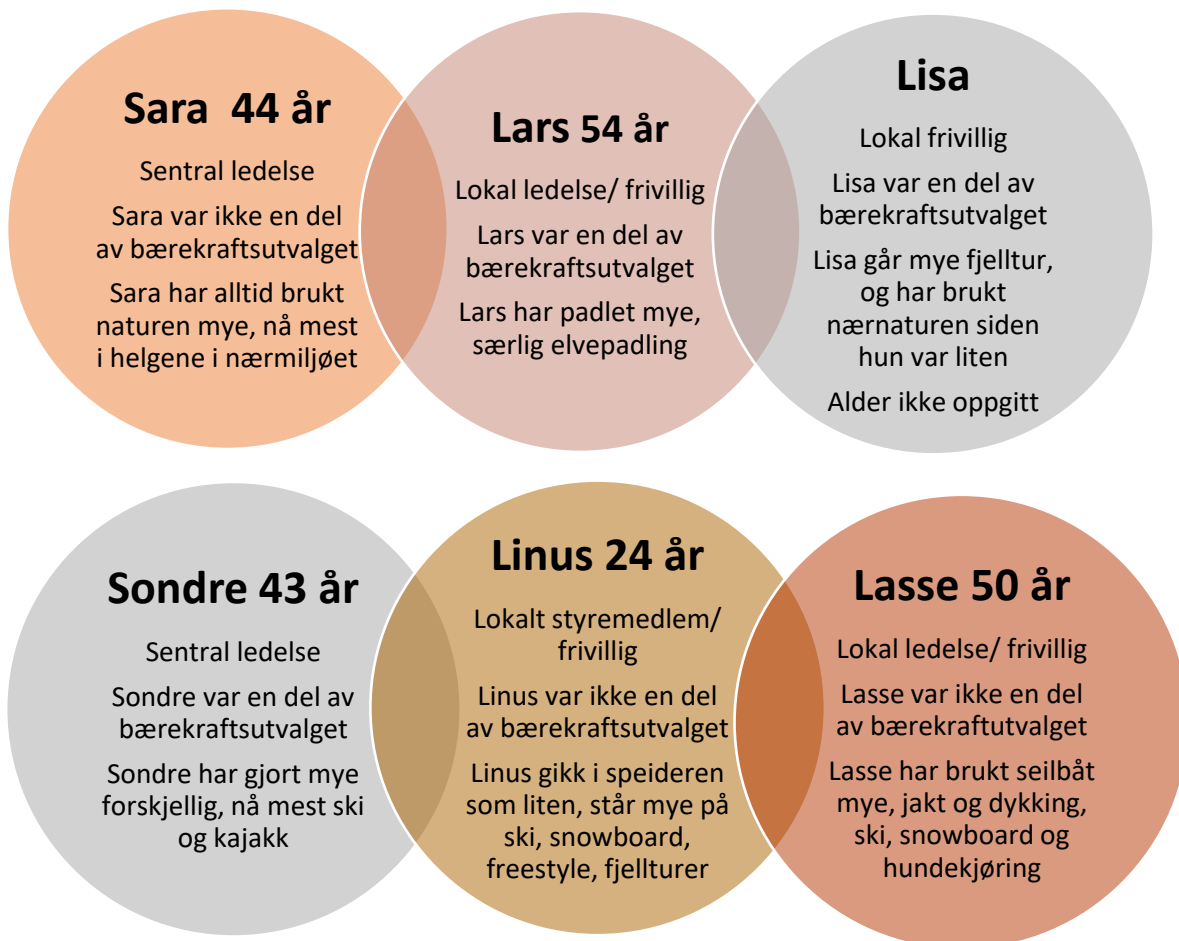
4. Informantene må være fordelt mellom DNT og DNT UNG

Rekrutteringen av informanter foregikk primært gjennom direkte kontakt via e-post, og tre av syv informanter ble rekruttert gjennom snøballmetoden. Åtte potensielle informanter ble kontaktet gjennom epost høsten 2021 med en henvendelse om de kunne delta i min studie, samt et informasjonsskriv som opplyste om studiens formål (se Vedlegg 1). Det kom raskt tilbakemeldinger fra fem av dem, noe som overrasket meg positivt, da jeg gikk inn i prosessen med en forforståelse av at det kom til å bli utfordrende og tidskrevende å få tak i informanter. Etter første e-postkontakt opprettet jeg dialog med informantene om hvor og når intervjuene skulle finne sted. I løpet av denne prosessen mistet jeg en av informantene. Hen svarte på mail at hen ønsket å delta i min studie, men kontakten via e-post stoppet brått, og etter gjentatte henvendelser fra meg uten svar valgte jeg å gå videre til en annen informant. Prosjektet hadde da behov for flere informanter, og da jeg ikke fikk tilbakemeldinger fra de resterende informantene jeg opprinnelige hadde kontaktet måtte jeg lete bredere. Fint var det da at flere av mine informanter tipset meg om andre aktuelle kandidater som de mente kunne bidra i intervju. Det endte med et endelig utvalg på 7 informanter som takket ja til å delta på intervju. Informantene hadde en spredning og variasjon i alder, geografisk tilhørighet, samt tilknytning til DNT. En informant måtte avlyse sin deltakelse dagen før intervjuet grunnet sykdom. Etter en uke med sykdom og kommunikasjon frem og tilbake angående å avtale et nytt tidspunkt for intervju, valgte informanten å trekke seg. Hen var et DNT UNG medlem og for masterprosjektet sin del var det en ulempe at hen trakk seg. Det kunne kommet frem nye synspunkter knyttet til hens alder og geografisk tilhørighet da hens bidrag hadde medført en større geografisk spredning blant informantene. Jeg gjennomførte et intervju før nyttår 2021, og de fem andre i løpet av januar og februar 2022. I kvalitativ forskning er et stadig tilbakevendende spørsmål hvor mange man bør intervju. En regel er at man avslutter når man opplever en metning, helt til man ikke kommer frem til noen nye synspunkter (Tjora 2021). Etter seks intervjuer opplevde jeg at jeg ikke kom frem til nye synspunkter hos informantene, og jeg valgte derfor å benytte meg av de seks bidragene jeg hadde.

Intervjuene ble gjennomført digitalt grunnet restriksjoner knyttet til covid-19 samt informantenes geografiske spredning i Norge. Plattformen Zoom ble benyttet. En fordel med digitale intervju er muligheten for stor geografisk spredning på informantene. En svakhet med digitale intervju, er tapet av samtalen hvor begge befinner seg i samme rom og kunnskapen samskapes gjennom mimikk, kroppsspråk og fysisk tilstedeværelse. Selv om det er mulig å se hverandre via video, vil nettforbindingen og videoens kvalitet påvirke hvordan samtalen

oppleves. Bildet på video kan også «henge» i forhold til lyden, noe som igjen kan føre til at informant og intervjuer snakker samtidig (Dalen 2011, Tjora 2021). Figur 9 viser en oversikt over informantene, deres rolle i DNT og tidligere erfaring med friluftsliv:

Figur 9 - En oversikt over informantene.

5.4 Utforming av intervjuguide

For å strukturere intervjuene er det viktig å ha en god intervjuguide, særlig innen semistrukturerte intervju (Dalen 2011). Alle spørsmål og temaer skal ha relevans i forhold til de problemstillingene som ønskes belyst (Dalen 2011). Ved å ha åpne spørsmål ønsket jeg å gi rom for erfaringsdelinger. Dette gjorde jeg gjennom å formulere spørsmål som *hvordan kan friluftsliv og naturopplevelser påvirke folks holdninger til miljø og klima? Hvilke utfordringer står DNT ovenfor i sitt bærekrafts arbeid?* (se Vedlegg 2). Med en god intervjuguide kan man

tillate seg å følge informantens reise gjennom intervjuet, for å få tak i dens erfaringer og holdninger om temaet man ønsker å belyse (Dalen 2011, Thagaard 2018). De innledende spørsmålene var av en slik art at jeg ville at informantene skulle føle seg vel og avslappet. Intervjuet ble startet med åpningsspørsmål som ville få frem informantens erfaring i DNT, ståsted og engasjement i friluftsliv og bærekraft (Dalen 2011, Larsen 2010). Alle intervjuene startet med at jeg ba informantene fortelle litt om seg selv, sin alder, oppvekst og utdanningsbakgrunn, før jeg spurte om deres forhold til friluftsliv og hvor mye og hvordan de bruker friluftsliv i dag. Deretter spurte jeg om deres egne tanker om bærekraft og hvordan de tenker bærekraft i friluftsliv. Så ble det stilt spørsmål om friluftsliv, naturopplevelser og bærekraft. Blant annet ville jeg finne ut om informantene opplevde friluftsliv som viktig for en bærekraftig utvikling og på hvilke måter friluftaktiviteter kan bidra til en mer miljøpositiv adferd blant nordmenn? Etter jeg hadde opparbeidet tillit til informanten kunne jeg komme inn på tema og spørsmål som krever mer refleksjon (Thagaard 2018). Da stilte jeg spørsmål om DNTs bidrag til å nå FNs bærekraftsmål og samarbeid med andre organisasjoner og sektorer. Avslutningsvis var intervjuguiden lagt opp med ulike spørsmål til de sentralt ansatte og til de lokale lederne. Her hadde jeg en forforståelse av at ledelse og lokale foreninger tenker ulikt rundt utførelsen av strategien. Informantene fra sentral ledelse fikk spørsmål om hvordan de trodde de lokale foreningene ville bruke bærekraftstrategien på sine områder, og hva det krever av de ulike lokallagene. Her ville jeg finne ut hvordan den sentrale ledelsen jobbet for å bistå de ulike foreningene, og om det var tiltro til ledelsen og den jobben de gjorde med bærekraftstrategien til DNT i lokalforeningene. Informantene fra de lokale foreningene fikk spørsmål om deres synspunkter på strategien, hvordan de opplevde den og om det var noe de ville ha endret eller lagt til i strategien. Intervjuene ble avsluttet med spørsmål det var forholdsvis enkelt å svare på for å avrunde intervjusituasjonen (Thagaard 2018). Det siste spørsmålet var om det var noe informantene ønsket å legge til sitt bidrag før intervjuet ble avsluttet. Ved å strukturere intervjuguiden etter flere temaer ble det lettere for meg og informantene å holde orden på de mange spørsmålene. I løpet av intervjuet la jeg opp til å fortelle informantene om at *«vi går nå over til å snakke om DNT og samarbeid med andre organisasjoner»* for å gi informantene noen rammer for tematikken (Dalen 2011). Det var viktig å formulere spørsmål som gav mulighet for refleksjon og betraktninger om sitt eget arbeid og bidrag mot å nå FNs bærekraftsmål, hvor jeg hadde den uformelle frie samtalen som ideal under intervjuene (Tjora 2021). Intervjuguiden er vedlagt oppgaven som vedlegg 2.

5.5 Datainnsamlingsprosessen

Kvalitative forskningsmetoder innebærer møter mellom mennesker fra ulike levekår, med ulike livserfaringer, normer og verdier. Relasjon og kontekst utgjør viktige elementer av den kunnskapen som utvikles (Kvale og Brinkmann 2009, Thagaard 2018). Konteksten er ikke uvesentlig, da rommet, omgivelsene og livssituasjonen til forsker og informant vil påvirke intervjusituasjonen. Et hovedpoeng er at jeg som forsker stiller meg åpen, slik at jeg lar meg berøre av det informanten gir uttrykk for (Aase og Fossåskaret 2018, Thagaard 2018).

Holdningen jeg som forsker uttrykker ved min væremåte, fargelegger toneleiet ved ordene jeg bruker, samtidig som følelsene gir adgang til en situasjons betydning, og kan være en viktig døråpner til vesentlige aspekter ved temaet. Samtidig må det også vises varhet og ydmykhet ovenfor informantens grenser (Thagaard 2018). I mine intervju ønsket jeg å ha en lystig og imøtekommende energi, og jeg var opptatt av å følge med på det informantene fortalte underveis, og gi dem plass til å dele. Det var essensielt at informantene skulle få opplevelsen av at deres bidrag var viktig. En åpen tilnærming til temaet i intervjuprosessen hvor både informant og intervjuer er engasjert og blir berørt, medvirker til å skape ny kunnskap.

Forskerens varhet og evne til åpenhet vil ikke bare prege intervjusituasjonen, men også kvaliteten på dataene som skapes (Kvale og Brinkmann 2009). Utfordringen er å la informanten få tale ut og ikke bli avbrutt av forskerens perspektiv, men ha en åpen innstilling og møte informantens opplevelser og erfaringer med utdypende og oppfølgende spørsmål. Det gir mulighet til økt forståelse og horisontutvidelse (Thagaard 2018).

Etter å ha utarbeidet et utkast til intervjuguide gjennomførte jeg et prøveintervju på en bekjent av en bekjent som jeg visste var aktiv innenfor friluftsliv, men som ikke jobbet med dette eller var frivillig innenfor DNT (se Vedlegg 3). For å gjøre meg vant og bekvem med intervjusituasjonen, og for å lettere erfare hvor jeg burde justere intervjuguiden eller intervjuteknikken før de ordinære intervjuene, gjennomførte jeg prøveintervjuet med en tilnærmet fremmed. Prøveintervjuet gjorde at jeg fikk gjort meg metodiske erfaringer som intervjuer, og jeg fikk både øving og tilbakemelding på egen væremåte i intervjusituasjon. I løpet av prøveintervjuet fikk jeg også en opplevelse av hvordan intervjuspørsmålene mine fungerte, og hvor det var behov for justeringer. Den største erfaringen jeg gjorde meg var i hvor stor grad min rolle som intervjuer kan styre stemningen og retningen under intervjuet, og hvor viktig det er å bruke meg selv som redskap for å trygge informanten på situasjonen slik at han eller hun mestrer å dele sine erfaringer, opplevelser og holdninger på best mulig måte. I prøveintervjuet erfarte jeg at flere av spørsmålene jeg hadde i intervjuguiden ble svart på før

jeg kom til dem, og at jeg derfor fikk flere pauser hvor jeg måtte lete gjennom guiden etter spørsmål som ikke allerede var besvart eller jeg måtte finne opp nye spørsmål impulsivt. Dermed erfarte jeg at jeg ikke hadde god nok kontroll på temaer og spørsmål i guiden og at det var rom for forbedring. Spørsmålene ble ikke endret nevneverdig, men jeg la til flere temaer og oppfølgingsspørsmål. Intervjuguiden endte på 39 spørsmål i motsetning til 17 i pilotintervjuet. For eksempel la jeg til et nytt tema som ikke var en del av pilotintervjuet; *Friluftsliv, naturopplevelser og bærekraft* med spørsmålene: hvorfor er friluftsliv viktig for bærekraftig utvikling? Hvordan kan friluftsliv og naturopplevelser påvirke folks holdninger til miljø og klima? På hvilke måter kan friluftslivsaktiviteter bidra til mer miljøpositiv adferd blant nordmenn? Strukturen på intervjuguiden ble endret og spørsmål innenfor lignende tema ble flyttet nærmere hverandre slik at jeg kunne bruke dem som oppfølgingsspørsmål dersom det var behov (Se vedlegg 2 og 3).

Erfaringen fra pilotintervjuet ble videreført til de seks intervjuene med ansatte og frivillige i DNT. Etter hvert erfarte jeg at jeg frigjorde meg noe fra intervjuguiden og fulgte intervjuet mer som en fri samtale, men fortsatt med guiden, temaene og spørsmålene som retningslinje. I de 2-3 siste intervjuene opplevde jeg å ha bedre kontroll på intervjuguiden min, og endte opp med å ikke stille alle spørsmålene i intervjuguiden. Det var det flere grunner til, både fordi jeg opplevde å stille spørsmålene annerledes enn tidligere eller som oppfølgingsspørsmål, og fikk derfor lettere tak i meninger og opplevelser enn i de tidligere intervjuene. Etter ca. 30 minutter ble jeg også oppmerksom på at flere av informantene virket mindre motiverte enn ved intervjustart, og jeg opplevde at flere av svarene ble kortere og mindre utfyllende enn i de starten av intervjuet. Siden jeg kunne intervjuguiden godt, var det lettere å bevege seg utenom malen for å stille gode oppfølgingsspørsmål, og jeg opplevde å raskere metning i intervjuet.

Alle intervjuene ble innledet med å orientere informanten om hvilke rettigheter hun eller han hadde i forbindelse med sitt intervju og henviste hele tiden til informasjonsskrivet de hadde fått tilsendt på forhånd (se Vedlegg 1). Informantene ble spurt om de samtykket til opptak, og at opptakene var tilgjengelig for masterprosjektet. Etter at opptaket var startet ba jeg informantene samtykke igjen, slik at jeg hadde det med på opptaket. Bruk av opptak styrker datainnsamlingens reliabilitet, da oppmerksomheten fullt og helt kan rettes mot samtalen, samtidig som en sikrer korrekt gjengivelse av det som blir sagt, god kommunikasjon og flyt i intervjuet samt be om en utdyping og konkretisering der det trengs (Aase og Fossåskaret 2018, Tjora 2021). Alle informantene befant seg enten hjemme i egen stue eller på kontoret

under selve intervjuene, bortsett fra i det ene intervjuet mitt hvor informanten var på hyttekontor. Hen ba om å ha kameraet sitt avskrudd siden hen opplevde at det var dårlig internettdækning der. Dette førte til at jeg under intervjuet og opptaket kun så meg selv på skjermen og dette opplevde jeg overraskende nok som litt ukomfortabelt og unaturlig under prosessen. Med denne informanten opplevde jeg en svakere relasjon enn med de andre, antageligvis fordi jeg mistet muligheten til å kommunisere gjennom øyekontakt, ikke-verbal kommunikasjon og kroppsspråk som er viktig under en intervjuopprosess (Dalen 2011). Tjora (2021) argumenterer for at dybdeintervjuer spesielt, men også semistrukturerte intervjuer, betraktes som intervjuer som skjer ansikt-til-ansikt mellom informant og intervjuer hvor en får mulighet til å bruke kroppsspråk. For å få en person til å ville fortelle om seg selv, og særlig om følsomme temaer må vedkommende oppleve at jeg som intervjuer har en genuin interesse for det som fortelles og deles, og jeg opplevde i denne situasjonen å miste informantens ikke-verbal kommunikasjon og kroppsspråk som mimikk underveis i intervjuet (Dalen 2011, Aase og Fossåskaret 2018). Dette intervjuet var det korteste opptaket jeg gjorde, og jeg har brukt færrest sitater fra denne informanten i analysen. Det tyder på at god kommunikasjon og flyt i intervjuet var mer fraværende under dette intervjuet enn de øvrige. Kroppsspråk og uttrykksmåter kunne formidlet opplevelser knyttet til det budskapet som informanten formidlet, og en åpenhet overfor det informanten formidlet verbalt og ikke-verbale forsvant derfor i dette intervjuet (Thagaard 2018). Dette ble en faktor som spilte inn på min konsentrasjon fordi jeg ble veldig bevisst på at informanten kunne se meg, mens jeg ikke kunne se hen.

5.6 Databehandling og analyse

Analyseprosessen skjer kontinuerlig gjennom hele forskningsprosjektet. Analysen vil være til stede gjennom valg og tanker man tar både før, under og etter datainnsamlingsfasen (Aase og Fossåskaret 2018, Larsen 2010). Larsen trekker frem at transkripsjon av intervjuet ikke bare er en teknisk prosess, men også en tolkningsprosess. Resultatene og dataene vil alltid være preget av forskerens forståelse, observasjoner, refleksjoner og vurderinger gjort både før og imens datainnsamlingsfasen foregår (2010). Det er også en tidskrevende prosess, men Tjora anbefaler å være så detaljert som mulig når man transkriberer, gjerne mer enn man tror er nødvendig, slik at informantenes nøling eller usikkerhet kommer frem (2021). Som en hovedregel skal man transkribere på bokmål eller nynorsk, men være observant mot dialektord som kan ha en særegen betydning. Dette kalles å normalisere transkripsjonen

(Tjora 2021). Både jeg og flere av mine informanter hadde dialekt, noe som gjorde transkriberingsprosessen særlig tidskrevende da Google Word sitt transkriberingsprogram som jeg benyttet meg av under transkriberingen, ikke var særlig god på dialektene i Norge. I transkribering overførte jeg intervjuene fra muntlig til skriftlig form, slik at de ble bedre egnet for analyse (Larsen 2010). For å etablere anonymitet, forståelse og lesbarhet valgte jeg å transkribere intervjuene til bokmål, selv om dette nødvendigvis ikke stemmer overens med informantenes dialekt. Særegne dialektord lot jeg stå i kursiv i transkriberingen dersom det dukket opp noen (Kvale og Brinkmann 2009). Det viktigste tapet fra selve intervjuet til transkripsjon er tapet av visuelle ledetråder og informasjon om stemningen i løpet av intervjuet. Hvis intervjueren også er den som transkriberer intervjuet kan man sette seg inn i situasjonen igjen og se for seg kroppsspråk og uttrykk som hørte til situasjonen og få formidlet dette bedre til tekst enn en som ikke deltok i intervjuet (Tjora 2021, Kvale og Brinkmann 2009). Transkriberingen av intervjuene ble startet og fullført samme dag eller dagen etter intervjuene ble gjennomført.

Databehandlingsprosessen ble i stor grad forenklet av at alle informantene samtykket til bruk av digitalt opptak av intervjuet. Kravet om anonymisering har vært noe utfordrende i denne prosessen, siden utvalget som jobbet med bærekraftstrategien i DNT var på 10 stykker og flere av informantene i masteroppgaven var en del av dette utvalget. Flere av informantene befant seg på ulike geografiske steder i Norge, hvor det ble utfordrende å skjule hvor i landet de hadde tilhørighet fordi spesifikke turistattraksjoner, eller kjennetegn som en lengre vintersesong ble nevnt og viste seg å være viktig under analyseprosessen.

Analysen ble gjennomført som en temasentrert analyse. Dette innebærer at jeg sammenligner informasjon fra alle informantene om det samme temaet, og analyserer sammenhengen mellom de ulike temaene i masteroppgaven (Thagaard 2018, Aase og Fossåskaret 2018). Videre tilnærmet jeg meg empirien gjennom en abduktiv tilnærming. Abduksjon ligger i koblingen mellom induksjon og deduksjon, gjennom at man både tar utgangspunkt i teori og forståelse på grunnlag av analysene av empirien man har, og at man tolker denne empirien i lys av eksisterende teori og tidligere forskning (Thagaard, 2018). Dette innebærer en induktiv tilnærming til kvalitative data, hvor forskeren jobber etappevis med datamaterialet til å utvikle kategorier, konsepter eller modeller. Det vil si at teorien utvikles fra dataen. I en deduktiv tilnærming knyttes prinsippet om at empirisk forskning kan brukes til å teste hypoteser, og tolke koder opp som er avledet fra teorier og tidligere forskning (Thagaard 2018). I

forskningsstudiet mitt innebar dette at jeg så datamaterialet opp mot ADKAR-modellen og teorier om perfekt og realistisk bærekraft og slik stadig beveget meg mellom empiri og teori.

5.7 Kategorier og koding

Etter endt transkribering var neste steg å kode og kategorisere datamaterialet. Det skriftlige materialet etter seks intervju, bestod av 70 antall sider og 44 662 antall ord. Dette underbygger hvor viktig det er med organisering og systematisering av data, og en nødvendighet for å benytte seg av databehandling i kvalitativ analyse (Thagaard 2018). Hvert intervju ble grundig gjennomgått hver for seg og teksten ble delt inn i kategorier og kodeord som betegnet kategoriens meningsinnhold. Kodeordene klassifiserer dataene samtidig som de reflekterer forskerens forståelse og tolkning i forhold til materialet. Dette kan klassifiseres som den beskrivende fasen i analysen, hvor beskrivende matriser kan benyttes (Thagaard 2018). Denne prosessen gjennomførte jeg primært manuelt fremfor å benytte meg av digitale verktøy. Når jeg gikk gjennom dataene noterte jeg stikkord og små setninger på Post-it lapper som jeg plasserte på et stort lerret, parallelt som jeg kopierte og limte inn aktuelle sitater i en egen Word-fil og noterte meg hvilken informant sitatet var hentet fra. Deretter så jeg på hva hver og en av disse kodene omhandlet, og delte kodene inn i ulike kategorier. Post-it lappene ble flyttet over på hver sin A3 plakat, og kodene ble samlet under hovedkategorier som sammenfaller med studiens problemstillinger. For masteroppgavens del har jeg overført disse funnene og kategoriene til en beskrivende matrise som viser en oversikt over de kategorier og koder som ble tatt med videre til analysedelen. Oversikten ses i tabell 1 på side 37:

Tabell 1 - En oversikt over kategorier og koder

Kategorier	Bærekrafts-paradokser	Nasjonale Strategier - Lokale Tilpasninger	Det enkle friluftslivet
Koder	Konsekvenser av friluftsliv	Systematisk miljøutredelse/ ledelse	Urørt natur
	Sporløs ferdsel	Langsiktig tenkning	Utstyrshysteri
	Utstyrshysteri	Norge - flere typer klima og utfordringer.	NIMBY.
	Bærekraftbegrepet er oppbrukt	Lokale løsninger	Naturforvaltning
	Vil ha flere medlemmer, men færre på de samme stiene.	Størrelsesulikheter mellom foreninger	Fotavtrykk
	Spagat mellom profitt og bærekraft	Frivillige organisasjoner – frivillig bærekraft?	Nærtur
	Ferdsel, utstyr og transport i friluftslivet.	Miljødokumentasjon	Mer mottakelig for inspirasjon ute på tur.

5.8 Kvalitetsvurderinger

Her vil jeg diskutere etiske hensyn, reliabilitet, validitet og overførbarhet. Dette handler om troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet i kvalitativ forskning, og gi et innblikk i min forforståelse og rolle som forsker for å redegjøre for studiens pålitelighet og kvalitet. All samfunnsforskning vil alltid inneholde en grad av subjektivitet, og for kvalitativ forskning omfatter dette ofte analyse- og tolkningsprosessen. Det teoretiske bakteppet man har valgt vil være en påvirkningsfaktor i en slik prosess ettersom dette er et subjektivt valg. Ved å fortolke informantenes svar og å plassere dem i de ulike kategorier slik jeg har gjort, har analyse- og

tolkningsprosessen blitt påvirket av mine valg. Andre forskere kan ha valgt andre løsninger og tolket dataene annerledes enn jeg det har gjort (Thagaard 2018, Larsen 2010).

5.8.1 Etiske hensyn

Prosjektet ble godkjent av NSD og jeg har forholdt meg til gjeldende personvern hensyn (se Vedlegg 4). Retningslinjer for oppbevaring av lydfiler og nettskjema er også fulgt. Lydfiler og nettskjema ble lagret i Nord universitet sine databaser umiddelbart etter gjennomført intervju, og slettet fra pc-en som ble brukt under intervjuene. Det er særlig tre etiske retningslinjer i kvalitativ forskning som er relevante for mitt masterprosjekt: 1) informert samtykke, 2) konfidensialitet og 3) konsekvenser av å delta i forskningsprosjektet (Larsen 2010, Tjora 2021). Informantene fikk informasjonen om informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser av å delta i forskningsprosjekter gjennom et informasjonsskriv om undersøkelsen (Vedlegg 1). Informasjonsskrivet inneholdt informantenes rettigheter, konfidensialitet og frivillighet til deltakelse samt masteroppgavens bakgrunn og formål, hvem som får tilgang til informasjonen, hvordan resultatene er tenkt brukt og hvordan de blir behandlet (Larsen 2010, Tjora 2021). Samtykke til deltakelse og bruk av både lyd- og bildeopptak ble innhentet muntlig før og etter opptaket ble startet. En viktig del i dette var å fortelle om hvordan lydopptakene ble håndtert og lagret. Lydopptakene ble slettet etter analysearbeidet var ferdigstilt.

I tråd med retningslinjen om konfidensialitet, ble informantene informert om anonymitet i prosjektet også før intervjuets start, og hvordan dataene ble lagret i UIO via nettskjema. Konfidensialitet handler ikke bare om at deltakerne anonymiseres i presentasjonen, men også at opplysninger om informantene lagres på en forsvarlig måte (Larsen 2010, Tjora 2021). Anonymisering ble også sikret i utskriften av lydopptakene gjennom at alt ble transkribert på bokmål, og personidentifiserende informasjon ble erstattet med pseudonymer. Etter beste evne har jeg forsøkt å beskytte informantenes identitet og hele tiden reflektert rundt hvordan jeg best mulig kan ivareta dem. Informasjon om hvilke andre informanter som deltok i prosjektet ble ikke delt, men dersom noen var nysgjerrige på hvem som hadde tipset meg om å kontakte dem så delte jeg den informasjonen med informanten. I analysen ble pseudonymer benyttet, og geografisk tilknytning og foreninger er ikke nevnt og forsøkt bevart anonymt så langt det har latt seg gjøre. Den ene av informantene skilte seg mer ut fra hvor hen hadde geografisk tilhørighet, så det var viktig å beskytte hens identitet ved å unngå å dele hvilken forening hen tilhørte. Det begrenset også bruken av hens sitater i analysen, for å ikke avsløre

hens identitet. Å gjennomføre en forskning som er mer tilknyttet geografisk tilhørighet og opplevelser, tanker og meninger rundt bærekraftig utvikling i DNT hadde dog vært en relevant og interessant forskning. Norge er et langt land, og mulighetene og begrensningene knyttet til klima og miljø på Lindesnes og Nordkapp er ulike og vil etter all sannsynlighet oppleves svært ulikt. Dette perspektivet var dog ikke i fokus i denne forskningen.

5.8.2 Pålitelighet og troverdighet

Pålitelighet, eller reliabilitet, omfatter hele studien og forskningsresultatene troverdighet (Thagaard 2018, Kvale og Brinkmann 2009). Ved å nærme meg spørsmålet om troverdighet i oppgaven, har jeg beskrevet og redegjort leddene i forskningsprosessen fra start til slutt og redegjort for at forskningen er relevant og har betydning (Dalen, 2011). Dette har jeg prøvd å gjøre tydelig i kapittel 5.0-5.7, der valgene både er beskrevet med hvordan og hvorfor de er gjort, samt reflektert og redegjort over konteksten for innsamlingen av data, utviklingen av forskningsprosessen og hvordan betydningen av relasjon jeg hadde til informantene kan ha for informasjonen jeg fikk og resultatene av undersøkelsen (Thagaard 2018). Betydningen av meg selv som et forskningsredskap har en betydning for troverdigheten i studiet fordi det er jeg som forsker som dyrker en relasjon til informantene, som gjennom relasjon gir meg viktig og troverdig informasjon og resultat (Thagaard 2018, Dalen 2011).

5.8.3 Validitet og bekreftbarhet

Bekreftbarhet er knyttet til tolkningen av resultatene (Thagaard 2018). Den viktigste kilden til høy gyldighet, eller bekreftbarhet, kan knyttes til at forskeren går kritisk gjennom egne tolkninger, at forskningen pågår innenfor rammene av faglighet og at den forståelsen som er resultat av et prosjekt, kan støttes eller er forankret i annen forskning (Dalen 2011, Tjora 2021). Det betyr i praksis at jeg forholder meg bevisst til aktuelle teorier og perspektiver, samt tidligere forskning som er gjort innenfor samme tema og /eller med samme metoder. Det er et tidkrevende og svært omfattende arbeid å behandle dataene og egne tolkninger av dem i ettertid. For å vurdere egne tolkninger er det viktig at forskeren går kritisk gjennom analyseprosessen (Thagaard 2018). I min studie jobbet jeg med dette ved å gjennom hele prosessen vurdere tidligere forskning og valgte teorier opp mot egne tolkninger av data, i lys av metode og faglighet.

En metodisk begrensning med semistrukturerte intervju er muligheten til å kun intervju et lite antall informanter på grunn av ressursene det krever (Tjora 2021). Dette er en begrensning ved mitt prosjekt da det ble gjennomført 6 intervjuer i denne prosessen, men som DNT selv forteller på egne nettsider er at de har i overkant av 300 000 medlemmer. Analyse i oppgaven hadde nok sett annerledes ut etter å ha spurt 300 000 medlemmer om deres erfaringer og tanker omkring DNTs jobb med bærekraft, gjennom en kvantitativ spørreundersøkelse. En annen begrensning er sjansen for at intervjueren ikke lykkes i å etablere en god dialog hvor informanten har tillit til intervjueren og ønsker å dele personlige betraktninger. I mine intervjuer var det ulike hvor mye informantene ønsket å dele. En av informantene delte gjerne av egne erfaringer, og selve intervjudelen tok 15-20 minutter lengre tid enn antatt, mens en annen informant hadde kortere svar, og intervjuet tok 15-20 minutter kortere tid enn antatt. Stort sett opplevde jeg likevel at informantene delte åpent av egne tanker og erfaringer, og jeg tror det i min forskning er nettopp fordi de er en del av en frivillig organisasjon, så dette er områder og tema de føler sterkt rundt, og har en tilhørighet til. Selv om forhåndsbestemte åpne spørsmål gir rom for egne betraktninger innenfor temaet, kan en samtale hvor informanten selv i enda større grad styrer samtalen, føre til oppdagelsen av andre viktige vinklinger som ellers ikke hadde kommet frem (Dalen 2011). Spesielt i to av mine intervjuer tok informanten styring under intervjuene, og jeg erfarte også at det var disse to som delte mest av egne erfaringer og opplevelser. En annen metodisk begrensning er bruk av snøballmetoden som rekrutteringsmetode. Et problem med denne metoden er at utvalget kan bestå av personer innenfor samme bekjentskapskrets (Thagaard 2018). I min forskning opplevde jeg dette, da flere av informantene nevnte personer de mente var av interesse for forskningen min. Flere nevnte faktisk hverandre som interessante kandidater, uten å vite at kandidaten de foreslo allerede var en del av mitt prosjekt. Dette var jeg bevisst på under rekrutteringsprosessen, og jeg valgte flere ganger bevisst å ikke kontakte foreslåtte kandidater da det ville ført til at jeg fikk flere fra samme forening eller lokallag.

5.8.4 Overførbarhet.

I kvalitativ forskning er overførbarhet knyttet til om man kan kjenne igjen meningen, og om denne meningen gir innsikt av betydning. Kvalitative studiers hensikt er å skaffe til veie en forståelse av en begrenset del av virkeligheten (Thagaard 2018). I stedet for å snakke om kvalitetsindikatoren generaliserbarhet opererer kvalitative studier med begrepet overførbarhet,

som dreier seg om at studiens resultater i en situasjon kan overføres til andre situasjoner (Thagaard 2018).

I oppgavens analysekapittel har jeg forsøkt å øke både validiteten og reliabiliteten i forskningen. Et grep jeg gjorde med mål om å øke validiteten i oppgaven, var å sammenligne mine funn fra forskningen med resultatene fra andre studier. Dette ble presentert i kapittel 3: Tidligere forskning. Validiteten studeres med det utgangspunkt å finne ut hvorvidt de konkrete tolkningene er logiske i forhold til den tidligere forskningen og det teoretiske rammeverket (Thagaard 2018). Derfor har jeg i samme kapittel forsøkt å tydeliggjøre et skille mellom hva som er mitt eget datamateriale og tolkninger fra teori og tidligere forskning, med mål om å styrke oppgavens pålitelighet (Thagaard 2018). Dette har jeg gjort ved å utheve informantenes sitater i analysekapitlet med bruk av innrykk, kursiv og mindre skriftstørrelse for å gjøre det klart for leser at dette er informantenes forståelse og erfaringer. Studiens transparens kan økes gjennom en hyppig bruk av sitater da dette sier noe om informantenes egne poeng og formuleringer. Samtidig som jeg har valgt ut sitater som svarer til problemstillingen, har jeg vektlagt å gjengi sitater som også representerer den totale opplevelsen fra intervjuene. I min studie retter jeg søkelys på hvordan DNTs ledelse jobber med bærekraft, og hvilke konsekvenser dette får for ansatte og frivilliges opplevelser og erfaringer i organisasjonen, og for tur- og friluftsentusiaster som benytter seg av DNTS tilbud. Med dette ønsker jeg å skape forståelse og innsikt i hvordan DNT som frivillig organisasjon i Norge jobber med bærekraft. Funnene kan tenkes å være interessante for andre frivillige organisasjoner som jobber med friluftsliv og reiseliv, men også for offentlig sektor og det private næringslivet som ønsker å jobbe med bærekraft i sine virksomheter innen friluftsliv og reiseliv. Studien vil forhåpentligvis være til inspirasjon for å starte eller fortsette sitt arbeid innen bærekraft, og kan ha nytte av kunnskapen jeg har produsert gjennom prosjektet.

5.8.5 Forskerrefleksivitet

Dalen (2011) presiserer at forskeren og informanten ikke har likeverdige posisjoner i intervjuet, da det er forskeren som definerer, styrer og kontrollerer situasjonen. Dette vil kunne påvirke de svarene informanten gir. Innenfor all type samfunnsforskning vil forskeren ha et eller annet engasjement i temaet det forskes på, og forskerens engasjement kan ses på som støy, eller som en ressurs, og det blir viktig å redegjøre for hvordan ens egen posisjon kan komme til å prege forskningsarbeidet (Dalen 2011). Det kvalitative prosjektet forutsetter

også en vedvarende og sterk beslutningsinvolvering fra forskerens side som deltar i samhandling, ansikt til ansikt i intervjuprosessen (Aase og Fossåskaret 2018). Forskeren skal arbeide for å få fatt i intervjupersonens erfaringer, ideer og holdninger, og om det er på sin plass å sammenligne med eller referere til egne erfaringer og standpunkter. Intervjueren må være i stand til å gi noe av seg selv i intervjuene. Aase og Fossåskaret (2018) mener at hvis intervjueren markerer seg som en nøytral og passe distansert diskret aktør i intervjusamtalen, skapes en hierarkisk, asymmetrisk og patrialsk relasjon der informanten blir behandlet som et studieobjekt.

I mine intervjuer startet jeg med å dele litt om meg selv og mine erfaringer som hadde ført til at jeg ville skrive masteroppgave om bærekraft i DNT. Det ble ikke viet mye tid til å fortelle om meg selv, men det var essensielt å fortelle om LESAB- prosjektet ([LESAB-prosjektet ved Nord universitet](#)) slik at informantene hadde et bilde på hva forskningen skulle brukes til. Mitt engasjement på feltet og for tematikken ønsket jeg skulle ses på som en ressurs, og ikke som støy, så jeg valgte derfor å dele om meg selv og prosjektet i starten av hvert intervju, for å sette en ramme for resten av intervjuet. Gjennom intervjuene ble mine erfaringer ellers lite delt underveis, med mindre det falt seg naturlig eller informanten stilte et direkte spørsmål. Selv om jeg ikke aktivt delte mye av egne erfaringer underveis i intervjuene, opplevde jeg at jeg ga mye av meg selv gjennom å vise interesse for deltakeren og det deltakeren delte, ha gode oppfølgingsspørsmål og å være våken og til stede under intervjuene. Det oppsto ofte smil og latter i intervjuene som tydet på at jeg i samhandling med informanten hadde skapt en lett og ledig stemning, samtidig som jeg ønsket å opprettholde et profesjonelt nivå med å holde tak i prosessen, stille de gode spørsmålene til riktig tid og innhente erfart kunnskap hos informantene. I intervjuet hvor informanten måtte skru av kameraet sitt observerte jeg at det var det mindre latter, og en strammere stemning i motsetning til de andre intervjuene, noe som viser hvor viktig det kan være å være ansikt-til-ansikt med informantene i en datainnsamlingsprosess for å lese kroppsspråk, dele mimikk og skape god og trygg stemning. Forhåpentligvis var opplevelsen likevel positiv for informanten.

6.0 Analyse

I dette kapitlet vil jeg analysere hvordan ansatte og frivillige i DNT opplever organisasjonens bærekraftstrategi, hvordan de jobber med å implementere strategien i sine respektive lokalforeninger og DNTs rolle i friluftslivet. Dataene vil analyseres i lys av mine teoretiske perspektiv og tidligere forskning. Gjennom en temaanalytisk tilnærming struktureres min analyse av datamaterialet i fire tematiske delkapittel. Disse temaene er: 1) Forståelse av bærekraft blant informantene i DNT, 2) Nasjonale strategier – lokale og frivillige tilpasninger, 3) DNT og friluftsliv som bærekraftaktør og 4) Friluftsliv og bærekraft – et paradoks?

6.1 Forståelse av bærekraft blant informantene i DNT.

DNTs bærekraftstrategi viser at ved å forbedre egen drift ønsker DNT å inspirere det norske folk til å ta miljøsmarte valg i hverdagen og påvirke beslutningstakere i en bærekraftig retning (DNTs bærekraftstrategi 2021). Tiltakene som er nødvendig for å nå målene, skal utvikles av den enkelte lokalforening, i samarbeid mellom lokalforeningene og DNT sentralt. For å forstå hvordan ansatte og frivillige i DNT jobber med FNs bærekraftsmål, vil det først være avgjørende å få innsikt i deres forståelse av begrepet bærekraft. Noen av de ansatte og frivillige i DNT som jeg har intervjuet, både sentralt og lokalt forteller om bærekraft slik:

«Å ta vare på de ressursene vi har, oppføre oss på en så skånsom måte som mulig og rett og slett sørge for at verden går fremover på en måte som er veldig mye bedre enn det den er i dag» (Lasse).

«Jeg har nok lagt mest vekt på den miljømessige biten av bærekraft. I en inndeling mellom sosial bærekraft, økonomisk bærekraft og miljømessig bærekraft. Og det har vært illustrert som et tredelt skjema, mens en nyere visualisering av det er at den miljømessige bærekraften ligger i bunn også har du sosial og økonomisk bærekraft oppå det. Jeg tror det er en riktigere måte å se det på» (Sara).

«Og bærekraft er en såpass sentral del av naturen sin fremtid, og det er derfor bærekraft går så dypt hos meg også. Men bærekraft handler jo om mye mer. Altså, bekjempe fattigdom og likestilling selvfølgelig. Men primært for min del, så er det akkurat den naturdelen som er viktigst» (Linus).

FN definerer bærekraftig utvikling som en utvikling som tilfredsstillers dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstillers sine behov, og legger samtidig vekt på at det finnes grenser for hva naturen kan levere i dag, uten at det går utover hva den

kan levere i fremtiden (FN sambandet 2021). Sitatene viser at informantenes forståelse av bærekraftbegrepet er nært knyttet til FNs begrep om bærekraftig utvikling. Alle informantene knyttet deres forståelse av begrepet til omsorg og pleie av naturen og å sørge for en bedre fremtid for senere generasjoner. Både Sara og Linus viser i sine sitater at dimensjonen klima og miljø var viktigst for dem, og dette gikk igjen hos flere av de andre informantene også. Dette tyder på at informantene i DNT vektlegger den økologiske dimensjonen av bærekraft over de sosiale og økonomiske dimensjonene (Holden & Linnerud 2021). Flere påpekte også at bærekraftbegrepet er vanskelig å definere og mange av informantene omtalte begrepet som et trendord som kan ha ulike betydninger for ulike mennesker og i ulike kontekster. Informant Sondre, sa følgende:

«Bærekraft er et begrep som er slitt og utvanna, og på en måte litt ullent, men for meg, så handler det om en nøktern, ansvarlig bruk av ressurser og naturen vår» (Sondre).

Alle informantene nevnte begrepene «fremtid» eller «generasjonene etter oss» når de snakket om bærekraft, som tyder på at blant informantene ses bærekraft som et viktig grep og begrep for fremtiden. Alle informantene nevnte også «forbruk» eller «fotavtrykk», og at disse må reduseres i fremtiden i forhold til i dag. Det tyder på at alle informantene hadde forståelsen av at bærekraft omhandler en atferd som gjennomføres i dag, og som vil påvirke morgendagen, fremtiden og fremtidige generasjoners muligheter.

6.2 Nasjonale strategier – lokale og frivillige tilpasninger

Det var landsstyret i DNT som vedtok at det skulle lages en bærekraftstrategi, og som satt sammen et utvalg bestående av lokale og sentrale aktører innad i organisasjonen. Utvalget som jobbet med bærekraftstrategien, besto av ti personer fra DNTs lokalforeninger og administrasjon. Det ble også søkt om innspill fra andre medlemmer underveis i arbeidet, noe som Amundsen beskriver som en god idé siden det beriker innholdet, og gjennom egne individuelle refleksjoner bygger interessentene sitt eierskap til fremtidsbildet (Amundsen 2021, DNT 2022). Strategien ble sendt ut på høring, og vedtatt på DNTs landsmøtet i juni 2021. DNT har som mål å være Norges mest bærekraftige ferie- og fritidstilbud, og at deres hyttedrift skal være basert på klimavennlige løsninger og lavest mulig ressursbruk (DNTs bærekraftstrategi 2021). Innen 2030 skal for eksempel all bruk av fossilt drivstoff avvikles og DNTs hyttedrift og ruter skal ivareta hensynet til dyreliv og annen sårbar natur. DNT skal videre planlegge, vedlikeholde og bygge hytter og ruter så klima- og miljøvennlig som mulig

og med restriktiv arealbruk (DNTs bærekraftstrategi 2021). DNT har en grunnleggende tro på at et fremtidig lavutslippssamfunn trenger mer friluftsliv, ikke mindre, samtidig som overforbruk, utslipp av klimagasser og nedbygging av verdifull natur er vår tids største utfordring (Bakke 2020). Dette sier DNT at alle må ta innover seg, også de selv som tilretteleggere for og utøvere av friluftsliv og med et stort ansvar for å ivareta hensynet til natur og dyreliv (Bakke 2020). Organisasjonen ønsker derfor å være en bærekraftaktør og pådriver for bærekraftig produksjon og redusert forbruk av utstyr til friluftsliv, i tillegg til å inspirere folk til å ta miljøsmarte valg i hverdagen (Bakke 2020). Dette tilsvarer fase 2 i ADKAR, å bygge endringsfundamentet og er ifølge Amundsen (2021) den kanskje aller viktigste fasen i en endringsprosess. Viktige aktiviteter i denne fasen er å fremheve viktigheten av kommunikasjon for å bygge bevissthet, ønske, kunnskap og evne og den understreker viktigheten av forsterkning (Amundsen 2021). I denne fasen blir de nye måtene å gjøre ting på en del av prosedyrene og deretter en del av organisasjonens kultur. I DNT er bærekraftstrategien med sine ambisjoner en slik prosedyre. Informant Sara hadde følgende å si om organisasjonens kultur i arbeidet med strategien:

«Det handler om at vi er en stor organisasjon med høy troverdighet i samfunnet. Tanken bak bærekraftstrategien er at vi ved å også forbedre vår egen drift, kan være en ledestjerne. Det er det vi ønsker å være» (Sara).

Sitatet til Sara viser at det er en bevissthet blant frivillige i DNT rundt organisasjonens rolle i samfunnet, og hvilke muligheter som ligger i å være en god pådriver med høy troverdighet. Amundsen (2021) beskriver at denne bevisstheten om et behov for endring må være på plass for å kunne lykkes med en endringsprosess. Ønsket om å støtte endringsprosessen er nært knyttet til «hva er det i det for meg»? og kan gjelde organisasjonen som helhet, grupper i organisasjonen eller enkeltindivider og medlemmer i organisasjonen (Amundsen 2021). En viktig jobb for koalisjonen er å bygge ønsket for å støtte endringen og for eksempel medlemmene må se at endringen gir fordeler heller enn ulemper for å kunne slutte seg til den. En utfordring er at mennesker har forskjellige perspektiver og preferanser. Informant Lasse forteller om ulike perspektiver blant DNTs medlemmer på denne måten:

«Det er jo ikke gitt at alle som er med i DNT er opptatt av bærekraft, for å si det sånn. Selv om vi skulle ønske at alle var det» (Lasse).

På tross av Lasses sitat, er det rimelig å anta at i DNT er medlemmer og frivillige flest opptatte av å bevare natur, friluftsliv og reiseliv og dermed er mulige å inspirere til å bli med i og støtte seg til endringsprosessen. Informant Linus støtter dette med sitatet:

«De som driver i regi av DNT har ofte det samme verdigrunnlaget, det ser vi hele veien, og når vi rekrutterer nye mennesker tar det ikke lang tid før de har akkurat det samme grunnlaget» (Linus).

Sitatet til Linus kan tyde på at det er en kultur i organisasjonen som har høy troverdighet blant sine ansatte, og som nye ansatte adopterer raskt. Så er målet til organisasjonen at de skal nå ut til sine frivillige og medlemmer også, med det samme grunnlaget og ønsket om endring som ansatte i det sentrale leddet sitter med. Dette tilsvarer fase 1 i ADKAR hvor Amundsen (2021) beskriver det å bygge bevissthet om behovet for endring, og hvor toppsjefen eller andre i ledergruppen er de viktigste første budbringerne av dette budskapet. I tillegg vil det alltid være behov for å formidle denne meldingen gjennom hele organisasjonen fra toppen til det operasjonelle nivået (Amundsen 2021). I DNT var det landsstyret som vedtok at det skulle laget en strategi, dette identifiserer jeg som fase 1 i ADKAR, og bærekraftstrategien som skal kommuniseres og implementeres ut til lokalforeningene kan identifiseres som fase 2 (Amundsen 2021). Strategien fremmer at tilslutningen er lokal, men samarbeidet er felles (DNTs bærekraftstrategi 2021). Da er det en viktig prosess å kommunisere ut til foreningene hvordan strategien skal implementeres, og å bygge ønske om å støtte denne endringen. Flere av informantene jeg intervjuet fortalte om den prosessen og hvordan strategien ble kommunisert ut til de ulike foreningene fra et sentralt nivå. Informantene Lisa og Lasse sa følgende:

«Jeg syns ledelsen sentralt har gjort dette på en bra måte. Man kunne ønske det hadde kommet før, det er klart, men jeg syns at de har vært flinke til å forklare hva bærekraftstrategien var for noe og hvordan dette skulle skje og så videre, og de har prøvd å tilpasse det den enkelte forening og deres størrelse og kapasitet» (Lisa).

«Hos ledelsen sentralt og i utvalget har man vært flinke til å kommunisere, og så er det planlagt dette med, kall det type idédatabase og kunnskapsdeling» (Lasse).

Sitatene til Lisa og Lasse tyder på at strategien er godt kommunisert ut i lokalforeningene og at den kommende jobben med idedatabasen blir viktig. Flere av informantene fortalte også hvordan de hadde startet implementeringen av strategien i sine lokalforeninger. Dette sa Lasse og Lars om hvordan de hittil hadde jobbet med strategien i sine foreninger:

«Vi har hatt strategien oppe på lokallagssamling. Vi har vel ikke veldig strukturert begynt å jobbe med den, men bærekraft er alltid en problemstilling som vi jevnlig adresserer. Før strategien ble laget hadde vi rehabiliteringsbehov for noen av hyttene våre, og nå har vi bestemt oss, skal vi først bygge, så skal vi bygge for fremtiden, og da bygger vi et særdeles energipositivt og miljøvennlig hyttebygg» (Lasse).

«Vi kommer til å bruke strategien, og konkret gjennom de verktøyene som vi får med miljøfyrtårnsertifiseringen sånn at det konkrete miljøarbeidet i forhold til vår egen virksomhet er det vi må rapportere med gjennom de verktøyene som ligger der» (Lars).

Rapporteringen som Lars forteller om i sitt sitat er fra bærekraftstrategien hvor det fortelles hvordan det i DNT skal utvikles et tilpasset opplegg for miljørapportering og hvordan det skal lages en lett tilgjengelig idebank som vil legge til rette for å dele gode ideer og god praksis på tvers av foreningene (DNTs bærekraftstrategi 2021). Lisa og Lars deler sin opplevelse av rapporteringsverktøyene slik:

«Det var en stor diskusjon i bærekraftutvalget om hvordan vi skulle få systematisert endringene våre. En del foreninger allerede miljøsertifisert gjennom miljøfyrtårnet og en del har ikke lyst, fordi de føler det er krevende økonomisk og arbeidsmessig. Men vi endte på miljøfyrtårn for å legge inn tiltak, mål og resultater, så det skal være et system som DNT sentralt får inn data fra hele landet» (Lisa).

«Foreningene som ikke ønsker å ta hele pakken med sertifisering, de bruker de samme verktøyene til rapportering» (Lars).

På siste side i bærekraftstrategien er bærekraftløftet, som de 57 foreningene kan velge selv om de ønsker å signere eller ikke. Hvis de velger å signere slutter foreningen seg til DNTs bærekraftstrategi og lover å gjøre sitt beste for å oppfylle organisasjonens ambisjoner (DNTs bærekraftstrategi 2021). Sitatene til Lisa og Lars viser at ikke alle foreningene ønsker eller har muligheter til å sertifisere seg, og at det likevel er mulighet til å bruke de samme idebankene og være en del av delingskulturen som DNT åpner for. Lars beskriver dette videre:

«Alle de 57 foreningen er selvstendige og landsstyret kan ikke pålegge foreningene noe særlig egentlig, dette er et valg som den enkelte forening selv må ta, selv ikke landsmøtet kan bestemme dette på vegne av turlag og foreninger rundt omkring. Så de foreningene som signerer bærekraftløftet og går inn i dette, de forplikter seg da til å være med på et felles rapporteringssystem» (Lars).

Som det tidligere nevnte sitatet fra Lasse viser er det ikke garantert at alle i DNT er opptatte av bærekraft, så om foreningene velger å signere bærekraftløftet vil avhenge av hvilke mennesker som er ansatte eller frivillige i de ulike foreningene og deres holdninger til bærekraft. Dette kan igjen påvirkes av blant annet organisasjonskultur, rollemodeller og påvirkere så vel som samfunnsendringer og personlige erfaringer. En av informantene tilknyttet DNT sentralt fortalte at rundt 35 av 57 foreninger hadde signert bærekraftstrategien. Det kan tyde på at koalisjonen har gjort en god jobb i å etablere og bygge et ønske om

endring, og at de selvstendige foreningene ønsker å støtte opp om endringsprosessen i DNT (Amundsen 2021).

Amundsen (2021) beskriver sponsorer i ADKAR som alle medlemmer av de berørte områdene i en organisasjon som har lederansvar for mennesker, det vil si alle linjeledere på alle nivåer i en organisasjon. Aktive sponsorer er det viktigste elementet for å få en bærekraftig endring til å skje, og når det er fraværende, er dette hyppigste årsak til at endringsprosesser feiler (Amundsen 2021). De viktige påvirkere er ofte mennesker uten en formell rolle, men med stor innflytelse på endringsinitiativet. Disse påvirkere finner vi på ulike nivåer i organisasjonen, de er gjerne kunnskapsrike, respekterte og har høy tillit i organisasjonen (Amundsen 2021). Det er rimelig å anta at i DNT har de fått med flere av disse påvirkere i bærekrafts utvalget. Informant Linus underbygger dette når han sier:

«De menneskene som har bidratt til å skrive bærekraftstrategien er folk jeg stoler veldig på. Jeg stiller med veldig bak de som har laget den» (Linus).

Sitatet til Linus viser at utvalget bak strategien er mennesker med høy tillit i organisasjonen. Som Linus sier, så «*stiller jeg meg veldig bak de som har laget den*», som tyder på at det er respekterte mennesker med evne til å påvirke andre. Videre beskriver Amundsen (2021) en ambassadør (champion) som et individ som har en definert rolle i endringsprosessen, der oppgaven er å fremme endringen i hele organisasjonen mens man bygger en bro mellom organisasjonen, sponsorene og endringsteamet. I arbeidet med bærekraftstrategien er daglig leder i Stavanger Turistforening beskrevet som lederen av utvalget, og det kan tyde på at han er en ambassadør i endringsprosessen (DNT 2022). Informant Lars løfter også frem en annen som mulig ambassadør:

«Trygve, som sitter sentralt er veldig viktig fordi han er en flink fyr som blir lyttet til, og det er ofte sånn at enkeltpersoner betyr noe i sånn type arbeid. Der har vi rett mann på rett plass» (Lars).

Sitatene til både Linus og Lars viser at de har tillitt til menneskene bak strategien, og tyder på at DNT har valgt gode ambassadører for bærekraftarbeidet til organisasjonen. Amundsen (2021) beskriver endringsnettverket som en struktur hvor sponsorer, ambassadører og påvirkere regelmessig møtes for å diskutere og vurdere endringsaktivitetene. Dette sikrer at koalisjonen forstår initiativet under utforming, implementering og etablering av ny arbeidspraksis. Uten en velfungerende veiledende koalisjon i en endringsprosess vil den felles forståelsen være svak og antageligvis ikke føre varig endring med seg, behovet for endring

forstås ikke og ønsket om å støtte endringen er fraværende (Amundsen 2021). Det viser hvor viktig det er med sentralt lederskap i en endringsprosess.

Alle informantene hadde egne tanker rundt hvor viktig lokalbedriftene, og de frivillige er i endringsprosessen og for at målene i strategien faktisk kan nås. Informantene Sara, Lasse og Lisa fortalte om det slik:

«Det hjelper ikke at det sitter noen ansatte på et kontor sentralt, og har skrevet en fin strategi hvis det ikke jobbes med det ute i foreningene» (Sara).

«Jeg tror hovedutfordringen blir å få lokallag og de frivillige til å skjønne at bærekraftarbeidet ikke trenger å være veldig komplisert. Det handler om bevisstgjøring og å bli tydelig på at, vet du hva, det vi gjør er jo egentlig bærekraft, det» (Lasse)

«Frivillighet står jo også i sentrum av DNT. Vi hadde ikke eksistert i DNT, uten frivillige» (Lisa).

Sitatene fra informantene, og spesielt Sara sitt sitat, om at det ikke hjelper at noen ansatte har skrevet en fin strategi hvis det ikke jobbes med ute i foreningene, viser hvor viktig det er med lokalforeningene i DNT, og for å få endringene til å bli en del av kulturen i organisasjonen må endringene etableres på operasjonelt nivå (Amundsen 2021). Sitatet fra Lasse viser at det behøver ikke være så vanskelig heller, men å bevisstgjøre de frivillige på hvilke tiltak de alt gjør som er bærekraftig vil være en viktig del i prosessen. Som Lisa forteller så hadde ikke DNT overlevd uten frivillige, og sitatet kan knyttes opp mot tidligere forskning (Iwu et al., 2015, Weerawardera et al., 2009) som viser hvordan frivillige organisasjoner kan utvikle egenskaper og kunnskap, skape arbeidsplasser og fostre stier for sosial inkludering og må sørge for at de hele tiden produserer en sosial verdi. Den sosiale verdien i frivillige organisasjoner kan også knyttes opp til hva Amundsen beskriver i ADKAR modellen, og «hva er det i det for meg»? Det er rimelig å anta at den sosiale verdien er en viktig årsak til at mennesker ønsker å være frivillig i utgangspunktet, også i DNT. Tidligere forskning fra Singh og Mthuli (2020) viser en viktig karakteristikk for frivillighet og frivillige organisasjoner, er at organisasjonen oppstår på frivillig grunnlag av sine medlemmer, og ikke tvunget til oppstart. På samme måte som frivillig arbeidskraft er basert på et ikke-obligatorisk grunnlag, og når det måtte passe de frivillige (Singh og Mthuli 2020). Frivilligheten til å delta og signere var en gjenganger blant informantene når det kom til endringsprosessen og å ta i bruk tiltakene som står beskrevet i bærekraftstrategien. Informantene i min oppgave satt samlet

igjen med et inntrykk av å være inspirert til å gjennomføre strategien tilpasset sine foreninger og å være en del av fellesskapet i DNT. De var for det meste enige i at bærekraftstrategien til DNT inneholder mange viktige og fremtidsrettet tiltak som var viktige å ta tak i, men flere av informantene i de lokale foreningene delte erfaringer og tanker rundt ulike utfordringer strategien kan by på. Lasse og Lisa fortalte om det slik:

«Utfordringen er helt sikkert å få implementert strategien og jobbet med den ned på de lokale nivåene, for sånn er det når sånne strategidokumenter kommer ned på noen som kanskje er mer opptatt av å komme seg på tur enn å lese dokumenter, så det er jo en utfordring» (Lasse).

«Nå er det klart at DNT er veldig mye forskjellig. Fra de store hotellanleggene til de ubetjente små koiene uten strøm, uten vann og uten noen fasiliteter egentlig. Veldig mange av de som var med i bærekraftutvalget er de store foreningene som har betjente anlegg med en helt annen problematikk og en helt annen utfordring enn ubetjente, veldig enkle anlegg og som også har en lenger vintersesong» (Lisa).

Spesielt sitatet fra Lisa viser at det er behov for å tenke ulikt på lokale utfordringer i DNT. Hennes sitater støtter opp om Holden og Linneruds (2021) teori om at bærekraftig endring bør skje lokalt basert på historiske, geografiske og kulturelle omstendigheter. Holden og Linnerud (2021) beskriver kjernen i lokal bærekraft, hvor den enkelte aktør forplikter seg til å velge den beste løsningen gitt de utfordringene de faktisk kan gjøre noe med, de forutsetningene de har, og de midlene de rår over. Lisas sitat viser at det er ulike utfordringer i de ulike foreningene, og at det derfor er nødvendig å tenke på ulike løsninger og tiltak. Holden og Linnerud (2021) viser til hvordan det offentlige, eller det sentrale i DNT sin sammenheng, kan tilby ulike insentiver, vedta lover eller legge rammer for handling, og at de lokale aktørene har virkemidlene for å følge opp målene innenfor de rammene som er gitt. Uten bevisste handlinger på lokalt nivå argumenterer Holden og Linnerud (2021) for at bærekraftsmålene blir vanskeligere å nå. Lisa sier videre:

«For eksempel scooterkjøring, som DNT er offisielt veldig imot. Men som noen ikke kan klare seg uten, fordi det er ikke veier til hyttene og dårlig med offentlig kommunikasjon mange steder i Norge, og en er nødt til å bringe frem ved og gass, for eksempel. De foreningene kan ikke si at all motorferdsel i utmark, det er de imot» (Lisa).

I sitatet til Lisa opplever hun at det er store forskjeller i foreningene i organisasjonen, som står ovenfor ulik problematikk og hun påpeker at holdninger som organisasjonen offentlig er imot, som scooterkjøring, kan være høyst nødvendig for å opprettholde drift ved flere hytter. Lisa trekker også frem at lokallagene og hyttene som ligger i den delen av Norge som har lengre vintersesong og ubetjente enkle anlegg ikke har bilvei, og ingen annen tilgang til hyttene enn

scooterkjøring, dermed er avhengig av å opprettholde bruken av snøscooter for å kunne opprettholde driften av hyttene og slik tilby medlemmer en hytte. I DNTs bærekraftstrategi er et delmål at DNT skal bidra til økt bruk av klimavennlig transport og redusert transportbehov knyttet til friluftsliv (DNTs bærekraftstrategi 2021). Men som Lisa sitt sitat viser er dette ikke løsningen for alle. Dette samsvarer med Holden og Linneruds (2021) teori om realistisk bærekraft, som sier at det er den med skoen på som vet hvor den trykker. Teorien sier at trolig er det innbyggerne og organisasjonene, som i lokallaget til Lisa, som har evne og kunnskap til å finne de mest effektive og kreative løsningene. De argumenterer for at lokale aktører kan legge press på sentrale ledd for alternative løsninger, basert på lokal kunnskap og muligheter. Lisa forteller hvordan hennes lokallag har handlet rundt utfordringen med snøscooterkjøring:

«Vi samarbeider med scooterforeninger for å gjøre det slik at det blir minst mulig kjøring, at ikke privatfolk skal kjøre, og vi benytter i den grad det finnes, offentlige scooterløyper» (Lisa).

Utfordringene som Lisa opplever i sin lokalforening kan knyttes til hvordan Holden og Linnerud (2021) forstår begrepene global og lokal, hvor global er de felles utfordringer en står ovenfor, i dette tilfellet DNT, og lokal hvor løsninger finnes der enkeltindivider kommer sammen og finner ut hva som passer best der *de* er. Sitatene til Lisa viser hvordan DNT er offisielt imot scooterkjøring, og hvordan hennes lokallag har tilpasset seg ved å velge den beste løsningen med de midlene og forutsetningene de har i lokalforeningen (Amundsen 2021).

Under intervjuene kom det frem nyanser mellom DNT og DNT UNG. De fleste av informantene var tilknyttet DNT og ikke DNT UNG, men ut fra utsagn fra flere av informantene var det en tendens til at de to aldersinndelingene hadde ulike tanker om bærekraft og videre hvordan DNT burde jobbe med bærekraft. Linus og Lars sa dette om DNT UNGs bærekraftarbeid:

«Det er alltid DNT UNG som kanskje pusher litt ekstra. Det er jo de som skal inn i fremtiden med naturen. Da blir det et sånt motivasjonsspørsmål, hvor mye motivasjon har man egentlig til å ha mindre avtrykk når det ikke er til verdi for en selv» (Linus).

«DNT UNG har engasjerte flinke ungdommer som vil mye og som tar initiativ, og som internt har vært en pådriver på veldig mye, de pusher på oss gamle på et vis på mange ting» (Lars).

Spesielt sitatet til Linus om hvor mye motivasjon man egentlig har for å redusere avtrykk når det ikke er til verdi for en selv, kan ses i sammenheng med realistisk bærekraft (Holden og

Linnerud 2021) og NIMBY (Kaplan 2000). Realistisk bærekraft viser til hvordan sjansen er større til å finne gode løsninger som man har eierskap til og dermed tro på når det er av lokal og personlig verdi (Holden og Linnerud 2021). NIMBY fenomenet knyttet til motivasjon og atferd, hvor mennesker som er uenig i lokale politiske bestemmelser som påvirker dem personlig, som for eksempel miljødeleggende arealbruk eller etablering av vindmølleparker i nærmiljøet, er mer motivert til å miljøansvarlig oppførsel enn om f.eks vindmølleparken skulle etableres i nabokommunen (Hager 2015, Kaplan 2000). Dette kan knyttes opp til Linus' sitat om hvor mye motivasjon man har når det ikke er til verdi for seg selv. DNT UNG sier de tror de unge sitt friluftsliv engasjement kan bidra til å redde miljøet og viser til forskning om at ungdom etterspør strengere lover når det gjelder klima, og at unge tror det er mulig å gjøre noe med klimaendringene (Langen 2019). Hvor store de ulike DNT UNG foreningene er har noe å si på gjennomslagskraft, inspirasjon og gjennomføringsevne. Lisa og Linus kunne forteller hva DNT UNG gjorde i deres lokalforening:

«Vi har et aktiv DNT UNG, som står på, lager byttedager og som er veldig tent på å gjøre ting. Særlig for ungdom og barn» (Lisa).

«Vi har et landsstyre nå i DNT UNG som er veldig interessert i bærekraft og alltid har workshops som omhandler bærekraft på sine landsmøter. Det å bare kunne produsere disse miljøvettreglene var en slags kickstart til at DNT UNG skulle få eierskap til bærekraftdelen av DNT. Her var det de unge som påvirket de eldre til å gjøre ting annerledes. Så det pushet på en måte ting videre til å lansere grønn fredag og nå jobbe mer aktivt med dette hele tiden» (Linus).

DNT UNG er Norges største friluftslivsorganisasjon for ungdom med over 48 000 medlemmer og med 76 foreninger/grupper (DNT 2022). Det er 19 flere foreninger enn DNT sine 57, noe som i seg selv gir et interessant bilde på hvor engasjert og aktiv ungdom er, samt hvordan engasjement for friluftsliv og bærekraft starter lokalt, tilsvarende Holden og Linneruds (2021) teori om lokal bærekraft. Regionale og lokale politiske bestemmelser og handlinger som gjøres lokalt i dag, vil vises globalt i fremtiden, og dermed påvirke de unges fremtid i større grad enn fremtiden til de eldre, og det er derfor rimelig å anta at dette skaper et stort engasjement blant unge (Holden og Linnerud 2021).

6.3 DNT og friluftsliv som bærekraftaktør

DNT skriver på egen nettside at de har et spennende og inkluderende turtilbud for alle, uansett alder og form. Gjennom et mangfold av turer, aktiviteter, stier og hytter skal DNT gi deg naturopplevelser for livet under slagordet «det ligger i vår natur» (DNT 2022). Lokale

medlemsforeninger, turlag og turgrupper over hele landet arrangerer hvert år tusen aktiviteter og fellesturer med turleder, og DNT (2022) kaller seg Norges største arrangør av kurs innen klatring, bre og fjellsport. Organisasjonen fronter viktigheten med nærhet til naturen på nettsider og i sosiale medier og hevder «man tar vare på det man er glad i» (DNT 2022). Men gjør mennesker egentlig det?

Tidligere forskning på bærekraft, naturbaserte idretter og friluftsliv har vist at det i flere ulike kontekster er en utbredt holdning om at nærhet til naturen (naturtilknytning) bidrar til å forsterke klimapositive holdninger og atferd (Dannevig og Aall 2018, Dannevig 2019, Høyem 2018, Sparks et al., 2014., Kesebir og Kesebir 2018, Brymer et al., 2009; Mackay & Schmitt, 2019). Informantene hadde også tro på sammenheng mellom nærhet til naturen og klimapositive holdninger og atferd. Lisa og Sondre opplever det slik:

«Vi tror at vi trenger mer friluftsliv i et bærekraftig samfunn og ikke mindre. Vi trenger mer kontakt med naturen, for å få en forståelse for hvor viktig naturen er for oss» (Lisa).

«Det du opplever og det du er en del av det tar du også vare på, så vi mener jo at folk som er ute i naturen og opplever stjernehimmel, solnedgang, knitrende nysnø og sånne ting gjør at de får et klima- og naturengasjement som er viktig» (Sondre).

Sitatene viser hvordan informantene Lisa og Sondre opplever at nærhet til naturen fører til en naturtilknytning. Dette kan igjen føre til naturvennlig adferd. Dette samsvarer med tidligere forskning av Dannevig som knytter naturtilknytningen sammen med et verdisyn og et bestemt sett kulturelle preferanser som kan kalles for en økologisk bevissthet, og forutsetter en evne til empati for naturen (2019). Sitatet til Sondre kan knyttes til tidligere forskning som viser at en økologisk bevissthet og naturtilknytning kan utvikles gjennom friluftslivsopplevelser (Dannevig 2019). Samtidig er det også forskning som viser hvordan fritidsaktiviteter utgjorde en betydelig del av det samlede energiforbruket og klimaavtrykket til det norske folk, og at 'tradisjonelt friluftsliv' sto for det tredje største energiforbruket av fritidsaktiviteter (Hille et al., 2007). Funn av Aall et al., (2011) pekte på de fire hovedutfordringene for bærekraft i friluftsliv og andre fritidsaktiviteter; (1) økt volum og reisevirksomhet, (2) større krav til utstyr, (3) økt diversifisering av produkter og tjenester, og (4) økt bruk av miljøskadelige materialer og teknologier. Aall et al., (2011) konkluderte med at utviklingen har resultert i et stadig økende klimaavtrykk forbundet med fritidsaktiviteter.

Informantene Lars og Lasse utdypet i intervjuene hvordan de opplevde at positive holdninger ved å ta vare på naturen og naturmangfoldet fører til gode naturverdier og et mer bærekraftig liv:

«Friluftsfolk som er mye ute i naturen setter pris på naturkvaliteter på en helt annen måte enn folk som lever livene sine bare i storby. Jeg tror det er en veldig viktig forutsetning for å få folk til å, ja ta hensyn og være villig til å prioritere naturverdier framfor andre ting» (Lars).

«Jeg tror verdifastsettelsen av natur er høyere blant friluftsbukere enn folk som primært lever sitt liv på Grünerløkka. Hvor kvaliteten på kaffe latten er viktigere. Nei, jeg tror holdningene dine blir veldig påvirket av naturen» (Lasse).

Forskning på feltet bekrefter til dels denne antagelsen. Det vil si, en gjennomgående tendens i studiene er nettopp at naturtilknytning er en viktig forutsetning for klimapositiv atferd og bærekraftig livsstil (Sparks et al., 2014; Dannevig & Aall, 2018, Høyem 2018, Dannevig 2019). Det tyder på at DNT og friluftslivets bidrag til bærekraftig samfunnsutvikling er at man tilbyr en arena hvor det norske folk kan utvikle egen naturtilknytning. Likevel er det den tidligere forskningen som tydet på at sammenhengen mellom naturtilknytning og klimapositiv atferd først og fremst gjelder natur i umiddelbar nærhet, det vil si naturområder en som individ har et forhold til (Kaplan 2000; Devine-Wright 2012). Dette er i så fall et argument for en sterk satsning på friluftslivsaktiviteter i nærområdet lokalt, heller enn turistbaserte friluftslivsdestinasjoner. Både av hensyn til NIMBY-fenomenet (Kaplan 2000, Devine-Wright 2012) og av bærekrafts utfordringene som følger med transport til og fra fritidsaktiviteter. Dette samsvarer med Holden og Linneruds teoretiske begrep om realistisk lokal bærekraft (2021) som mener at bærekraftig endring bør skje lokalt, siden det er på lokalt nivå en finner de som best egnet til å finne effektive og kreative løsningene for sine nærmiljø og et eierskap til løsningene gir størst mulighet til å faktisk nå sine mål (Holden og Linnerud 2021). Informant Lasse sier følgende om friluftslivets som en arena hvor det norske folk kan utvikle egen naturtilknytning, holdning og livsstil:

«Jeg tror det er veldig holdningsskapende, hvis man får kall det får lov å være naturbruker over tid. Er du, kall det bare på besøk, så kan du sikkert fort bli en av dem som legger igjen driten. Men er du der jevnlig og begynner å legge merke til varigheten, så tror jeg holdningene dine blir påvirket i riktig retning, både i form av forbruk, men også i form av hva du etterlater deg av spor» (Lasse).

Vi vet jo at flere og flere bor i by og at samfunnet vårt stadig går mot mer urbanisering. Og når det å ta vare på naturen betyr at man er glad i den fordi man bruker den, betyr det at de i

byene som ikke har den samme tilgangen ikke vil ta vare på naturen og ikke er så opptatte av friluftsliv og nærhet til natur? Dette kan ses i lys av Kesebir og Kesebir (2017) sin forskning som argumenterer for at mindre bruk av natur-relaterte ord i kulturen er et resultat av en voksende frakopling fra naturen som følge av urbanisering og økende teknologiske fremskritt som fjerner mennesket fra naturen. Så hvor stort kan egentlig bidraget til friluftslivet være da? En voksende frakopling av naturen i en mer urbanisert verden kan føre til utfordringer og begrensninger med friluftslivet som en samfunnsaktør for bærekraft. I og med at det i 2021 ble igangsatt bygging i underkant av 40 % flere fritidsbygg i Norge enn året før, kan det argumenteres at nordmenn søker seg nærmere naturen (Norsk Hyttelag 2022). 2020 og 2021 var spesielle år grunnet Covid-19 pandemien, og det må det tas høyde for. Men hvis flere nordmenn bygger hytter, kan det tyde på et ønske om å komme nærmere naturen. Særlig sitatet til Lasse tyder på at det er dem som jevnlig bruker naturen som kan påvirkes i positiv retning når det kommer til avtrykk og forsvarlig og bærekraftig ferdsel, og dette støttes av den tidligere forskning som tyder på at sammenhengen mellom naturtilknytning og klimapositiv atferd først og fremst gjelder natur i umiddelbar nærhet (Kaplan 2000; Devine-Wright 2012). DNT har i så fall bedre muligheter til å motivere og inspirere egne medlemmer enn kanskje sommerturistene, som bare er på besøk og ikke er så opptatt av hva som skjer med naturen i nærområdet, eller nye hytteeiere som tilbringer mesteparten av tiden sin i byene. Lisa forteller om DNT som rollemodell slik:

«Men det er jo ofte sånn at rollemodeller har en stor betydning. Sånn at hvis vi er gode rollemodeller, så hvem vet om ikke andre folk også tar etter?» (Lisa)

Som sitatet til Lisa viser har ofte rollemodeller stor betydning, og med over 300 000 medlemmer i organisasjonen har DNT en betydelig masse med mennesker å kunne nå ut til for å inspirere og være rollemodeller for endring for. Dette samsvarer med fase 2 i ADKAR-modellen som trekker frem rollemodeller og sponsorer for endring (Amundsen 2021). Amundsen (2021) beskriver de fem viktigste egenskapene til rollemodeller som en lidenskap og evne til å inspirere, klare synlige verdier, en forpliktelse til fellesskapet, uselviskhet og aksept av andre og evne til å overvinne hindringer. Knytter man dette opp mot tidligere forskning som viser at friluftsliv under gitte betingelser kan bidra til livsstilsendringer i bærekraftig retning, tyder det på at DNT er i en posisjon hvor de med å være gode rollemodeller kan bidra til livsstilsendringer i bærekraftig retning (Dannevig 2019). Høyem (2008) pekte i sin forskning på at frivillige organisasjoner er viktige premissleverandører for hvordan opplevelser i natur skapes og bevisstgjøres, hva som blir oppfattet som riktig bruk av

natur og for hvilken forståelse av natur de formidler til utøverne av friluftsliv. Dette viser hvordan DNT kan være rollemodeller i arbeidet mot en bærekraftig utvikling og etablere seg som en troverdig bærekraftaktør.

6.4. Friluftsliv og bærekraft- et paradoks?

Både informantene sentralt og lokalt i DNT forteller om paradoksene med bærekraft i friluftsliv. Dette illustrerer hvordan trinn 3, å etablere endringen i ADKAR-modellen for ledelse for bærekraftig endring ikke er tilstrekkelig forankret i DNT som organisasjonen enda (Amundsen 2021). Det tredje trinnet i ADKAR handler om å sikre adopsjon av endringen, etablere mål og målepunkter og følge opp ytelsen. Dette handler også om å kunne identifisere barrierer som står mellom en selv og en vellykket endring (Amundsen 2021). Informantene uttrykker noen av dilemmaene og paradoksene med bærekraft og friluftsliv slik:

«Jeg tror man har tenkt at friluftsliv er bærekraftig, men jeg tror også at veldig mye knyttet til bærekraft har vært holdninger, festtaler og fine ord, men når du går inn og faktisk analyserer det, så tror jeg man vil se at en del av de som driver med friluftsliv i Norge som er de som har et forholdsvis stort klimaavtrykk». (Sondre).

«Friluftslivet vi driver i dag er ikke bærekraftig nok. Friluftslivet er i utgangspunktet bærekraftig, men vi må gjøre det på en litt annen måte enn det vi gjør i dag, både i forhold til forbruk, transport og nedbygging av natur» (Lisa).

«Jeg tror ikke du kan si at friluftsliv er viktig i seg selv for en bærekraftig utvikling. Men jeg tror det er viktig at friluftslivet er, eller blir, bærekraftig» (Lasse).

«Vi står på en måte i en litt sånn spagat. Våre hytter og ruter skal ivareta hensyn til dyreliv og sårbar natur. På den ene siden så ønsker vi flere folk ut i naturen, vi ønsker flere medlemmer og at flere skal bruke våre hytter og ruter. Samtidig så vet vi at noen steder så fører økt ferdsel til at den sårbare naturen berøres av det, enten i form av forstyrrelser på dyreliv eller nedbygging, slitasje og så videre» (Sara).

Her illustrerer informantenes flere av bærekraftparadoksene som tidligere forskning har identifisert (Aall et al., 2011; Hille et al., 2007). Blant annet underbygger Lisas sitat Høyems (2008) poeng om en utbredt norsk kulturell forståelse av friluftsliv som en bærekraftig aktivitet i seg selv. Sitatet til Lasse nyanserer derimot dette når han sier «jeg tror ikke du kan si at friluftsliv er viktig i seg selv for en bærekraftig utvikling». Sammen viser sitatene til Sondre, Lisa, Lasse og Sara hvordan dilemmaene og paradoksene som oppstår i DNTs bærekraftarbeid til dels er preget av motsetninger mellom å ivareta økologisk bærekraft i norsk natur og økonomisk bærekraft i DNT som organisasjon. Dette samsvarer til Longvanes og Årethuns (2020) forskning som kjørte ulike scenarioutregninger på aktører fra reiselivssektoren, og som resulterte i at nesten uansett hvilke valg disse gjorde for nasjonale

tiltak, så nådde man målene om økning i antall utenlandske turister og vedvarende økning i overskudd for næringen, men utslippene av CO₂ var umulig å få ned. Lignende funn er gjort i studier av naturbaserte idrettsaktiviteter i andre kontekster (Babì et al., 2019; Langset & Vyff 2021), hvor forskerne argumenterte for at det ofte er målkonflikter mellom å oppnå økologisk bærekraft og å oppnå økonomisk bærekraft. Dette forsterkes av internasjonale studier som viser at folks vilje til å betale mer for sports- og friluftslivsutstyr som er bærekraftig produsert, generelt er lav hos folk flest (Saayman et al., 2016; Brand & Rauch 2021). Hille et al., (2007) viser til studier av hvorvidt forbruksvaner i hverdagsliv og fritid blir styrt ut fra miljøhensyn hvor noen forskere hevder at folk tar seg «fri» også fra sine miljøholdninger i fritiden. Når en har fri vil en unne seg litt ekstra «luksus», og legger vekk de begrensningene en har påtatt seg i hverdagen – som for eksempel å kjøre minst mulig med bil, å kildesortere søppel, å kjøpe økologisk mat osv. Den alternative teorien er at man nettopp i fritida er åpen for nye inntrykk og dermed kan ta opp – eller «lære» – nye og mer miljøvennlige holdninger og praksiser som en så kan ta med seg inn i hverdagslivet (Hille et al., 2007).

Høyem (2008) fremhever at bærekraftig friluftsliv er avhengig av miljøengasjement ved utøvelse av friluftsliv gjennom å vise omsorg for naturen når man driver naturbasert fritidsaktivitet. Lisa, som er frivillig i et DNT-lokallag forteller i sitt intervju hvordan hun opplever at denne forutsetningen er preget av noen dilemma i hvordan nordmenn utøver friluftslivsaktiviteter:

«DNT vil jo hevde at vi som bruker i naturen og blir glad i naturen vil også ta vare på den. Og det tror jeg til en viss grad er sant, men det spørs jo litt hva du mener med friluftsliv. Hvis du mener med friluftsliv å kjøre utfor i et skianlegg, så er jeg ikke like sikker på at den tanken slår inn med å ta vare på naturen» (Lisa).

Lisas sitat viser dilemmaet mellom å utøve friluftsliv som fritidsaktivitet og å sikre økologisk bærekraft gjennom å minimere menneskelige avtrykk og påvirkning i uberørt villmark. Sitatet spiller også på den antatte sammenhengen mellom tid brukt i naturen og en følelsesmessig tilknytning til naturen som bidrar til et ønske om å ta vare på denne (Sparks et al., 2014).

Etter intervjuene kom det tydelig frem fra flere av deltakerne at DNT har en dobbeltrolle i sitt bærekraftarbeid. Selv om flere av informantene sa at i DNT har de drevet med bærekraftarbeid i flere år, så ytret også flere at DNT må rydde opp i 'eget reir' før man kan starte jobben med å inspirere og motivere andre til bærekraftig utvikling. Dette handler om at

på den ene siden ønsker DNT å ha en stor medlemsmasse og legge til rette for at medlemmene skal komme seg ut på tur, og på den andre siden ønsker man en ‘sporløs ferdsel’ og at et bærekraftig friluftsliv handler om å ikke gjøre naturen så tilgjengelig. Sara, Sondre og Linus utdyper det slik:

«Vi har hytter og ruter i alle de nasjonale villreinområdene. Og vi ønsker et sammenhengende hytte- og rutenett. Samtidig så skal vi da operere i områder hvor det er en sårbar og arealkrevende arv. Så nordmenns forhold til natur og ønsket om å være tettere på naturen fører til at vi faktisk ødelegger det vi ønsker å oppleve. Det er jo litt av det store paradokset her» (Sara).

«Skal vi stå oppreist og snakke om bærekraft, så kan ikke vi gjøre det på et hyttetun hvor vi bruker engangsplass og fyrer med diesel liksom. Da må vi rydde opp i eget hus også» (Sondre).

«Vi går inn og stenger ned virksomhet litt så ikke like mange kan gå på Prekestolen lenger, også tilrettelegger vi for at nye områder klarer å være i stand til å ta imot mye turisme. Men det synes jo igjen på området rundt. Da vil det være en påkjennelse og da gjør vi det vi kan for å klare å balansere det, og ikke forhindre folk fra å bruke fjellene, men samtidig skape et mindre avtrykk» (Linus).

Intervjuene viser noe av tvetydigheten i DNTs bærekraftarbeid. Noen av informantene påpeker at selv om forbruk av fritidsklær og utstyr utgjør en hovedutfordring for bærekraftig friluftsliv, så bidrar DNT delvis til økt forbruk gjennom å promotere egne produkter:

«DNT har jo masse lekre turklær, og har på en måte litt pushet dette med hvordan du skal se ut i naturen og hva slags utstyr du må ha» (Lisa).

Lisas poeng om DNTs egne produkter kan tolkes som en type kulturell dissonans i organisasjonen, og dels er preget av motsetninger mellom å ivareta økologisk bærekraft i norsk natur og økonomisk bærekraft i DNT som organisasjon. Med utgangspunkt i ADKAR-modellen kan dette også forstås som et uttrykk for at ønsket om å oppnå endring (trinn 2), eller evnen til å etablere endring (trinn 3) ikke er nok tilstede i DNT som friluftslivsorganisasjon enda (Amundsen 2021).

Av intervjuene med ledere i DNT på sentralt og lokalt nivå fremkommer det at bevisstheten om bærekraftsutfordringene i norsk friluftsliv er høy. Særlig friluftslivets klimaavtrykk er informantene opptatt av, og flere forteller om transport og utstyr som bærekraftutfordring for norsk friluftsliv:

«Vi vet at transport står for en viss del av utslippene våre, og klær og utstyr står for en enda mye større del, og her i Norge er vi verstinger når det gjelder turutstyr. Vi bruker tre ganger så mye turutstyr som resten av verden» (Lisa).

«Veldig mye av klimaavtrykket til friluftsliv kommer fra transport. Når det har blitt introdusert nye aktiviteter, enten kajakk er blitt mer populært eller topptur på ski, så har veldig mange kjøpt sitt eget utstyr. Jeg tror det står ekstremt mye toppturski rundt omkring i norske ski boder og garasjer som veldig sjelden er blitt brukt» (Sondre).

«Vi har liksom et veldig godt syn på å alltid bli bedre. Og når vi jobber for naturen, vi bruker ikke naturen, naturen er der på en måte og vi vil nyte den så mye vi kan, men samtidig så skal vi jo absolutt ikke ha et avtrykk på naturen som ender med et sluttresultat som vi ikke kan være stolte av» (Linus).

Noen av informantene forteller også om hvordan friluftslivets klimaavtrykk også inkluderer påvirkningen av menneskelig aktivitet på naturen. Informantene Linus og Lars uttrykker det slik:

«Man vil alltid ha et avtrykk i friluftslivet. Man bryter ned floraen som er i området. Det handler om å bruke naturens ressurser når vi er der ute» (Linus).

«Vi er også en forbruker av natur på et vis, ikke sant? Vi bygger hytter i fjellheimen, vi har konflikt med villreininteresser. Når vi sender folk, masse folk ut i naturen, så fører det til slitasje og andre negative konsekvenser som vi må håndtere, så vi må hele veien jobbe med vårt eget fotavtrykk og å gjøre det vi kan for å begrense det» (Lars).

Analysen viser hvordan informantene er bevisste organisasjonens avtrykk i friluftslivet gjennom sin virksomhet. FNs klimarapporter viser tydelig at en av de store globale bærekraftsutfordringene er faren for å miste biologisk mangfold (Holden & Linnerud 2021, IPCC 2022), noe høy menneskelig aktivitet i naturen kan bidra til i områder med sårbar natur. Informantenes viser hvordan ledelsen i DNT lokalt og sentralt kan sies å oppfylle både trinn 1 og trinn 3 i ADKAR-modellen godt (Amundsen 2021). Med dette mener jeg at både bevisstheten knyttet til friluftslivets klimaavtrykk og kunnskapen om hva dette innebærer ser ut til å være høy hos informantene. Trinn 2, ønske, kan også sies å være til stede, men ambivalensen i informantenes utsagn tyder på en form for kulturell dissonans. Lederne i DNT lokalt og sentralt uttrykker at transport og forbruk av friluftslivsutstyr og klær utgjør to hovedutfordringer for bærekraftig friluftsliv. Dette sammenfaller med funn fra tidligere forskning i Norge (Hille et al., 2007; Aall et al., 2011) og internasjonalt (Druckman & Jackson 2009; Wicker et al., 2019). Blant annet argumenterer Aall et al., (2011) for at økt reisevirksomhet og større forbruk av utstyr utgjør to av fire hovedutfordringer for bærekraft i friluftsliv og andre fritidsaktiviteter.

Flere av informantene omtaler det de beskriver som et enklere friluftsliv. Informantene beskriver et ønske (trinn 2 i ADKAR) om å bruke mindre, etterlate seg mindre og nyte mer av det enkle. Lasse, Linus og Lisa beskriver det slik:

«Jeg tror det miljøvennlige friluftslivet er å bruke det som ligger der. Det er begrenset hvor mye tilrettelegging man trenger for å oppleve friluftsliv. Det er omtrent nok å være ute. Du trenger ikke ha alpintraseer for å kunne ha det gøy på ski, liksom. Vi har noen refleksjoner når vi sitter på toppen av et fjell og føler oss som de rikeste, heldigste menneskene i verden» (Lasse).

«Du trenger ikke alltid det beste, nyeste utstyret. Friluftslivet kan bidra på den måten at hvis vi får flere til å drive det, og flere til å komme ut og nyte eller bli inspirert av det visuelle og da bli fortalt at det er dette her som blir ødelagt hvis ikke dere endrer hele ideologien deres på bærekraft» (Linus).

«Jeg tror vel at i den grad du er i nær og hyppig kontakt med natur og bedriver friluftsliv, så tror jeg nesten alle mennesker vil føle en ubetinget glede, både over det de ser og opplever, og den friske luften, se det spirer og gror rundt, men også kjenne over gleden over mestring. Men altså få styrke i armer og ben. Kjenne seg frisk» (Lisa).

Sitatene til informantene kan knyttes opp mot tidligere forskning som foreslår at friluftsliv også kan være en del av løsningen gjennom å inspirere og gi læring som kan overføres til hverdagslivet (Hille et al., 2007, Aall og Dannevig 2018). Hille et al., (2007) presenterer en posisjon hvor en i fritiden åpner for et enklere liv, for eksempel på hytta. Man tar da «fri» fra en hverdagspraksis med et høyt materielt forbruk. Men i dette ligger ingen tilbakeføring fra fritiden til hverdagslivet, (og det er også ting som tyder på at færre velger å leve enklere i fritiden). Forskningen viser til at i fritiden, for eksempel gjennom utøvelse av friluftsliv, der fritidsforbruket har en mye lavere energiintensitet enn hverdagsforbruk er det et poeng å skifte fra hverdags- til slike former for fritidsforbruk (Hille et al., 2007). Fritiden som læringsarena kan også være en del av løsningen hvor man tenker at visse former for fritidsaktiviteter kan ha en positiv læringseffekt slik at man tar med seg en mer miljøvennlig atferd tilbake til hverdagen. Teorien går altså ut på at man nettopp i fritida er åpen for nye inntrykk og dermed kan ta opp – eller «lære» – nye og mer miljøvennlige holdninger og praksiser som man så kan ta med seg inn i hverdagslivet (Hille et al., 2007). Informantenes sitater kan knyttes opp til denne forskningen med at det visuelle, enkle, naturskapte og tilgjengelige friluftslivet ikke trenger å handle om utstyr, mengde og volum, men om å kjenne på glede, mestring og en lykkefølelse over det naturlige, i motsetning til det materielle, og som kan påvirke holdninger og videre handlinger inn i hverdagen. Aall og Dannevig (2018) presenterer også hvordan turisme og friluftsliv kan bidra til å ta med seg motivasjon fra mer miljøvennlige praksiser på

for eksempel en reise, og hvordan en i fritiden ikke bruker tiden sin på jobb, som resulterer i mindre lønn som igjen resulterer i mindre forbruk. Amundsen siterer skuespiller Katharine Hepburn: «hvis du vil endre holdninger, start med å endre egen adferd» (2021: 89), og analysen tyder på at det er enighet blant informantene om at dette er riktig vei å gå også for DNT.

7.0 Avslutning

Denne masteroppgaven har undersøkt hvordan friluftsansisasjonen DNT jobber med bærekraft gjennom sin bærekraftstrategi utarbeidet på bakgrunn av FNs bærekraftsmål. Prosjektet har utforsket hvordan ansatte og frivillige ledere i organisasjonen opplever, forstår og jobber med strategien. Analysen viser hvordan bærekraftstrategien brukes som inspirasjon og motivasjon for de 57 lokalforeningene i organisasjonen. Dette kapittelet oppsummerer hovedfunn fra analysen. Avslutningsvis vil jeg reflektere over kunnskap jeg har tilegnet meg gjennom prosessen og mine tanker om videre forskning på feltet.

7.1 Hovedfunn

Når det gjelder masteroppgavens første forskningsspørsmål: Hvordan jobber friluftsansisasjonen DNT med bærekraftig utvikling i sin organisasjon? Analysen viser at organisasjonen har jobbet for et enkelt og bærekraftig friluftsliv siden den ble grunnlagt i 1868. Samtidig fremkommer det av intervjuene at DNT er bevisste på bærekraftsutfordringene med egen drift. Bærekraftstrategien skal brukes som inspirasjon og motivasjon, og det er opp til hver enkelt lokalforening hvordan de velger å implementere og å jobbe med strategien. Selv om det er frivillig om lokalforeningene signerer bærekraftløfte viser analysen at 35 av 57 lokalforeninger har valgt å skrive under på dette, hvor de lover å gjøre sitt beste for å følge organisasjonens mål og ambisjon for et mer bærekraftig friluftsliv. Flere av informantene var også optimistiske på at tallet kom til å øke. At mange lokalforeninger har signert på bærekrafts løftet indikerer at strategien har blitt godt mottatt ute i lokalforeningene, og at mange av de frivillige lederne ser på satsningen som viktig og noe de vil være med å jobbe med.

DNT har som mål å være Norges mest bærekraftige ferie- og fritidstilbud, og at deres hyttedrift skal være basert på klimavennlige løsninger og lavest mulig ressursbruk (DNTs bærekraftstrategi 2021). Innen 2030 skal for eksempel all bruk av fossilt drivstoff avvikles og DNTs hyttedrift og ruter skal ivareta hensynet til dyreliv og annen sårbar natur. DNT skal videre planlegge, vedlikeholde og bygge hytter og ruter så klima- og miljøvennlig som mulig og med restriktiv arealbruk (DNTs bærekraftstrategi 2021). Analysen viser at det er en bevissthet blant ansatte og frivillige ledere i DNT om organisasjonens rolle i samfunnet, og hvilke muligheter som ligger i å være en god pådriver med høy troverdighet. Amundsen (2021) beskriver at denne bevisstheten om et behov for endring må være på plass for å kunne

lykkes med en endringsprosess. Med bakgrunn i ADKAR-modellen viser analysen hvordan DNT har jobbet med og ser gode resultater i fase 1 og fase 2 med å forberede endringen og bygge endringsfundamentet. Dette har de gjort gjennom fase 1) å identifisere og analysere interessentene, vurdere virkningen av endringen og bygge koalisjonen som gjør endringen mulig. Og fase 2) mobilisere sponsorer og ambassadører, bygge forståelse, kunnskap og de ferdighetene som endringen krever, og kommunisert disse overbevisende gjennom bærekraftstrategien (Amundsen 2021). Analysen illustrerer at det gjenstår arbeid i fase 3 i ADKAR-modellen, å etablere endringen hvor mål og målepunkter etableres og adopteres og ytelse følges opp (Amundsen 2021). Det vises spesielt i hvordan dilemmaene og paradoksene som oppstår i DNTs bærekraftarbeid til dels er preget av motsetninger mellom å ivareta økologisk bærekraft i norsk natur og sikre økonomisk bærekraft i DNT som organisasjon.

Andre funn svarer til forskningsspørsmål 2, hvordan forstås innholdet i bærekraftstrategien og hvordan implementerer frivillige bærekraftstrategien ute i lokalforeningene? Analysen viser at informantene opplever at i DNT finnes det en kultur og en grunnholdning som nye ansatte adopterer raskt. Analysen viser at informantene opplever at strategien er godt kommunisert fra sentrale ledd og ut i lokalforeningene (fase 1 og 2 i ADKAR) og at den kommende jobben med idedatabasen og rapporteringene blir viktig for å kunne vurdere endringsprosessen og om endringene har blitt en del av kulturen i DNT (fase 3 i ADKAR) (Amundsen 2021). Flere av informantene fortalte også hvordan de hadde startet implementeringen av strategien i sine lokalforeninger. De fleste opplever at strategien blir som et tema man alltid vender tilbake til, og flere sier de vil bruke verktøyene som følger med når de skriver under bærekraftløftet og blir miljøfyrtårn-sertifisert.

Analysen illustrerer hvordan det er ulike lokale behov og muligheter i de ulike lokalforeningene, blant annet når det kommer til bruk av snøscooter. For eksempel viser analysen at lokallag med lengre vintersesong som i Nord-Norge og uten bilvei som benyttes for å ta seg til hyttene er bruk av snøscooter det eneste de kan bruke for å opprettholde driften av hyttene, samtidig som DNT ifølge en av informantene offentlig er imot all ferdsel på snøscooter. Her er det tydelige forskjeller mellom Nord-Norge og Sør-Norge. Eksempelet samsvarer med teorien om realistisk bærekraft og at det er den som bærer skoen som best vet hvor den trykker og det dermed er lokalt man finner de beste løsningene på også bærekraftige utfordringer (Holden og Linnerud 2021). Dette kan også samsvare med NIMBY som er knyttet til motivasjon og adferd og som vises blant annet i motstand mot veibygging,

vindmøller, kraftledninger og andre naturinngrep som ofte føres an av lokale ildsjeler (Kaplan 2000). Dette støttes av tidligere forskning som tyder på at sammenhengen mellom naturtilknytning og klimapositiv atferd først og fremst gjelder natur i umiddelbar nærhet, det vil si naturområder en som individ har et forhold til (Kaplan 2000, Devine-Wright 2012).

I det tredje forskningsspørsmålet ønsket jeg å få rede på hvilke potensialer og paradokser som oppstår i DNTs arbeid for å være en bærekraftig friluftsansisasjon? Analysen viser at det å drive med friluftsliv og å være mye ute i naturen kan bidra til bærekraft gjennom utviklingen av klimapositive holdninger som gjør at man tar vare på det man er glad i. Dette støttes av tidligere forskning på bærekraft og naturbaserte aktiviteter som har vist at nærhet til naturen bidrar til å forsterke klimapositive holdninger og atferd (Dannevig og Aall 2018, Dannevig 2019, Høyem 2018, Sparks et al., 2014., Kesebir og Kesebir 2018, Brymer et al., 2009; Mackay & Schmitt 2019).

Analysen viser også hvordan det kom tydelig frem at DNT har en dobbeltrolle i sitt bærekraftarbeid. Det kom frem at DNT må rydde opp i 'eget reir' før man kan starte jobben med å inspirere og motivere andre til bærekraftig utvikling. Dette handler om at DNT på den ene siden ønsker å ha en stor medlemsmasse og legge til rette for at medlemmene skal komme seg ut på tur, og på den andre siden ønsker man en 'sporløs ferdsel' hvor bærekraftig friluftsliv i stor grad handler om å ikke gjøre naturen for tilgjengelig. I analysen fremkommer det at bevisstheten om bærekraftsutfordringene i norsk friluftsliv er høy i DNT. Særlig friluftslivets klimaavtrykk er informantene opptatt av, og flere forteller om transport og utstyr som bærekraftutfordring for norsk friluftsliv.

7.2 Innspill til videre forskning

Studiens formål har vært å skape ny kunnskap om hvordan bærekraftarbeidet til DNT oppleves, erfares og oppfattes av ansatte og frivillige i organisasjonen. For å besvare denne problemstillingen har jeg gjennomført intervjuer med ansatte og frivillige i DNT. Jeg har også lagt vekt på DNTs bærekraftstrategi og hvordan denne har blitt eller kommer til å implementeres i lokalforeningene. Som funnene viser er det tydelig at DNT har en dobbeltrolle i sitt bærekraftarbeid, og at det er forskjeller i muligheter og utfordringer hos de ulike lokalforeningene. Et utvalg med flere informanter spredt langs hele landet kunne gitt

betydningsfull innsikt i de ulike utfordringer og potensialer som finnes i Norge, i og med at klimaet, innbyggertall og også tilgang til turistmål varierer fra forening til forening. Dette kunne gi en bredere forståelse av utfordringer med bærekraftstrategien i flere foreninger. Det kunne resultere i flere forslag til endringer som foreningene mener må til. Et større utvalg med flere informanter fra små foreninger, med mindre ressurser enn de mellomstore og store foreningene, kunne også gi oss bredere forståelse av både potensialer og utfordringer med å drive bærekraftig. Jeg tenker at i videre forskning på området kan det være av interesse og gå dypere inn i forskjeller på Sør-Norge mot Nord-Norge. Dette kan påvirke måten friluftsliv og reiseliv tenker og handler i sitt bærekraftarbeid og kan avdekke ytterligere potensialer og paradokser i feltet.

Et annet innspill til videre forskning kan være et større fokus på DNT UNG og deres virksomhet sett det fra deres ståsted. Det kunne gi en større innsikt i hvordan unge tenker om friluftsliv og bærekraft, og sett det opp mot handlekraft og muligheter til endring innad i egen organisasjon. Det hadde også vært interessant å forske på utdanning og kurs innen friluftsliv, og undersøkt pedagogiske tilnærminger til bærekraft innen friluftsliv.

Et tredje innspill til videre forskning kan være å ta for seg DNTs medlemmer og utforske hvordan de oppfatter bærekraft og friluftsliv – for eksempel kunne man utforsket det kvantitativt.

Gjennom mitt utdanningsløp har jeg hatt en voksende interesse og engasjement i bærekraft og bærekraftig utvikling. Med bakgrunn i den forståelsen jeg har tilegnet meg gjennom arbeidet med masteroppgaven, vil jeg fortsette min reise mot en mer bærekraftig fremtid både i fritiden, og i min videre yrkes/forskerkarriere. Mitt inntrykk, etter arbeidet med oppgaven, er at det i friluftslivet og frivillig sektor er utfordrende å balansere motsetningene mellom det å ivareta økologisk bærekraft i norsk natur og sikre økonomisk bærekraft og overlevelse som organisasjon. Dette synet har gjort at jeg har reflektert over min egen bruk av friluftsliv i større grad enn tidligere, og jeg vil gjøre mer enn å reflektere, jeg kommer også til å *endre* egen adferd.

Litteraturliste

- Amundsen, Jan Sverre (2021). *Lederskap for bærekraftig endring. En modell basert på læring fra en karriere innen endring og transformasjon*. Gyldendal Norsk Forlag.
- Askew, A.E. og Bowker J.M (2018). *Impacts of Climate Change on Outdoor Recreation Participation: Outlook to 2060*, vol 36, s. 97 – 120. <https://doi.org/10.18666/JPRA-2018-V36-12-8316>
- Aall, C., Klepp, I. G., Engeset, A. B., Skuland, S. E. & Støa, E. (2011). Leisure and sustainable development in Norway: part of the solution and the problem. *Leisure Studies*, 30(4), 453-476. <https://doi.org/10.1080/02614367.2011.589863>
- Aall, Carlo og Dannevig, Halvor (2021). *Outdoor recreation as a cause, a victim, and part of the solution, to environmental degradation and runaway climate change*. <https://www.vestforsk.no/sites/default/files/2021-06/PP-mountaintalks.pdf>
- Aase, Tor Halfdan, og Fossåskaret, Erik (2018). *Skapte virkeligheter. Om produksjon og tolkning av kvalitative data*. 2.utgave. Universitetsforlaget
- Babi, J., Inglés, E. & Soler, S. (2019). Trail races in protected mountain areas and their effects on sustainable development. *Journal on Protected Mountain Areas Research and Management*, 11, 18-26. DOI: 10.1553/eco.mont-11-2s18
- Bakke, Ingvild Lundberg (2020). *DNT lager bærekraftstrategi*. <https://www.dnt.no/artikler/nyheter/22586-dnt-lager-brekraftstrategi/>
- Beery, Thomas H, (2013). *Nordic in nature: friluftsliv and environmental connectedness*. <https://doi.org/10.1080/13504622.2012.688799>
- Berg, Ingrid Schistad, Holand, Astrid Marie Holand og Nystad, Øystein (2021). *Komplementærøkonomi – større bæreevne ved å lære av naturens økosystemer?* Universitetsforlaget. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-2871-2021-03-08>
- Brand, B. M. & Rauch, T. M. (2021). Examining sustainability surcharges for outdoor apparel using Adaptive Choice-Based Conjoint analysis. *Journal of Cleaner Production*, 289, 1-18. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.125654>

Brymer, E., Downey, G. & Gray, T. (2009). Extreme Sports as a Precursor to Environmental Sustainability. *Journal of Sport & Tourism*, 14(2-3), 193-204.

<https://doi.org/10.1080/14775080902965223>

Ceptureanu Sebastian-Ion, Ceptureanu, Eduard-Gabriel, Orzan, Mihai Cristian og Marin, Irinel (2018). *Toward a Romanian NPOs Sustainability Model: Determinants of Sustainability*. <https://doi.org/10.3390/su9060966>

Dalen, Monica (2011). *Intervju som forskningsmetode – en kvalitativ tilnærming*. Universitetsforlaget.

Dannevig, Halvor, og Aall Carlo, (2018). *Friluftsliv og bærekraft. Friluftsliv og Guiding i Natur. Teori og praksis*, L. Magnussen and T. Vold, Eds., Universitetsforlaget, 81–92.

Dannevig Halvor (2019). FNs bærekraftsmål og det grønne skiftet, hva betyr det for friluftslivet?

https://www.researchgate.net/publication/337706970_FNs_baerekraftmal_og_det_gronne_skiftet_hva_betyr_det_for_friluftslivet

Den Norske Turistforening (2002 29.januar). *Om DNT*. <https://www.dnt.no/om/>

Devine-Wright, Patrick (2012). *Explaining “NIMBY” Objections to a Power Line: The Role of Personal, Place Attachment and Project-Related Factors*. <https://doi-org.ezproxy.nord.no/10.1177%2F0013916512440435>

DNTS bærekraftstrategi 2021-2030. <https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/turistforeningen/files/24c506ccc9aa1178962a9c45282136467b47bdc5.pdf>

Druckman, A. & Jackson, T. (2009). The carbon footprint of UK households 1990-2004. A socio-economically disaggregated, quasi-multi-regional input-output model. *Ecological Economics*, 68(7), 2066-2077.

<https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2009.01.013>

FN Sambandet. (2021, 15.oktober). *Bærekraftig utvikling*.

<https://www.fn.no/tema/fattigdom/baerekraftig-utvikling>

FN sambandet. (2021, 13 september). *FNs bærekraftsmål*. <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

- Frivillighet Norge. (2021, 24.oktober). *Hva er frivillighet?*.
<https://www.frivillighetnorge.no/fakta/hva-er-frivillighet/>
- Frivillighet Norge (2021). *Nøkkelfakta om frivillighet*.
<https://www.frivillighetnorge.no/fakta/n%C3%B8kkelfakta-om-frivillighet/>
- Hager, Carol (2015). *A new look at NIMBY. Nimby Is Beautiful : Cases of Local Activism and Environmental Innovation Around the World*. <https://doi-org.ezproxy.nord.no/10.18261/issn-1504-7989-2017-01-02-06>
- Hille, John., Aall, Carlo. & Klepp, Ingun. G. (2007). *Miljøbelastninger fra norsk fritidsforbruk – en kartlegging* (VF-rapport 1/07). Vestlandsforskning. https://www.vestforsk.no/sites/default/files/migrate_files/rapport-1-07-fritidsbruk.pdf
- Hofman, Annette R, Rolland, Carsten G, Rafoss Koljørn og Zoglowek, Herbert 2018. *Norwegian Friluftsliv: a way of living and learning in nature*.
<https://doi.org/10.1080/14729679.2019.1697715>
- Holden E. og Linnerud K. (2021). *Bærekraftig utvikling. En idé om rettferdighet*. Universitetsforlaget
- Høyem, J (2008). *Miljøvennlig friluftsliv*. Tidsskrift for Samfunnsforskning.
<https://doi:10.18261/ISSN1504-291X-2008-04-08>
- Haarstad H. og Rusten G (Red.). (2018) *Grønn omstilling, norske veivalg*. Universitetsforlaget
- IPCC. (2021). *Climate change 2022: Mitigation of Climate Change*. (IPCC Sixth Assessment Report). The Intergovernmental Panel on Climate Change.
<https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg3/>
- IPCC. (2022). *Climate Change 2022. Impacts, Adaptation and Vulnerability* (WGII Sixth Assessment Report). The Intergovernmental Panel on Climate Change.
<https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/>
- Iwu, Chux Gervase., Kapondoro, Ljoyd., Twum-Darko, Michael og Tengeh, Robertson (2015). *Determinants of Sustainability and Organizational Effectiveness in Non-Profit Organisations*. Creative Commons Attribution license.
<https://doi:10.3390/su7079560>

- Kaplan, S. (2000). Human Nature and Environmentally Responsible Behavior. *Journal of Social Issues*, 56(3), 491-508. <https://doi.org/10.1111/0022-4537.00180>
- Kesebir Selin og Kesebir Pelin (2017). *A Growing Disconnection From Nature Is Evident in Cultural Products*. <https://doi.org/10.1177%2F1745691616662473>
- KS. (2021.01 juni). *Samarbeid om innovasjon og bærekraft*. <https://www.ks.no/pressemeldinger/samarbeid-om--innovasjon-og-barekraft/>
- Kvale, S. og Brinkman S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal akademisk.
- Langen, Monica Häggglund (2019). *Ungdom i bresjen for friluftsliv*. <https://www.dnt.no/artikler/nyheter/17931-ungdom-i-bresjen-for-friluftsliv/>
- Langset, T. & Vyff, A. (2021). Cultural Dissonance: Surfers' Environmental Attitudes and Actions. *Frontiers in Sports and Active Living*, 3, 1-11. <https://doi.org/10.3389/fspor.2021.695048>
- Larsen, Ann Kristin (2010). *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. Fagbokforlaget.
- Leigland, Linn Enger (2021, 09 august). *FNs klimarapport: en alarm for menneskeheten*. <https://www.fn.no/nyheter/fns-klimarapport-en-alarm-for-menneskeheten>.
- Longvanes, Leif, og Årethun, Torbjørn (2020). *Bærekraftig verdiskapning*. Fagbokforlaget.
- Mackay, Caroline. M. L. & Schmitt, Michael. T. (2018). *Do people who feel connected to nature do more to protect it? A meta-analysis*. *Journal of Environmental Psychology*, 65, 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2019.101323>
- Manetti, Giacomo og Toccafondi Simone (2014). *Defining the Content of Sustainability Reports in Nonprofit Organizations: Do Stakeholders Really Matter?* <https://doi.org/10.1080/10495142.2013.857498>
- Mersland, R. (2011). The impact of international influence on microbanks' performance: A global survey. *International Business Review*, 20(2), 163-176. <https://doi.org/10.1016/j.ibusrev.2010.07.006>
- Miljødirektoratet. (2021, 9.august) *FNs klimapanel: Alvorlige klimaendringer er i full gang*. <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/nyheter/2021/august-2021/fns-klimapanel-alvorlige-klimaendringer-er-i-full-gang/>.

Mål med mening— Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-40-20202021/id2862554/?ch=3>

Nordbø, John Petter (2021, 23.november). *DNT UNG inviterer deg til grønn fredag.*

<https://www.stf.no/artikler/nyheter/26002-dnt-ung-inviterer-deg-til-grnn-fredag/>

Norsk hyttelag (2022). *Rekordår for hyttebygging.*

<https://kommunikasjon.ntb.no/pressemelding/rekordar-for-hyttebygging?publisherId=17847056&releaseId=17926524>

Oliversen Charlotte (2016 16.juni). *Dette er «miljøvettreglene» -DNT Ung og Protect Our Winters (POW) lanserer miljøvettreglene i dag.*

<https://www.utemagasinet.no/friluftsliv/dette-er-miljoevettreglene>

PROSCI (2022). *The Prosci ADKAR Model, A powerful yet simple model for facilitating individual change.* <https://www.prosci.com/methodology/adkar>

Saayman, M., Krugell, W. & Saayman, A. (2016). Characterisation of cyclists' willingness to pay for green initiatives at Africa's largest cycle tour. *South African Journal of Economic and Management Sciences*, 19(3), 432-447.

<https://doi.org/10.4102/sajems.v19i3.1305>

Shihua Ye, Xiaochen Gong (2021). *Funding the present and the future: Drivers of NPO's financial sustainability.* <https://doi.org/10.1002/nml.21483>

Singh, Nikita og Mthuli, Syanda Alpheous (2020). *The Big Picture of Non-profit Organizational Sustainability: a qualitative System Dynamics Approach. Systemic Practice and Action Research.* <https://doi.org/10.1007/s11213-020-09529-6>

Sontag- Padilla, Staplefoote og Morganti 2012. *Chapter Three: Implications for Financial Sustainability in Nonprofits Serving Low-Income Populations.*

<https://www.jstor.org/stable/10.7249/j.ctt5hhvjg.9>

Snoen, Stian (2015). *Verdiskaping og verdikaping i frivillige organisasjoner - En studie av 209 frivillige norske organisasjoner.* <https://hdl.handle.net/10642/2811>

Statistisk sentralbyrå (2022). *Fakta om Befolkningen.*

<https://www.ssb.no/befolkning/faktaside/befolkningen>

- Strønes, Anja, Turnage, Veronica og Bessesen, Mari (2019 30.august). *Flere tusen brølte for klimaet*. <https://www.nrk.no/norge/klimastreik-over-hele-landet-1.14681064>
- Spark Paul, Hinds Joe, Curnock, Susan og Pavey, Louisa (2014). *Connectedness and its consequences: a study of relationships with the natural environment*. doi: [10.1111/jasp.12206](https://doi.org/10.1111/jasp.12206)
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder* (5. utg.). Fagbokforlaget.
- Tjora, Aksel (2021) *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. (4. utg.) Gyldendal Akademisk.
- Triantafyllidis, Stavros og Darvin, Lindsey (2021). *Mass-participation sport events and sustainable development: gender, social bonding, and connectedness to nature as predictors of socially and environmentally responsible behaviour intentions*. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11625-020-00867-x>
- Weerawardena, Jay., McDonald Robert E. og Mort Gillian Sullivan (2009). *Sustainability of nonprofit organizations: An empirical investigation*. *Journal of World Business* 45 (2010) 346 – 356. <https://doi.org/10.1016/j.hwb.2009.08.004>
- Whitburn, Julie, Linkater, Wayne. & Abrahamse, Wokje (2019). *Meta-analysis of human connection to nature and proenvironmental behavior*. *Conservation Biology*, 34(1), 180-193. <https://doi.org/10.1111/cobi.13381>
- Wicker, P. (2019). The carbon footprint of active sport participants. *Sport Management Review*, 22(4), 513–526. <https://doi.org/10.1016/j.smr.2018.07.001>

Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjonsskriv angående min studie sendt per epost til informanter.

Vedlegg 2: Intervjuguide brukt i intervjuene

Vedlegg 3: Intervjuguide brukt i pilotintervjuet

Vedlegg 4: Meldeskjema til NSD

Vedlegg 1. Informasjonsskriv angående min studie sendt per epost til informanter.

Vil du delta i forskningsprosjektet

Bærekraft i frivillige organisasjoner - hvordan jobber DNT for bærekraftig utvikling?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å utforske hvordan DNT jobber for bærekraftig utvikling. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Forskningsprosjektet er en del av min masteroppgave i HRM (Human Resource management) ved Nord universitet. Målet er å utforske hvilke bærekraftsmål Den Norske Turistforeningen (DNT) jobber med, og jeg vil se nærmere på hvilke tiltak og grep organisasjonen tar for å bidra til at verden når FNs bærekraftsmål innen 2030. I den forbindelse ønsker jeg å intervjuere ledere, frivillige og medarbeidere tilknyttet natur, friluftsliv og bærekraft i DNT.

Opplysninger vil også brukes i forbindelse med forskningsprosjektet Ledelse, samskaping og bærekraft i norske organisasjoner ([LESAB-prosjektet ved Nord universitet](#)) LESAB undersøker hvordan organisasjoner i offentlig, privat og frivillig sektor arbeider for å nå FNs bærekraftsmål. Det betyr at datamaterialet fra dette prosjektet vil derfor formidles i min masteroppgave og som et kapittel i boken «Bærekraft i idrett og frivillighet» utgitt av Universitetsforlaget høsten 2022.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Nord universitet er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta i forskningsprosjektet fordi du enten er leder, frivillig eller medarbeider knyttet til natur, friluftsliv og bærekraft i DNT. Utvalget vil bestå av deltakere som kjenner til hvordan DNT jobber innen bærekraft og friluftsliv.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta på forskningsprosjektet innebærer det å stille opp på et intervju i løpet av høsten 2021 eller vinteren 2022. Intervjuet vil enten være fysisk eller via teams/zoom, etter hva koronapandemien tillater på tidspunktet og hva du foretrekker selv. Vi vil bli enige om tid og sted for intervjuet, og intervjuet vil ha en varighet på rundt 1 time, avhengig av hvor mye du ønsker å fortelle. Innsamlet data ønskes registrert ved opptak av zoom intervju eller lydopptak og notater.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun student (Marlene Andrea Daleng, (student i HRM ved Nord universitet), veileder (Anne Tjønndal, Førsteamanuensis ved Nord universitet), og vitenskapelig assistent (Frida Wågan, Nord universitet) som vil ha tilgang til innsamlet data. Utover dette vil ingen ha tilgang til datamaterialet.

I oppgaven og i publikasjoner tilknyttet LESAB-prosjektet vil informanter (du) anonymiseres. Navn og kontaktopplysninger vil erstattes med koder som lagres adskilt fra øvrige data. Eventuelle sitat fra informanter vil bli anonymisert. Alle sitater vil også bli skrevet på bokmål. Informasjon av enkeltpersoner vil ikke kunne gjenkjennes i oppgaven.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene vil slettes når masteroppgaven og LESAB-prosjektet avsluttes, noe som etter planen er 31.12.2022.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. På oppdrag fra Nord universitet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Nord universitet, prosjektansvarlig Anne Tjønndal - anne.tjonndal@nord.no

Nord universitet, student Marlene Andrea Daleng– madaleng@gmail.com

Nord universitet, personvernombud: Toril Irene Kringen personvernombud@nord.no

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Anne Tjønndal

Marlene Andrea Daleng

(Forsker/veileder)

(Student)

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Bærekraft i frivillige organisasjoner - hvordan jobber DNT for en bærekraftig utvikling?», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- Zoomopptak/ lydopptak av intervju
- Å delta på intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

---

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2. Intervjuguide brukt i intervjuene

Introduksjon.

- takk for at du stiller på intervju.
- presentere meg selv og masterprosjektet.
- under intervjuet er jeg på jakt etter dine meninger, erfaringer og opplevelser, og det finnes ingen gale eller rette svar.
- Fortell kort om hva som vil skje med dataen.
- Vise til informasjonsskriv og samtykkeerklæring.
- Er det noe du lurer på, har du noe spørsmål eller kommentarer før vi starter?

Generelle spørsmål.

1. Kan du fortelle litt om deg selv? (Utdanningsbakgrunn, hvordan de begynte å jobbe i DNT ++)
2. Hva er ditt forhold til friluftsliv?
3. Hvor ofte bruker du friluftslivet?
4. Hva tenker du når jeg sier bærekraft?
5. Hvordan tenker du bærekraft når du er i kontakt med naturen gjennom friluftsliv?
6. Hva legger du i miljøvennlig friluftsliv?
7. Mener du det er en sammenheng mellom friluftsliv og å ha en bærekraftig livsstil?
8. Tror du en økning i temperatur på jordkloden vil påvirke ditt forhold til friluftsliv? Hvis ja, på hvilken måte da?

Friluftsliv, naturopplevelser og bærekraft

9. Hvorfor er friluftsliv viktig for bærekraftig utvikling?
10. Hvordan kan friluftsliv og naturopplevelser påvirke folks holdninger til miljø og klima?
11. På hvilke måter kan friluftslivsaktiviteter bidra til mer miljøpositiv adferd blant nordmenn?

Om DNT.

12. På hvilke måter jobber DNT med bærekraft?
13. Hvilke utfordringer står DNT ovenfor i sitt bærekraftsarbeid? Hva er de største utfordringene? Og hvorfor er det akkurat slik tror du?

14. Hvilke klimamål jobber dere med og hvorfor dere har valgt ut disse som de viktigste målene for DNT å jobbe med?
15. Hva tenker du om klimamålene dere ikke har valgt å jobbe med? (Kan DNT bidra mer enn målsetningen er i dag?)
16. På hvilke måter er DNT en bidragsyter for å nå FNs bærekraftsmål?
17. Hvordan legger ledelsen i DNT til rette for at dere når deres mål? Hva gjør ledelsen som er positivt og inspirerende?
18. Er det noe ledelsen kunne gjort annerledes for å tilrettelegge for at dere skal nå bærekraftsmålene i organisasjonen?
19. Kan du fortelle meg om DNTs konsept «grønn tur»? Hva er det?
20. Hvordan kan DNT inspirere nordmenn til å ta miljøgode valg?
21. Hvordan kan dere når ut til friluftslivsinteresserte i Norge, og bidra til at de tar grønne og bærekraftige valg?
22. Hvordan kan DNT redusere friluftslivets fotavtrykk?
23. Hva tenker du er det viktigste bidraget til DNT for å nå bærekraftsmålene?

DNT og samarbeid

24. Samarbeider DNT med andre organisasjoner/ sektorer om bærekraftig utvikling? Hvis ja: Hvilke organisasjoner? hvordan/på hvilke måter? Hva fungerer godt med disse samarbeidene? Hva er utfordrende med samarbeidene?
25. Hvordan jobber seksjonen sentralt hos DNT med lokallag? Hva er de største utfordringene i samarbeidet med lokallagene når det gjelder DNTs bærekraftsarbeid?
26. Har du troen på at DNT vil nå sine mål? Hvorfor/ hvorfor ikke? Hva skal til for at DNT skal nå sine bærekraftsmål?

Ledere: Spørsmål til ledere i DNT som går på ledelse for bærekraftig utvikling.

27. Hvordan tror du de lokale aktørene vil bruke denne strategien sine områder?
28. Hvordan kan strategien inspirere de mindre aktørene til mer bærekraftig arbeid?
29. Hvordan kan strategien inspirere de større aktørene til mer bærekraftig arbeid?
30. Hvordan kan utvalget følge opp strategien ut mot de lokale aktørene?
31. Har du troen på at strategien når ut til de lokale aktørene, og videre til turglade nordmenn?
32. Hva blir neste mål for DNT og bærekraft?
33. Har du noe du ønsker å legge til bidraget ditt før vi avslutter?

Spørsmål til de lokale aktørene:

34. Hvordan opplever du bærekraftstrategien til DNT?
35. Hva er nyttig i denne strategien?
36. Hva er dine synspunkter på bærekraftstrategien?
37. Hva vil du endre eller legge til i strategien?
38. Har du troen på at strategien når ut til turglade nordmenn?
39. Har du noe du ønsker å legge til bidraget ditt før vi avslutter?

Vedlegg 3. Intervjuguide brukt i pilotintervjuet

Introduksjon.

- takk for at du stiller på intervju.
- presentere meg selv og masterprosjektet.
- under intervjuet er jeg på jakt etter dine meninger, erfaringer og opplevelser, og det finnes ingen gale eller rette svar.
- Fortell kort om hva som vil skje med dataen.
- Vise til informasjonsskriv og samtykkeerklæring.
- Er det noe du lurer på, har du noe spørsmål eller kommentarer før vi starter?

Generelle spørsmål.

1. Kan du fortelle litt om deg selv?
2. Hva er ditt forhold til friluftsliv?
3. Hvor ofte bruker du friluftslivet?
4. Hva tenker du når jeg sier bærekraft?
5. Hvordan tenker du bærekraft når du er i kontakt med naturen gjennom friluftsliv?

Om DNT.

6. På hvilke måter jobber DNT med bærekraft?
7. Hvilke klimamål jobber dere med og hvorfor dere har valgt ut disse som de viktigste målene for DNT å jobbe med?
8. På hvilke måter er DNT en bidragsyter for å nå FNs bærekraftsmål?
9. Hvordan legger ledelsen i DNT til rette for at dere når deres mål?
10. Hva er «grønn tur»?
11. Hvordan kan DNT inspirere til å ta miljøgode valg?
12. Hvordan kan dere når ut til friluftslivsinteresserte i Norge, og bidra til at de tar grønne og bærekraftige valg?
13. Hvordan kan DNT redusere friluftslivets fotavtrykk?
14. Hva tenker du er det viktigste bidraget til DNT for å nå bærekraftsmålene?

DNT og samarbeid

15. Samarbeider DNT med andre organisasjoner/ sektorer om bærekraftig utvikling?

16. Hvordan jobber seksjonen sentralt hos DNT med lokallag?

17. Har du troen på at DNT vil nå sine mål? Hvorfor/ hvorfor ikke?

Vedlegg 4, Meldeskjema til NSD

Referansenummer

289202

Prosjekttittel

Bærekraft i frivillige organisasjoner - hvordan jobber DNT for bærekraftig utvikling?

Behandlingsansvarlig institusjon

Nord Universitet / Fakultet for samfunnsvitenskap / Ledelse og innovasjon

Prosjektansvarlig (vitenskapelig ansatt/veileder eller stipendiat)

Anne Tjønnedal, anne.tjonndal@nord.no, tlf: 75517693

Type prosjekt

Studentprosjekt, masterstudium

Kontaktinformasjon, student

Marlene Andrea Daleng, madaleng@gmail.com, tlf: 97166515

Prosjektperiode

01.12.2021 - 31.12.2022

Vurdering (1)

23.11.2021 - Vurdert

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 23.11.2021, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

DEL PROSJEKTET MED PROSJEKTANSVARLIG

For studenter er det obligatorisk å dele prosjektet med prosjektansvarlig (veileder). Del ved å trykke på knappen «Del prosjekt» i menylinjen øverst i meldeskjemaet. Prosjektansvarlig bes akseptere invitasjonen innen en uke. Om invitasjonen utløper, må han/hun inviteres på nytt.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 31.12.2022

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om: lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20). NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fyll-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-enderinger-i-meldeskjema>

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!